

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI: MOHÁCS LAJOS SZÁZADOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, I. KER., BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizetsi ára: Egész évre 2 pengő, félévre 1 pengő	Telefon: 1-501-90	Postatakarékpénztári csekk számla: 25.342
--	--	---	----------------------	---

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,

Hiszek egy isteni örök igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában.

Amen.

Évfordulón.

Kétségtelen, hogy az évforduló figyelmeztetés: közelebb jutottunk a majdani leszámolóhoz. Arra ösztönöz ez, hogy itten való életünkben is végignézzük számadásainkat: kinek tartozunk, kitől követelhetünk. Aligha van ember, aki az új esztendő eljöttén ne nézne így önmagába, ha csak pillanatra is, ha csak annyira is, hogy megállapítsa: idősebb lettem és újabb háromszázhatvanöt nap elé érkeztem, ki tudja, mit hoznak nekem?

Az az ember azonban, aki a társadalmi közösségben elfoglalt helyével és az e helyhez szabott feladataival tisztában van, már tovább megy az idő kerekének e fordulásánál. Már számot vet a maga mögött hagyott év sikerült és nem sikerült terveivel, a munkával, a küzdelmekkel. Már mérlegre teszi a mult évet és mennél inkább van tisztában a társadalomban rábízott munkája értékével, annál inkább igyekszik e mérlegelésnél a maga személyét kikapcsolni, mert tudja, hogy ez jelenti a helyes ítéletet. Ez meg már jó útra irányító készség és a jó út: jó munka.

Jól tudjuk, hogy a csendőr a maga helyét, súlyát, rendeltetését ismeri. Világosan látja a testület értékét, kiemelkedő fontosságát a nemzet életében és jól tudja, hogy személye elválaszthatatlan a testület életétől. Ha tehát az évfordulón számvetést végez azzal az érettséggel, amely minden munkáját jellemzi, akkor nem felejt ki a mérlegelésből elsősorban azt: mit juttatott a maga erejéből és akarásából a nemzetnek. Tudott volna-e többet juttatni? A lelkéből fakadt-e minden munkája, vagy csak a kényszerűségből?... A számvetésnek lesz egy pillanata, amikor egy meg nem fogható és nem látható hang fogja a végő megállapítást leszögezni: a lelkiismeret hangja. Azoknál, akik nem elég erősek ahhoz, hogy önmagukkal szemben igazságosak legyenek. Ez a hang attól ered, akinél egyszer majd végleg leszámolunk. Megcsalni tehát nem lehet, mert önmagunkat csaljuk. Ezzel pedig a csendőr nem búcsúzhat az elmúlt évtől és így nem állhat az új előtt.

A számvetésnek tehát komolynak kell lenni, rányosnak azzal a hivatással, amelyet az esküta helyünkön betöltünk. Ez illik a csendőrhöz. Van az embereknek egy csoportja, amelyik viám percek között várja az új esztendőt. Ezzel mintegy hangsúlyozni kívánja azt a vágyát, hogy az újban minél több vidám napja legyen. Apró, egyéni vidámságok. Legtöbbjének még árnyéka se közelít a nemzet régen vágyott vidám percei elé. A csendőrnek is vannak vidám percei s vágya is a vidám percek után. Egy-egy harcát eredményesen megverekedve olyan vidám, hogy begárogzza a laktanyát. De ezzel egy lépéssel elősegítette a nemzetet a rend felé való törekvésben. Azért van, hogy a csendőr elsősorban nem maga vágyainak munkása, hanem a testületen keresztül a nemzet vágyainak szántóvetője. A nemzet vágyait pedig a csendőr ismeri, tudja, hallja, hiszi...

A világosan látó csendőrnek eszébe fog ugyan jutni az ő baja, kívánsága, az apa, az ara, a föld, a víz, a vizsga, a szemle, a szolgálat, a kiderítetlen, de csak mindig abban a szemszögben: mennyi jóból a nemzet java. A nemzet java pedig ebben az új esztendőben elsősorban az együttes akarat és munka legerősebb kiteljesedése. Mert a vész, amelyik immár húsz éve fenyegeti Európát, közelebb kuszott. A forma, amelyben megjelent: kienéltlen. Európa délnyugati sarkában úgy jelent meg, hogy fertőz akkor is, ha a harcaterékké változott országnak nem ő lesz az ura. Fertőz, mert a magával hozott baktériumok nem állanak meg a hegyek lábánál s egyszer majd bombákat robbant megint. Máshol, de valahol mindig.

Az együttes akarat munkása lesz tehát a csendőr ez ellen. Ennek kell lennie jobban, mint bármikor. Számítania kell a harcra és új harc-eszközökkel. A tanuló asztalánál, az őrzőjáratban, a szóváltásban, egy nyomozásban, egy felvilágosításban, az egészsége fenntartásában, a maga kívánságainak háttérbeszorításában számítania kell. Erre kell néznie az évfordulói számvetésnél. Akkor egész csendőr, akkor olvadt át egészen a testületbe s annak révén a nemzet testébe.

Ha pedig ott van, akkor a másoknak mondott boldog új esztendőt! mellett nem fogja elmulasztani hozzátenni: elszakított véreinknek is! A magyar csendőr enélkül nem lép át a következő esztendőbe. Csatlakozik a maga kívánságával az elszakított területek millió magyarjainak imádságaihoz: adjon Isten boldogabb magyar újesztendőt!

Az ölési szándék leplezése.

írta: Dr. UNGER JENŐ rendőrfogalmazó,
jogakadémiai magántanár.

A bűnügyi nyomozás feladata általában a bűncselekmények felderítése, a bűncselekmény lefolyásának és a tettesek kilétének megállapítása. Ez elé a feladat elé akkor van állítva a csendőr, ha bűncselekmény gyanúja látszik fenforogni. A gyanú felmerülése rendszerint önként adódik: feljelentés tesznek, besúgás történik, a fellelt helyzet utal bűncselekményre stb. Ezekben az esetekben a feladat, ha sokszor nem is egyszerű, mégis adva van.

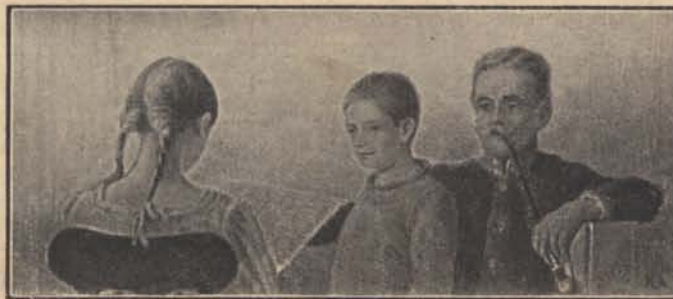
Vannak azonban a nyomozó hatóságnak s első sorban a közbiztonsági szolgálatot ellátó nyomozó szerveknek (csendőrség, rendőrség) az említett néhezesebb és kényesebb feladatai is. A kötelességteljesítés ott nehezedik mázsányi súllyal talán legkirívóbban a csendőrré, ahol feladatává van téve a reá bízott terület életének szakadatlan és nyitott szemmel való figyelése. Senkinek sincs annyi bajlódniával az emberi ravaszsággal, raffinériával és titkolni akarással, mint éppen a nyomozó közegek. Amikor nyomozási feladatokról beszélünk, első sorban a bűncselekmények felderítését jelöltük meg, ebből nyilvánvaló az, hogy a titkolt, tudomásra nem jutott bűncselekmények felfedése is feladata a nyomozó szerveknek. Nehéz itt elválasztani a megelőző, megfigyelő közbiztonsági feladatot a szigorú értelemben vett nyomozási feladattól. Ugyanis a megelőző, meg-

figyelő (preventív) közbiztonsági szolgálat éppen azon a ponton végződik, ahol a nyomozás legkitoltabb feladata kezdődik: felfigyelni minden olyan megnyilvánulásra, amelyből bűncselekményre lehet következtetni.

Ebből az okfejtésből az egyik legérdekesebb nyomozási kötelesség tűnik ki: ha a bűncselekménynek a legkisebb lehetősége is forog fenn, puhatolódzni olyan gyanúokok után, amelyek eldönthetik azt, hogy van-e tényleg nyomozási feladat, azaz van-e olyan komoly gyanúok, amely bűncselekményre utal.

Nagy fontossága van a gyanús jelenségek megfigyelésének és felfedésének a legsúlyosabb bűncselekmények: az ember élete elleni bűnesetek tekintetében. Ez magától értetődik. Ugyanis, ha van valami nagyon titkolni való, az első sorban az ilyen fajtájú bűncselekmény, részint az előre látható büntetés nagyságánál fogva, részint pedig azon rendszerint nagy érdeknél fogva, amely indokolta a tettes részéről valaki életének kioltását. Meggyőződésem, hogy főleg azokban az államokban, amelyekben kezdetleges a nyomozó hatóságok kiépítettsége, sok és sok emberélet esik áldozatul bűncselekménynek, anélkül, hogy valaha is kiderülne, hogy egyáltalában bűncselekmény történt.

Hogy könnyebben áttekinthessük az eltitkolt szándékkal elkövetett ember élete elleni bűncselekményeket, azokat két főbb csoportra osztom. Az első csoportba tartoznak azok a halálesetek, amelyek természetes okokból (betegség) látszóttak bekövet-

Pillanatsfelvételek.

írta: DIENES ANDOR g. főhadnagy.

V.

Számvivő.

Ő az, akit a költők nem énekelnek meg: számembert. Nem irodalmi téma. A poeta, aki nagyfokú térsurlás miatt untauglich volt és képtelen a kézi gránátot a tábori kulacstól megkülönböztetni, több nyire harci riadókat ír és megfesti egy század hangulatát öt perccel a hajnali roham előtt. Róla, a számemberről természetesen nem ír, átengedi őt a humoristának, aki kedélyesen és könnyedén elintézi a számvivőt: bemutatja őt a nyájas olvasónak, mint a tollrágás és a pocaknevelés verhetetlen bajnokát, akinek életcélja, hogy a negyvenezredik mord számadási észrevétele után megtörölje tollát az íróasztal jobb oldalára rendszeresített tolltörlőruhába és a jól megérdemelt nyugdíjba távozik, ahol más híjján hulló hajszálait írja le a leltárból és meghal majd az írodisták részére rendszeresített halálnemben, szívelhásadásban, mert fontos a jó humor.

Itt áll ő. Mögötte raktárállványok gerendaváza, tornyosra rakott egyenruhák és kalaposzlopok. Belajozott puskák, tompán csillogó tusaborítólemezek, minden milliméternyi pontossággal egy vonalban, mint egy porosz díszszázad frontja. Vasajtó, keresztvasak, rácsok az ablakon, homály, köpadló, a bőr-ápoló zsír és a naftalin erős szaga. Rend. Osztályraktár.

A számvivő körül néz és összehúzza a szemét. A második állvány negyedik poleát fixirozza azzal a pillantással, ahogy az újonczakaszparancsnok nézi az arevonalból kiugró tölténytáskát. Létrát csap az állvány elé, felmászik és beljebb pofoz egy makacs másodosztályúra becsült lovaglónadrágot, amely legalább másfél centiméterrel tört ki a sorból. Magasan áll a létra legfelső fokán, sapkája csaknem a plafont súrolja, szigorúan hordozza meg a tekintetét a birodalmában. A birodalomban rend van, kordában a téli gyapotingek, a makrancos jelszípszinórok és hajlíthatatlan bőrmellények s más gyanús elemek. Leszáll a létráról. Szemüveges, középkorú férfi, régen ismerem, Tiszthelyettes.

A raktár maga a józanság és a regénytelenség. Itt kiigazodott sorokban fekszik a romantika, osztályozva vannak a festői redőjű vállgallérok és a hetyke menték; a hosszú, szögletes szuronyok, melyek őszi ködökben fognak elmerülni, most vastag zsírréteg alatt pihennek; a kékesfekete tollforgók, melyek arra vannak hivatva, hogy a mezőkön átfutó szelek borzolják, tokokba vannak szorítva; a lakkozott kalapszíjak tizesével összekötözve várják az energikus állak feszülését; a töltény, amely talán pontot jelent egy emberélet végén, rakaszokba van csomagolva és a kard, ami több, mint fegyver, mert

kezni. A másik csoport a természetellenes vagy más-
képpen rendellenes halálokok csoportja, amelyek-
nél azonban az ölés szintén burkolva van.

Talán felesleges emlitenem, hogy az első cso-
portba sorozott bűncselekmények megállapítása es
felfedése a nehezebb, mert hisz rendszerint még
csak tudomására sem jutnak a hatóságnak és így
természetes halálesetként jutnak az anyakönyvbe.

Már most nézzünk mélyére a dolgoknak s kutas-
suk, mikép lehetséges természetesnek látszó halált
ölési szándékkal előidézni. Az ilyen bűncselekmé-
nyeknek elsősorban azok a sértettei, akik leginkább
ki vannak szolgáltatva a védekezés minden lehető-
sége nélkül az emberi gonoszságnak: az újszülöttek,
csecsemők, gyermekek.

Az életnek két legnagyobb és legjelentősebb pil-
lanata a születés és a halál bekövetkezése. Maga a
természet gondoskodott arról, talán a túlszaporodás
megakadályozására, hogy a születésnél a keletkezni
akaró életet számtalan sok veszélynek tegye ki a
születés pillanatában. Éppen ezek a veszélyek azok,
amelyeket az emberi gonoszság a természetesség lát-
szatába burkolva használ fel a bűncselekmény vég-
rehajtására. A tettei ezeknek a cselekményeknek
legtöbbször maga a szülő nő. (Itt felhívjuk a figyel-
met dr. Beöthy Konrád cikkére: 1935/15. sz. Cs. L.
Szerk.) A magzat, illetve újszülött életét elveheti
az anya szándékos ténykedésével vagy szándékos
mulasztásával. Erre sok oka lehet: a szegénység (házas-
ságon kívüli szülés, a házasságon belül, de nem a

férjtől származó gyermek születése, pl. a férj huza-
mosabb távolléte vagy különélése esetén), anyagi
okok (örökség, rossz megélhetési viszonyok), a csa-
ládi viszonyokból folyó adottságok (békétlenség a
gyermek miatt, mostohatestvérek létezése), az anya
egyéniességéből származó okok (az anya nem akarja
maga mellett a gyermeknek és független életet akar
élni). Amint látjuk, ok akad elég és sajnos, ehhez
képest bűncselekmény is. Minthogy e helyen a ter-
mészetesnek látszó elhalálozásról tárgyalunk, fel-
vetjük azt a kérdést, hogy miképp idézhető elő a szü-
lésnél ilyen halálok. Erre választ dr. Kenyeres Bal-
lász egyet. tanár törvényszéki orvostani tankönyve
ad, melyben felsorolja ezeket a lehetőségeket: szán-
dékos mulasztással összefüggő halálakként szerepel-
het a köldökzsinór lekötésének elmulasztása, amely
esetben az újszülött elvérzik, a gyermeknek arcon
fekvő helyzetben való hagyása, illetve a torokban
lévő nyálkának ki nem takarítása folytán beállott
fulladás, végül a magára hagyott újszülött kihülése
és éhhalála. A kihüléssel kapcsolatban jegyzem meg,
hogy a gyermeknek órákon át letakaratlanul való
hagyása még aránylag közepes szobahőmérséklet
mellett is kihüléssel halált okozhat, amit boucolási-
lag sem lehet kimutatni s ez esetben a bíróság tisz-
tán a nyomozati megállapításokra van utalva.

Az anyán kívül tettei vagy társtettei lehet
ennek a cselekménynek a szülést lefolytató baba,
orvos vagy más is. Hirhedt esete a nyomozási gya-
korlatnak az 1900-as évek elején Észak-Amerikában

szimbólum és hivatást jelent, itt még leltári tárgy.
S mindezek karéjban, mint a Mester a tizenkettedik
szín falanszter-udvarán, itt áll hidegen csillogó
szemüvegével a raktárkezelő. Az állványokon fekete
táblák, a táblákon kemény, egyenes krétajelek, mind
az ő írása. Számok. Ő nem novellahős.

— Lássá — mondom —, ez rend. Ez a rend, ami
nem fogalom, hanem kézzelfogható. Mit gondol, mi
van a rend mögött: gyakorlatiasság, persze...

— Az is...

— És hagyomány?

— És hagyomány. És van még más is mögötte.
Van nevelés és van emlék... Igen.

— Hol van?...

A számvivő megtörli a szemüvegét és az orra
nyergére igazítja. Egészen csendesen beszél.

— Itt — mondja és az állványokra int —, itt
van. A raktárban van. Mert mikor látja a rak-
tárt a csendőr? Kétszer: mikor felszerel, meg ami-
kor leszerel. Amikor jön, meg amikor elmegy. Ami
közéje esik: az a testület, az a tényleges szolgálat,
az a munka, meg a fiatalság. Próbacsendőrök... Mi-
kor itt állnak felszereléskor és a fejükre próbálom
az első kalapot. Az első kép, amit a testületből kap-
nak: a raktár. Itt rendnek kell lenni. Ez a „főr-
címer“, az előszoba, ahol levetik a civilkalapot, a
szomszéd szoba már az új élet, a tanosztály és az
őrs. A raktár az első perc, amit nem felejt az ember.

És elgondolkozva néz maga elé:

— Én sem felejtettem. És senki, Most is látom az
arcomat az első kalap alatt. A raktárablakban néz-
tem meg magam... Régen volt.

— És a leszerelők?...

— A leszerelők mások. Őket már nem nevelem a
raktár. Emléket, azt ad nekik. Még egyet, utolsót.

A raktár adja az utolsó képet a testületből. A lesze-
relő leadja a puskát, a fehér kesztyűt, a kard- és
szuronyhüvelyt összekötő szíjacskát és a tollforgót.
Mindent leadnak és elmennek civilben, a fejükön új
keménykalap van, a kezükön kutyabőrkesztyű. Né-
melyik olyan elegáns, mint egy tiszteletbeli főszolga-
bíró. A küszöbről még visszaneznek, mint az út vé-
géről. Ez rend. Volt laktanyarend, volt szobarend,
volt őrsirodaasztalrend. Ez itt raktári rend. Együtt
az egész: a testület. A leszerelők, az öregek, a nyug-
díjasok ezt tudják. Végigbaktatnak a raktárfolyosón
és csendesen csukják be maguk mögött a laktanya-
kaput...

Halkan beszél, de a hangja mégis kong a kőpad-
lós raktárban. A raktárkezelő sokat látott, sok min-
dent. Amit mond, annak valóság-íze van. Ez nem
lélektan, talán még megfigyelés sem...

— Olyan ez, mint egy állomás — mondja —,
mint egy határállomás. Forgalom, emberek jönnek,
emberek mennek, semmit sem nézünk és mindent
látunk. Van, aki most jön és van, aki elutazik innen.
Az állomás csak áll, itt rend van, tisztaság és csend,
a határon mindent élesebben látnak az emberek.

— És a régi idők?...

— Azok szépek voltak. A régi-régi idők. De vol-
tak rosszabbak is, mint ma. A háború után és a for-
radalmak után. Semmi sem volt, az állszij műbőr-
ből volt, a kardbojt pamutból, az ing kenderből, a zub-
bony csalánból. Sírt az ember, ha ránézett a felsze-
relőre. Tömegrendszer se volt.

Úgy beszélt ezekről az időkről, mint egy ka-
tasztrófáról. Mikor egy történelmi vihar végigsöpört
a raktárállványokon és felborította az ősi tömeg-
rendszert.

— De csak visszajött a tömeg...

történt sorozatos bűncselekmény, amely egy szülőotthonban játszódott le. A hatóságoknak feltűnt ugyanis, hogy a szülőotthonban a szokásos 3%-os (nálunk Magyarországon jobb az arányszám) halvaszületési arányszám a nyomozást megelőző pár esztendő alatt 7—9% körül járt. A nyomozás bizalmas jellegű puhatolódzással és sokáig tartó megfigyeléssel indult meg és meglepő adatokat hozott a felszínre. Megállapították ugyanis, hogy az intézetben két orvos jó pénzért és megrendelésre a születeket úgy folytatta le, hogy az újszülött már szülés közben a másvilágra költözött (a köldökzsinór leszakadt vagy állítólag a nyakára tekeredett a magzatnak, megfult, a Schultze-féle élesztési kísérlet közben májrepedést kapott stb.). Történt olyan eset is, hogy a természetes apa a tartásdíj elkerülése végett a bábát bérelte fel a gyermeknek szülés közbeni alkalmas módon leendő láb alóli eltételére. A bába jéghideg vízben tartotta a gyermeket, szóval lehűtötte, amiről az anya mit sem tudhatott, mert hisz a szülés utáni fáradtság nem engedte, hogy a gyermekével törődjön.

Az újszülött gyermekek megölésének a gyanúja ügyében mégis rendkívül óvatosan és körültekintő módon kell eljárni, mert amint említettem már, a szülés előtt, a szülés alatt és a szülés után is bekövetkezhetik a magzat halála természetes módon. Ha gyanússá válik a halvaszületés, elsősorban azt kell kutatni, hogy volt-e ok az újszülött megölésére és kinek állt ez érdekében. Azután magát a szülés körülményeit és lefolyását kell nyomozat tárgyává

tenni, volt-e a szüléshez megfelelő előkészület, volt-e a szülésnél segédlet, akik a szülésnél jelen voltak, mit tapasztaltak? Nagyon fontos a szülést megelőző időben történetek felderítése, így pl. az anya nem titkolta-e a terhességét? Egy nyomozásom során az anyát az a körülmény készítette beismerésre, hogy a születendő gyermek pólyájának, ruházatának beszerzéséről előre nem gondoskodott, bár erre módja lett volna. A halál okának megállapítása természetesen az orvosszakértőre tartozik.

A természetesnek látszó halál mögött gyakran lappang az ölési akarát csecsemők és gyermekek elhalálozása esetében is. Ennek a leggyakoribb esete a szándékos hiányos vagy rossz táplálás. Sokszor maguk a lelketlen szülők a tettesek, kiknek a Gondviselés a gondjaira bízta a szerencsétlen gyermeket. De társtettes is akadhat ebben a hohéri munkában. Olyan helyeken, ahol nagy a szociális nyomor, pl. földmunkások, napszámosok által sűrűn lakott területen, továbbá, ahol a kapzsiság nagyon elharapódzott, szokott előfordulni, hogy a csecsemőt ú. n. kvártélyra adják. A szülők napszámba, munkára járnak, a kvártély pénzbe kerül, az a gyakorlat fejlődött tehát ki, hogy a kvártélyosra van bízva a gyermeknek céltudatos módon való „kikészítése”. (Sajnos, már a faluba is kiszivárgott néhány ilyen városi — alvilági szó.) Ennek a „kikészítésnek” többféle módja van: a „legdivatosabb” a hiányos étkeztetés. Nagy szerepet játszik még a csecsemőknél a túléltkeztetés, a rendszertelen vagy meg nem felelő étellel való etetés. Előfordult már, hogy a kvár-

— Vissza. Örültünk neki, pedig de sokat dolgoztunk a felállításnál; sokszor virradtunk meg az irodában, bizony. Sokáig égtek akkor a lámpák a gazdasági hivatalokban...

— Most már minden a régi...

— Minden, — mondja.

És körülnéz. Megdolgozott mindenért.

A félszárú eszímák fülükkel összekötözve sorakoznak a rúdon, a kalapok tetejükkel összetolva, a puskák léniában, tusával kifelé. Mint a brassói raktárban ezerkilencszázkilencben. De ne nézz ki a raktárablakon, mert kint nem a Cenk méredek oldalát látod, hanem a nehéz-kék alföldi eget. Kint minden darabokra tört és megváltozott, itt bent minden a régi. Rend van. Sokáig égtek érte a lámpák...

És ez itt a számvivő. Nem irodalmi alany; mondom, a költők nem éneklék meg. De ez nem óda és nem méltatás, nem olajfestmény. Pillanatfelvétel, vedd úgy, hogy arcképes igazolványba készült.

Csak azért, hogy felismerjed.

VI.

Csendőrgyerek.

Egy tiszthelyettes lánya. Huszonkét éves, francia-német szakos tanárjelölt. A korát egészen pontosan tudom, hat évvel ezelőtt tizenhat éves volt, ezt abban a kérvényben láttam, melyben családi pótlékának további folyósítását kérték, tekintettel arra, hogy „tanulmányait kiváló eredménnyel folytatja”. Egyébként egy fizetési jegyzékben szerepelünk, én teljes névvel, ő egy másik rovatban, csak

egy számmal, mint „családtag” és egy laktanyában töltöttünk hosszú éveket, én az emeleten, az előadótszti szobában, ő a földszinten, „természetbeni elhelyezésben”, ami alatt — dacára a szakifejezés romantikus zöngéjének, — nem lombsátor és fenséges természet értendő, hanem egy két szoba-konyhás altiszti lakás. Akkor ötödik gimnazista volt, patenharisnyában járt és matrózblúzban, a hóna alatt fantasztikus mennyiségű könyvet cipelt és többnyire féllábon ugrált le a lépcsőkön. Reggelente a laktanyakapuban találkoztunk, ő az iskolába ment, én a laktanyába és bajtársiasan kívántunk egymásnak jó reggelt, mint munkába induló emberek. Máshol nem igen láttam, néha október hatodikán és március tizenötödikén a templomokban, az intézete párjai közé zsúfolva és egyszer — már jóval később — a városi könyvtár csöndjében. Mosolyogva néztem meg, hogy mit olvas (az ember, ugye, könyvtárban mindig fölényes az asszonyokkal: a Fekete Gyémántokra van elkészülve, vagy egy Vicky Baumra)? Emile Verhaeren könyve volt előtte, a *Les visages de la vie*, nagyon régi, de eredeti francia kiadásban. Ránéztem mégegyszer a könyvre és a vékony kis lányra s azt mondtam magamban:

— Hm...

Ugyanis a szomszéd asztalnál én is Verhaeren-t olvastam, a halhatatlan flandriai dalokat, de Radó Antal fordításában. Eredetiben még szótárral sem értem a belga költő mondatait, amelyek döngők és súlyosak, mint a harangszó örvénylése a nehéztornyú vallon városok felett.

Aztán elmentem abból a helyőrségből, más fizetési jegyzékbe kerültem és másik laktanyába, a tiszthelyettes lánya és a Verhaeren-epizód elme-

télyt adó ölési szándékkal erősen fűszerezett kolbász-szal etette meg a szopós gyermeket, amitől az bélhurutot kapott és elpusztult. A nyomozás gondatlan emberölés címén indult meg, ugyanis a boncolás alkalmával a csecsemő emésztőszerveiben megtalálták a kolbász maradványait; a gyanúsított kihallgatása során derült csak ki a szándékosság, mert a tettes bevallotta mintegy mentegetéskép, hogy a gyermek anyja biztatta fel a gyermeknek valami olyan nehéz étellel való megetetésére, amitől a gyerek bélhurutot kapjon. Ezeknél az eseteknél igen gyakori, hogy a gyanú elhárítása céljából a már súlyos beteg gyermeket orvoshoz viszik. Ez rendszerint akkor történik, amikor a gyermek állapota már válságos s az orvos sem segíthet a betegen. Ezzel a módszerrel a tettes azt éri el, hogy a halál orvosi kezelés dacára is beállt s minden gyanút elhárít magáról. Nagyon célszerű volna az egészségügyi hatóságoknak ilyen vonatkozásban fokozottabb figyelemmel kísérni azokat a körülményeket, amelyek gyanúra alapot adhatnak.

Egy másik, még az előbbinél is egyszerűbb halál előidézési mód a gyermek előkészített meghülése oly mérvben, hogy az tüdőgyulladás vagy más halálos kimenetelű betegségnek legyen okozója. Egy osztrák rendőrtisztől hallottam ilyen esetet: egy apa, minthogy gyanakodott arra, hogy a gyermek nem tőle való, a csecsemőt meztelenre vetkőztette felesége távollétében s télvíz idején a forróra fűtött szobát léghezattal hirtelen lehűtötte, a gyermeket meztelenül mintegy tíz percig a huzatban hagyva. A

esetlány s egy pékinas vallomása derítette fel az esetet.

Halálos betegség okozása gyermeknél és felnőttél is még sokféleképpen lehetséges. Ezek közül csak a leggyakrabban előfordulókat említem még fel. Ilyen a fertőzésnek kitett helyre küldés vagy vitel, fertőző beteggel való összecukás. Még gyakoribb a fertőzőanyag (baktériumoknak) az áldozathoz való megfelelő juttatása. Épp most van a győri kir. ítélőtábla előtt Horváth János kőnyi vendéglősnek és büntársának, Navratil Józsefnek az ügye, akiket a győri kir. törvényszék azért ítélte el, mert Navratil tüdőgümőkört okozó baktériumokat (Koch-bacillusok) szerzett Horváth felkérésére, ez utóbbi pedig a megszerzett baktériumokat felesége kávéjába juttatta. Sok olyan baktérium van, amelynek segítségével vérmérgezést (sepsis, pyaemia) vagy másféle halálos betegséget lehet okozni (difteria, typhus, pneumococcus, sarlach, általában a staphylo- és streptococcusok). A bűnügyi irodalom sok ilyen esetet ismer. Állítólag az egyik mandzsuriai pestisjárványt is szándékosan okozták, hogy ezzel lázadást szítsanak. Ilyen volt a Rhodelli eset, aki — midőn a gazdasszonya a kezét bevágta — kitenyészett tetanusz baktériumokat juttatott az általa felajánlott kötszer alá. A Dunántúlon történt meg, hogy a szülésznő szerelmes volt a szülő nő férjébe s hogy riválisát megölje, szándékosan szennyes rongydarabokkal tamponálta a szülés után áldozatát, aki súlyos gyermekági lázat kapott.

Ezeknél az eseteknél természetesen annak a

rült szépen mögöttem az arcok és emlékek között. Évekig nem láttam, ma találkoztam vele újból ott, ahol távoli ismerősök, elfelejtett iskolatársak, vagy egykori szomszédok találkozni szoktak. Vonaton. Én az előző állomáson szálltam fel, ő a következő megállónál leszáll, csak egy pár perc az egész, alig több az elfutó reggeli találkozásoknál, a régi laktanyakapunál. Ez a laktanya különben az egyetlen szilárd pont közöttünk, más közös emlék és élmény nincs és elfelejtettük egymás nevét is.

Az ablaknál ül, szemközt velem és beszél. Csupa egyszerű közlés. Például megtudom, hogy a szülei elkerültek a városból, az apja vidéken szolgál, őrsparancsnok egy külörsön, a huga férjnél van, az öccse négy polgári után műszeresnek ment, ő maga jövőre kapja meg a tanári diplomáját. Sokat dolgozik. Most hazamegy, de csak két napra.

Keveset változott. Magas, szőke lány, a szeme szürke, az orra finommetszetű, de egy kicsit szep-lős. Egészen véve, nem szép, de ez a megállapítás nem illik rá, mert nem csúnya. Az a típus, amelyik több érdeklődést tudna talán kiváltani, ha, mondjuk, púpcos volna. Így észrevétlen marad és beolvad minden környezetbe, ez a kihangsúlyozatlan arc ma még nincs divatban, túlságosan emberi és értelmes, a társaság nem viseli. A körmét nem festi pirosra, mint az asszír rabnők és a szemöldökét nem irtja ki, mint a malájji táncosok, teljesen európai külseje van, tehát világos, hogy ezzel a külsővel nem kelthet feltűnést Európában. A kosztümje drapp és sima, de a „raffináltan egyszerű“ vonalak nélkül, olyan, mint egy férfi munkaöltönye: nem jelmez, kifejezetten ruha, a cipősarka nem magas és nem lapos, mérsékeltlen alacsony, egyáltalában

az egész viselkedésében van valami mérséklet és valami visszahúzóds. Például nem hajlandó észrevenni a fülke másik sarkában cigarettázó hölgyet, aki tüntetőleg fejti egy angol napilap keresztretjvénnyét és aki abba a unalmas szépség-szériába tartozik, karminszájjal és rajzolt szemöldökkel, melyet gyárilag és vagontételben állítanak ki a kozmetikai üzemek. Nem nézi az ismeretlen asszonyt azzal a leplezetlen és barbár mustrálással, ahogy csak a nők képesek egymást végigvizslantani, rá sem néz, a vonatablakon tekint ki, a párás mezőkre. A munkájáról beszél, az egyetemről és az életéről, ami nem könnyű.

— Az utolsó két év, — mondja, — az volt a legnehezebb. Az öcsém munka nélkül maradt, a hógom kiházásítása is sok pénzt vitt el, apám alig segíthetett engem. Felmondtam a szobámat és a kolégiumba költöztem, a menzán étkeztem, két év óta „nyári állásom“ is van, júniustól szeptemberig egy fürdőiroda német-francia levelezőosztályán dolgozom, mint segéderő. Hogy mennyit kapok ezért? Keveset, de mégis ebből spórolom meg a következő szemeszter könyv- és kompendium-költségeit. Ruha? Van három ruhám, estélyi ruhám nincs, sohasem volt, sem kisestélyi, sem nagyestélyi, sem cocktail-ruhám. Másnak sincs, a fiúk, a kollegáim, két ruhában húznak ki nyolc szemesztert, férfiak lesznek, diplomát kapnak, ledoktorálnak és nincs és nem is volt soha egy szmokingjuk. Ez kis dolog, de ne felejtse el, hogy egy nemzet úgynevezett aranyifjú-sága, a fiatal magvar értelmiség nő fel egy világ-város közepén, estélyi ruha nélkül. El lehet azt képzelni, hogy ez hatástalan maradjon egy nemzedék életszemléletére? Hol van tőlünk az aranykor, a „fiatalság—bolondság“ jelszavával... Huszonkétéves

megállapítása, hogy a tettes cselekménye és a bekövetkezett eredmény között megvan-e az okozati összefüggés, tisztán orvosszakértői feladat, a nyomozás adatai azonban az orvosszakértőt nagyban támogatják munkájában.

Talán a legnehezebb nyomozási feladat azoknál az eseteknél jelentkezik, ahol már amúgy is adva vannak olyan körülmények, amelyeknek felhasználása emberhelált okozhat anélkül, hogy annak nyoma lenne. Előfordulhat ilyen eset az olyan súlyos betegeknek, akik a környezetükre terhet jelentenek. Így pl. a súlyos szervi szívbajost halált okozó szándékkal megijeszítik, az iedtség természetes, de a tettes által szándékosan okozott halált válthat ki. A gyakorlatomban előfordult egy ilyesféle eset: a feljelentést egy férj tette, aki feleségétől elköltözve, súlyos szívbeteget anyjához ment lakni; a feleség egy reggelen megjelent az anyósa lakásán és botránvt csapott, bár a szóváltás hevében a férj többször figyelmeztette, hogy az eset az anyja életébe kerülhet. A feleség közben baltát is felkapott, amire az anyós összeesett s rögtön meghalt. A nyomozás lefolytatása után az ügyet a feleség lakhelye szerinti illetékes csendőrörshöz tettem át annak megállapítása végett, hogy tudott-e az asszony anyósa betegsége természetéről s ismerősei között nem tett-e olyan nyilatkozatot, hogy ily módon végez anyósával. Áthelyezésem miatt az ügy befejezését nem tudtam figyelemmel kísérni, így arról olvasóimnak beszámolni nem tudok.

Ide tartozik a gondozásra, ápolásra bízott egyének szándékos elhanyagolása (Btk. 287. §.), az ápolás

vagyok és bálban még nem voltam, táncolni nem tudok...

— Sajnálja ezt?...

— Sokszor igen. Végeredményében először mégis csak nő vagyok, csak azután tanár...

— Akkor...

— Tudom. Akkor miért vállaltam ezt?... Ha azt mondom, hogy fanatizmusból, akkor ez nagy szó és én megtanultam elkerülni a nagy szavakat, mondjuk így: nem vagyok olyan szerény, hogy ne higgyek magamban. Ezt a szerénységet onnan merítem, hogy mindig az elsők között voltam; a jeles bizonyítvány semmiféle gögöt nem fejlesztett ki bennem, csak erőt adott és utat mutatott. Azt hiszem, egyetlen elégséges osztályzat elegendő lett volna ahhoz, hogy az iskolapadot feleseréljem a varrógéppel. Nem kell, hogy a hólapátoló jogászok és a villamoskocsivezető gépészmérnökök elcsépelet példájára hivatkozzam, maga tudja, hogy a mi generációnk szentnek osztályozott minden emberi munkát...

— És a kiszakadás? ... Az új társadalmi helyzet és a régi otthon? ...

— Ilyen probléma nincs. Én az egyetem lépcsőin keresztül a faj és a vér jogán lépek be a nemzetem középosztályába, még mindig több joggal, mint a nagyvágók fiai és a regalebérlok unokái...

— A jövő?

— Állás? ... Istenem, ezzel úgy vagyok, mint a franciák valamikor Elzásszal: „Nem beszélni róla, érte dolgozni, mindig rágondolni“ ... Jelszó, de egyszer már eredményre vezetett ...

— Nyelveket magánúton tanult?

során olyan cselekmények, amelyek a halál előidézésére vagy siettetésére nyújtanak módot. Megtörtént már az is, hogy orvosság helyett a súlyos cukorbetegnek feloldott cukrot adagolt a házvezetőnője, hogy így a beteg halálát siettesse s mielőbb a kilátásba helyezett örökséghez jusson; itt a háziorvos gondossága mentette meg a beteget a biztos haláltól.

A természetesnek látszó, de mások által előidézett halálos esetek ismertetése után rátérünk az olyan természetellenes vagy rendellenes halálesetek ismertetésére, amelyeknél az ölési szándék, illetve az ölés ténye burkoltan marad. Ezeknek háromféle alfaját különböztethetjük meg: 1. a cselekménynek gondatlanságból elkövetett cselekménnyé való beállítása; 2. véletlen baleset és természetes halál keltése s végül 3. öngyilkosság feltüntetése.

Az első csoportba tartozó cselekményekkel a Csendőrségi Lapok hasábjain már foglalkoztam a közelmúltban, így feleslegesnek látszik ismétlésekbe bocsátkozni. (16—1936. sz.)

A második csoportba tartozó bűnesetek közül a természetes halál látszatának keltését vesszük tárgyalás alá. Ezeknél a halál nem természetes okból következett be, hanem a betegségokozásnál közvetlenebb okok játszottak közre a sértett kimúlásánál.

E bűnesetek erőművi vagy vegyi hatásokkal idézhetők elő. Az erőművi hatás lehet olyan, amelynek nem marad nyoma vagy csak nehezen fedezhető fel és épp ezért kelti a természetes halál látszatát. Erőművi hatás például a magával tehetetlen csecsemőnek szándékosan az arcára fektetése

— Részben. Németül igen. Franciául Belgiumban tanultam gyerekkoromban, másfél évig voltam kint egy gyermekvédő akcióval s azután még két vakációban is meghívtak...

— Külföldi célok?...

— Nincsenek. A háborúutáni nemzedéknek egyáltalában nincsenek külföldi céljai. Mi tudjuk, hogy mindenhol idegenek vagyunk. Maradt egy kis föld alattunk, kilenvenháromezer négyzetkilométer. Több nincs, itt kell élni. Ismeri annak a mai erdélyi poétának a költeményét: „Ahogy lehet...“? Hát igen: ahogy lehet...

— Nem fél?...

A vonat lassít, egy váltó csattog. Feláll, a kesztyűjét húzza és mosolyog.

— Félni? — mondja, — én laktanyában születtem. És látja azt a piroseserepes házat ott a jegenyénél? Az az apám laktanyája, most is oda megyek. Haza...

— És ez mit jelent?...

— Ez sok mindent jelent. Elsősorban hovátartozandóságot, néha megkülönböztetést és volt idő, mikor üldözést is jelentett. A laktanya sok mindenre megtanítja az embert, de félni, arra nem tanít...

A vonat megáll. Keztenyújt és leugrik a lépcsőről. Átvág a kis állomás előtt és megy hosszú léptekkel a piros tetejű ház felé, amelyik ott áll valahol a nagy jegenye alatt. Hóna alatt viszi az irattáskáját és sapkáját. Most hazamegy a laktanyába.

A vicinális tovább dőcög velem a téli délutánban és a mozdony füst barna foszlányai lengenek az ablak előtt.

Amit vissza kell szereznünk: Nagyszombat.

vagy pedig lágy tárgyakkal (dunya, vánkos, pokróc, stb.) való letakarása, hogy ilyképpen fulladás kéltekezzen. Ilyen lehet az újszülött száj és orr befogása vagy más látható nyomnélküli megfojtása annak a látszatnak a keltésével, hogy szülés közben fult meg akár a kedvezőtlen fekvés (farfekvés), akár fel nem repedt burokban való megszületés, akár pedig a köldökszinór nyakra tekeredése folytán. A természetes halál látszatát keltő erőművi behatás, a vérzékeny tüdejű embernek e tulajdonságát ismerve, mellbevágása s ezáltal tüdővérzés megindítása, a szervi szívbajosnak szívenütése. E cselekmények külsérelmi nyomot rendszerint nem hagynak maguk után, a tettes által szándékolt eredmény azonban így is bekövetkezik.

Sok lehetősége van az olyan halált okozó erőművi behatásoknak, amelyek csak alapos orvosi vagy bonctani vizsgálat után lehetők fel. Ilyenek pl. a vékony tűszerű eszközökkel elkövetett ölések, amelyek rendszerint alig fellelhető nyomot hagynak maguk után s kivérzést sem mutatnak fel. Többnyire csak akkor maradnak rejtve az ilyen esetek, ha azonnali halált okoznak. Azonnali halált okozhat a nyult agyvelő megsértése és a szív átszúrása. Ez utóbbinál ugyan lehetséges, hogy a sérült többé-kevésbé hosszabb ideig él (Erzsébet királyné átszúrt szívvel kb. 150 lépést tett meg s mintegy óra mulva halt meg), sőt előfordultak esetek, hogy az átszúrt szívet összevarrták és a beteg életben ma-

radt (bűnügyi gyakorlatomban dr. Kriszty orvos Miskolcon hajtott végre egy ilyen sikeres műtétet késsel szíven szúrt inason), azonban az esetek túlnyomó többségében egy szívszűrés még a legvékonyabb szerszám által is elégséges az azonnali halál bekövetkezéséhez. Újszülötteknél és csecsemőknél szokott előfordulni az agyvelőnek a kutacson át való megsértése, amely néha azonnali halált okoz aszerint, hogy az agyállománynak mely részét vagy az agy véredények melyikét érte a szűrés. Megtörtént, hogy a kezelő orvos ilyen esetben a csecsemőknél gyakori mirigy túltengés (thymus) folytán bekövetkezett halál okot jelöl meg: a gyanus körülmények folytán óvatosságból elrendelt boncolás azonban megállapította a kutacson (fej lágy rész) át történt szűrés fennforgását.

A rejtve maradt erőművi beavatkozások között nagy szerepe van a megfullasztásnak, pl. tehetetlen betegnek párnákkal való megfojtása, a nyaki véredények leszorítása (ez utóbbi esetben a boncolás nélkül is lehet alapos külső test vizsgálattal nyomokat találni).

A természetes halál látszatát kelthetik a különféle mérgezések is. Vannak rögtön ölő mérgek s vannak olyanok, amelyeknek adagolása esetén természetes úton létrejött betegségekre lehet következtetni. Ezért volt lehetséges az, hogy a tiszazugi arzénmérgezések éveken át felfedezetlenül maradtak. Vannak mérgek, amelyek még az orvost is

megteveszthetik. A sublimát mérgezés a hirtelen fellépett vese, gyomor vagy bélgyulladás tüneteit mutatja fel: a foszfor mérgezés sárgaságot okoz és a máj, valamint az epe megbetegedésének tüneteit jelzi. Nem célja e közleménynek, hogy a különféle méreghatásokat ismertesse, inkább arra hívja fel a figyelmet, hogy ahol minden előző betegség nélkül gyanus körülmények közt áll be a halál vagy maga a betegség nem természetes halált sejtet, mindig célszerű felfigyelni s az irányban puhatólódzni, hogy nem állt-e valakinek érdekében az elhaltat láb alól eltenni. Igaz, hogy a gyanu öl, ép ezért e kérdést rendkívül óvatossággal kell kezelni.

Itt említem meg, hogy az úgynevezett növényi mérgekkel történt mérgezés esetén (alkaloidák, glykosidák és az ú. n. keserű anyagok) a boncolási lelet rendszeren nemleges és a vegyi vizsgálat sem tudja sokszor a mérget kimutatni. Ép ezért is hozom fel, mert nagyon fontos feladat járul ilyenkor a nyomozásra. Különös gondot kell fordítani annak megállapítására, hogy a halál, illetve a betegség mily módon, milyen tünetek közt folyt le, következett be. Nagyon fontos a vegyi vizsgálat céljaira szánt részek, maradékok és nyomok megőrzése, elvétele, ilyen a hányadék, kivérzés, széklet és a vizelet. Ez utóbbit hangsúlyozottan emelem ki, mert a tankönyvek általában nem szokták felemlíteni, pedig igen nagy jelentősége van. Mérgezés gyanujánál nagyon fontos az azonnali házkutatás s ennek során minden olyan anyag őrizetbevétele, amely nére gyanus lehet, pl. orvosságok, főzetek, növényi alkatrészek vagy a háznál tartott növények (maszlagos redőszírom, nadragulya, бүдös бүрök, őszikikerics, a hunyor fajták, leander levelek stb.).

Még meg kell emlékezni a technika vívmányainak felhasználásával elkövetett azon bűncselekményekről, melyek a természetes halál látszatát kelthetik. A sok lehetőség közül a villanyáramot említem fel. Nemrég az Alföldön történt ilyen eset, amelynél a vő apósának megölése céljából a kapun lévő kulcsba vezette be az utcai világítási vezeték felhasználásával az ember életének kioltására alkalmas villamos áramot. Sokszor a villamos áram alig okoz látható külsérelmi nyomot, voltak eseteim, amelyeknél a lencsénél kisebb pörknyom mellett azonnali halál következett be, sőt egy bányában történt villanyáram ütése következtében beállt halálesetnél a boncolás alkalmával a számbajöhető testrészek órákon át tartott vizsgálata sem hozott eredményt s a bonelelet csak valószínűségekre lett alapítva.

Az itt tárgyalt eseteknél a halál sokszor természetes okokból látszhatik bekövetkezni. Amint említettem, csak a gyakrabban előforduló megnyilvánulásokat hoztam itt fel, mert az élet számtalan lehe-

tőségének a felsorolása még nagyobb munka keretébe sem volna beilleszthető. Ezekután azokat az eseteket tárgyaljuk, amelyeknél a természetellenes (rendellenes) halálhoz kétség nem férhet, azonban a halált előidéző ténykörülmények tárnak a nyomozás elé ugyancsak nehéz feladatot. Ezeknél az eseteknél a tettes a véletlennek vagy más hibájából bekövetkezett balesetnek a látszatát kelti.

Itt az esetek körülményei szabják meg a nyomozási feladatot. Vízbefult hullánál, természetesen a hulla kiletének megállapítása a legelső feladat. Megjegyzem, hogy minden ismeretlen hullát közegészségügyi törvény értelmében fel kell boncolni, ami nagyon hasznos rendelkezés, mert a rothadó, rendszerint a vízben sokáig volt hullánál a boncolás van hivatva megállapítani a halál okát, illetve találhatja meg azokat a sérülési nyomokat, amelyek egyszerű külvizsgálattal meg nem állapíthatók. A vízbefult hullán sokszor láthatók sérülések, amelyek a víz medrének vagy a vízben élő állatoknak tudhatók be. Lényeges ezenfelül az eltűnés körülményeinek, valamint annak megállapítása, mint ahogy az előbbieknél is hangsúlyoztam, hogy állt-e valakinek érdekében az illető megölése. Külön számbaveendő szempont a hulla fellelése alkalmával rajta vagy nála található érték és egyéb tárgyak leltározása, mert esetleg bizonyos tárgyak hiánya adhat támpontot a nyomozásnak. Előfordult, hogy a tettesek a megfojtott áldozatot levetkőztették, hamis monogrammal ellátott úszónadrággal látták el s a Rajnába dobták.

A vízbedobás mellett gyakori a véletlen baleset látszatának keltése, a mélységbe való letaszítás felhasználásával. Talán még sok olvasómnak emlékezetében él a millstatti rémdráma, melynek tettese — Erdélyi Béla — a feleségét, Forgács Annát a mélységbe lökte, azt állítva, hogy az áldozat véletlenül zuhant le a meredek úton.

Baleset látszatának keltését célozza az áldozatnak vonat, villamos elé vagy egyéb gépek közé, esetleg tűzbe való lökése. A tettes célja itt kétféle lehet: vagy így előidézni a halált, vagy pedig a már más eszközzel okozott halál nyomait eltüntetni. Mindkét lehetőségre számtalan esetet ismer a nyomozás történelme. Ezeknél az eseteknél a helyszíni nyomozásnak van nagy jelentősége. Ott pedig, ahol a helyszín mit sem árul el, mint pl. a nagy város forgatagában a járómű (villamos, autó, autóbusz) elé taszítás pillanat műve lévén, mit dulakodás sem előzhetett meg, csak az áldozat személyi viszonyainak kellő ismerete nyújthat támpontot (bosszú, féltékenység, politikai ok). Finkey büntető joga a megölt kívánságára való emberölés egy tragikomikus esetét említi fel: a tolvajok egy társukat el akarták tenni láb alól, de éppen mikor találkoznak vele, az részegen felszólítja őket, hogy legyenek mind öngyilkosokká s ugorjanak a kútba. A többiek látszólag beleegyeznek a tervbe s társukat, aki meg akarja kezdeni az öngyilkosságot és letérdel a kút szélére, belökik a kútba. A kuria gyilkosságra való szövetség és a megölt kívánságára való emberölés halmazatát állapította meg ebben az ügyben.

A véletlen által okozott baleset képébe vannak burkolva az olyan ölések, amelyek valamely szerkezet, készülék avagy helyzet beállításának vagy pedig megrongálásának segítségével hajthatnak

A m. kir. csendőrség működési területe régebben rendezett tanácsú városokra is kiterjedvén, kötelességük volt az őrsparancsnokoknak a közbiztonság fenntartása iránti intézkedések tekintetében a rendőrkapitányokkal megállapodni, a rendőrlégénység felhasználását figyelemmel kísérni, ellenőrizni, hogy az éjjeli őrk megbízhatók-e és szolgálatukat pontosan teljesítik-e. Hátrányos észleleteket az előjáró tisztisparancsnokságoknak jelenteni kellett. Az ilyen intézkedések szükségessé voltak, mert a rendőrlégénységet sok helyen hivatásától elvonva, egészen más szolgálatokra használták fel úgy, hogy a közbiztonság fenntartása kizárólag a csendőrségre rehezedett.

végre. Ilyen lehet, pl. az autó tengelyének a megfűrészelése az elindulás előtt, hogy ezáltal a rajta ülők halálos balesetet szenvedjenek, ilyen lehet a kocsiba fogott ijedős lovak megriasztása a kocsin ülőkkel szembeni ölési szándékkal. Előfordulhat tetőzsindely vagy épület-falrészek lezuhantatása az áldozat elhaladása idején. Vegyi behatásokkal robbanás előidézése, tűzvész okozása, úttest, híd leszakadása és az életben előforduló lehetőségeknek ezer és ezer felhasználási módozata nyújthat a burkolt módon való emberölésre alkalmat.

Végül az öngyilkosság látszatát keltő ölési esetekről kellene még szólanom. Ennek egyik iskola-példája az az eset, amidőn az áldozatot belülről bezárt ajtók és ablakok mellett felakasztva találták s ezenfelül háziasszonya határozottan felismerte a talált búcsúlevelekben az elhunyt írását. A megéjtett hullaszemle során megállapítást nyert, hogy a hulla hátán hullafoltok vannak, ami kétségtelen bizonyítéka annak, hogy a hulla a halál után egy darabig a hátán feküdt és csak később lett felakasztva; a tovább folytatott nyomozás azt is megállapította, hogy a tettes a sértett unokaöccse volt, aki az elhunyt írását utánozni tudta, a búcsúleveleket ő írta. A gyilkosságot a fejbe hátulról bevett szög segítségével követte el s a bűncselekmény befejezése után a mennyezeti gerendák közt lévő padlásajtón távozott. A Rend c. szaklap egy évvel ezelőtt megjelent számában Kenyeres Balázs egyetemi tanár említ fel érdekes esetet: Erdélyben egy molnárt a kertjében fára felakasztva találtak. Az

egyébként letaposott kertben, melyen állandóan átjártak, napok óta nagy sár volt. Ennek dacára a mezítlábos hulla talpa lisztes volt, amiből nyilvánvalóvá vált, hogy nem a saját lábán került a fához, amin felakasztva találták. Az öngyilkosság látszatának keltése számtalan módon lehetséges s mint-hogy e tekintetben a Csendőrségi Lapok hasábjain már sok részletes és értékes cikk jelent meg, részletekbe menőleg e megnyilvánulási lehetőségeket nem is tárgyalom s fentebbi két példával is csak azt akarom mondani, hogy a nyomozás mindig alapos legyen, az első látszatok ne képezzék elhirtelenkedett munkának az alapját.

Befejezésül még csak azt kívánom felhozni, hogy az itt elsoroltak is bizonyítékai annak, hogy a mi munkánknál nem elég a feladatoknak csak amolyan tessék-lássék megoldása. Ehhez a szív, az agy és a hivatáskeresetből folyó akarat összeműködése szükséges.

A m. kir. esendőrség befejezett felállításával 1884-ben a hat csendőr (kerületi) parancsnokság parancsnokai a következők voltak:

- Kolozsvári I. kerület: Beauforti báró du Mont Várhegyi Lajos cs. és kir. kamarás, alezredes.
- Szegedi II. kerület: Neugeboren Gusztáv alezredes.
- Budapesti III. kerület: Török Ferenc ezredes.
- Kassai IV. kerület: Tisóczky László alezredes.
- Pozsonyi V. kerület: Westerstätteni gróf Beckers Alfonz cs. és kir. kamarás, alezredes.
- Székesfehérvári VI. kerület: Sönsér Nándor őrnagy.

Útvonal-razzia.

Írta: **BENEDEK MIHÁLY** százados.

Az őrsökre háruló sokirányú feladat minél eredményesebb megoldásának módjait keresve, sok parancsnoknak okozott már fejtörést az erővel és idővel való helyes gazdálkodás.

Hány parancsnok érezte pl. már annak a szükségét, hogy időnként egész működési területén, rajta-ütésszerűen ellenőriztetnie kellene az utakon baktató csavargókat, cigányokat, a közlekedési szabályok megsúfolásával haladó járóműveket és a kerékpárosokat, akiknek egy része nemcsak, hogy szabálytalanul, de ráadásul még lopott kerékpáron is száguldozik.

De honnan vegye az őrsparancsnok ehhez az erőt és időt? Hiszen az őrskörlet nagy, a létszám pedig aránylag kicsi. Azután pedig ott vannak a nyomozni való és egyéb elintézendő ügyek, ott van az oktatás, a gyakorlat, az írásbeliek, az őrsön megjelenő panaszok és kérdezősködők időt kívánó türelmes meghallgatása s a mindennapi élet által felvetett sok egyéb ügy, melyeket a csendőrzebe vetett erős bizalom irányít az őrsre. Ezért hát maradt a magától adódó megoldás: a rendes őrjárat, esetleg útvonal portyázás. Ez pedig csak hiányosan szolgálja a célt, mert hiszen az úton mozgó járőr már messziről feltűnik s első sorban éppen azok veszik hamar észre, akiknek okuk van a járőrtől tartani. Így a csavargó, tolvaj és esem-pész idejében elrejtetheti az útszéli árokba, bokorba, gabonába a nála levő, nem a csendőr szeme elé való tárgyakat, amelyekért a járőr elhaladása után visszamegy, vagy pedig egyszerűen kitér a járőr elől. Ugyanezt megteheti a lopott kerékpárral közlekedő. A járőrt idejében észrevevő járóművek is mind szabályosan viselkednek mindaddig, míg a járőr látótávolságában vannak.

A Szolgálati Utasítás — évtizedes tapasztalaton okulva — megmondja, hogy a csendőr „szolgálatát csak úgy lehet eredményes, ha a terep kihasználásával mindenütt váratlanul és meglepetésszerűen jelenik meg”. Ezt a váratlan, meglepetésszerű felbukkanást nem vonatkoztathatjuk csak a tereptárgyakra, hiszen az őrskörlet útjain sokkal jobban zajlik az élet s általában sokkal több ellenőrizni való akad, mint sok félreeső, csendes tereptárgynál, melyeknél a csendőr — az eredmény érdekében — váratlanul jelenik meg.

Szükség van tehát egy olyan módszerre, amellyel működési területünk legforgalmasabb és legfontosabb részein: a közlekedési útvonalakon is a váratlan fellépésben rejlő sikerrel végezhessük időnként a szolgálatot. Itt nem gondolok a portyázó járőr útszéli lesállítására, ami a folyamatosság hiányánál és több más oknál fogva csak korlátozott mértékben és területen szolgálhatja ezt a célt, hanem nagyobb területre (szárny stb.) kiterjedő, kizárólag e célból vezényelt szolgálatra. Olyan módszerre gondolok, mely amellet, hogy a lehetőség határain belül a legtöbb eredménnyel jár, az őrsökre háruló legkisebb megterheléssel, az őrsök saját létszámával, nagy területen s mégis a legrövidebb idő alatt — tehát erővel és idővel takarékoskodva — hajtható végre.

Ennek a módszernek a lényege a következő. Fel-

sőbb parancsra az őrsök a terepen, illetve az útvonalon való áruuló mozgással járó hosszadalmas felvonulás mellőzésével felállítják a megszabott időpontban, egyidejűleg, az őrsállomásról kivezető útvonalak mentén, közel az őrsállomáshoz (100—500 m-re) jól rejtett járőreiket. Ezek a járőrök elvonultatják maguk előtt az útvonal forgalmát és a szűrő szerepét játszva, szükség esetén fellépnek. Minden járőr addig marad a helyén, amíg az útvonalon fekvő szomszédos őrsállomásról egy gyalogos kényelmes menetben (óránként 4 km-t számítva) a járőr felállítási helyéig megérkezhetik. A csavargók cammogó járását figyelembe véve, biztonsági többletként hozzáadunk még az egész szolgálathoz 30 percet, vagyis ennyivel később hagyja el a járőr a felállítási helyét. Így általában véve elérjük azt, hogy egy egész szárny vagy még nagyobb egység területén a járőrök minden járóművet és gyalogos embert szemügyre vehetnek és a szükséghez képest igazoltathatnak. Természetesen számolni kell azzal, hogy az őrsállomások közötti útvonalon fekvő községekben több járőr-kelő, csavargó és járómű áll meg, akik így nem kerülnek a járőr szeme elé, ez azonban nem betolyásolja lényegesen a szolgálat eredményét.

A gyorsabban mozgó járóművek több járőr felállítási helye előtt is elhaladnak ez idő alatt, ami a célt szolgáló ellenőrzés szempontjából ugyancsak igen üdvös. Tudnunk kell ugyanis azt, hogy a szabálytalanság miatt igazoltatott járómű vezetője eltávolodva a járőrtől, a közlekedési szabályokon akár-hányszor ismét túlteszi magát, mert nem is gondol arra, hogy rövidesen megint az út mentén rejtett járőr állhatja útját. Így ugyanazt a szabálytalanul haladó járóművet több járőr is feljelentheti. Kétségtelen, hogy az ilyen időnkénti ellenőrzés a vezetőket óvatosságra, a szabályokhoz való alkalmazkodásra készíteti, amivel az utak forgalmának biztonsága igen sokat nyer.

Átlag 16 km-t számítva az egyes őrsállomások közötti távolságra, az egész szolgálat kb. 4 óra és 30 perc alatt (a 30 perc biztonsági többlet) befejezést nyer. Az egymáshoz közelebb vagy távolabb eső őrsök járőrei aránylagosan rövidebb vagy hosszabb ideig maradnak felállítási helyükön. Így akár az egész ország területén is végre lehet hajtani ezt a rajtaütésszerű ellenőrzést egyidejűleg, átlag 4—6 órán belül.

Természetesen valamennyi mellékútvonalnak is egyidőben történő ellenőrzése a létszámviszonyok miatt nem vihető keresztül, mert amely őrsállomásról pl. négy, öt irányban indul ki út, ott ezek egyidejű elállása alig lehetséges, de nem is szükséges.

Kisebb, mellékutak forgalma oly esekély, hogy ezeknek a leírt módon való ellenőrzése legfeljebb nagyobb időközökben, vagy pedig különösen jó létszámviszonyok között indokolt. Egyébként azok az őrsök, amelyek állomáshelyéről több irányba indul ki fő közlekedési útvonal, rendszerint nagyobb létszámúak s így valamennyi útvonalra felállíthatják járőreiket.

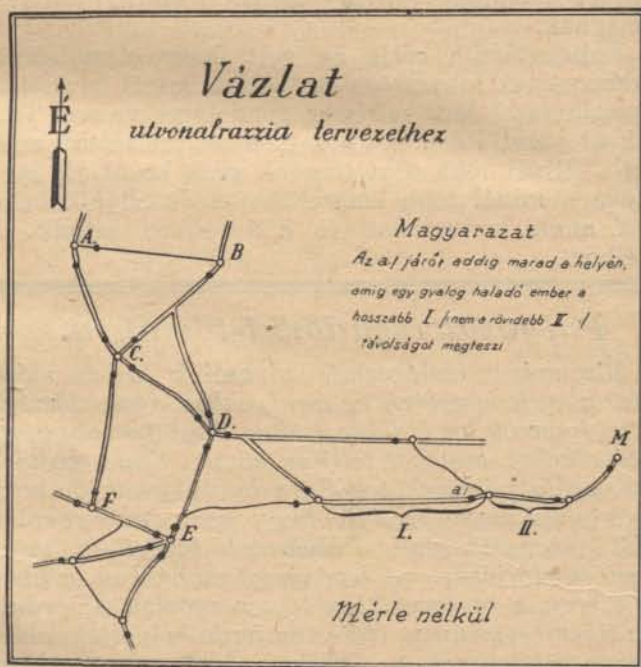
Nézzük most ennek a szolgálatnak a gyakorlatban való lefolyását.

A szárnyparancsnok elrendeli az útvonal-razziát (ez mutatkozik a legtalálhatóbb elnevezésnek) az A-B., A-C., B-D., C-F., D-E. stb. őrsállomások közt vezető

útvonalakon, vagy pedig a félreeső örsöket ki-kapcsolva, csak a részleges razziait az A-M. örsállomások közötti főútvonalon tekvő örsöknek. Megszabja, hogy a járőrök pontosan mikor foglalják el a helyüket s az örsállomásról kivezető út mentén mely község felé álljanak fel. (L. vázlatot.) Ugyanis a létszámviszonyok miatt a legtöbb esetben nemigen jut járőr az egyes kivezető utak mindkét végére, viszont ez esetben meg kell szabni, hogy a járőrök mely irányban kivezető úton álljanak fel, mert ha pl. két szomszédos örs egymással ellenkező irányban állítja fel járőrét, e két örsállomás között nem lesz járőr.

Nagyobb viszonylatban megfelel az is, ha a világtáj és egy nagyobb hely van megjelölve (pl. járőrök az örsállomástól általában délre, X. város felé haladó irányban álljanak fel).

Ha valamely örsállomásról több szomszédos örs felé vezet főútvonal, úgy természetesen több irányban kell ennek az örsnek járőrt állítania. A fontos az, hogy különösen főútvonalak járőr nélkül ne maradjanak. (L. vázlatot.) Amelyik örs az örsállomásról kivezető egyetlen útvonalra csak az egyik örsállomás felé állít ki járőrt, ez addig maradjon a helyén, amíg az útvonalon fekvő távolabbi szomszédos örsállomásról juthat el a gyalogos ember (óránként 4 km-t és biztonsági többletként még az egész szolgálathoz 30 percet hozzáadva) a járőr leszállásáig. (L. vázlaton a I. távolságot.)

A leszállások helye az örsállomás utolsó házáitól kb. 100—500 m-re essék. Ha ezen a részen nincs az útvonalon rejtőzésre alkalmas hely, létesítsen az örs (megbízható gazdát kérjen fel, hogy állítson a földjére az út árka mellé kukoricaszárat stb.). S csak ha ez nem lehetséges, álljon fel valamivel távolabb a járőr rejtőzésre alkalmas helyen. A leszállások helyét a 100—500 m-es távolságon belül minden útvonal-razzia alkalmával célszerű azután változtatni, hogy ismertté ne váljanak.

A járőrök ereje az örs létszámától függ. Elv, hogy 3 főből álljanak azért, hogy elővezetés szükségé-

esetén egy fő az örsre való elővezetést végezhesse, a másik kettő pedig helyén maradjon. Az örsparancsnok és 1 csendőr az örsön marad. Az örsparancsnok végzi az elővezetettek beható igazoltatását, ellátja a távbeszélő szolgálatot, a csendőr pedig szükség esetén fogolyőr. Ha a létszámviszonyok miatt 3 fős járőr kiállítása nem lehetséges, akkor 2 fős járőrök álljanak fel. Ilyenkor a járőrtárs végzi az elővezetést, a járőrvezető pedig ezidő alatt egyedül marad a helyén. Ha pedig 2 fős járőrökre sem futja a létszámból — különösen több irányban elágazó főútvonallal bíró örsöknél fordulhat ez elő — akkor 1 fős járőr is megfelel. Ez a Szut. 260. pontjával nem ellenkezik s különben is az örsállomás közvetlen közelében végzendő szolgáltról van szó. Ha lehetséges, a forgalmas útvonalra mindig erősebb járőrt állítunk, a kevésbé forgalmasra pedig kerüljön az 1 fős.

Egy fős járőr esetén az végzi az igazoltatást és szükség esetén az örsre való elővezetést is. Ilyenkor a járőr visszatértéig a felállítási hely üresen marad, de az örsállomás közelségét tekintve, ez csak rövid ideig tart.

A felállított járőrök az útvonal mindkét irányból, tehát az örsállomás felől jövő forgalmat is figyelik. Szolgálatukkal — amint már emítettem — a szűrő szerepét végzik, ezért az úton haladó minden embert és járművet alaposan szemügyre kell venniök. Ezek közül minden gyanús egyént és járművet s minden szabálytalanul közlekedőt — leshelyükről idejében kilépve — igazoltatnak. Eljárásuk nem fajulhat zaklatássá, de viszont érezniök kell azt a rájuk háruló felelősséget, hogy ilyen szolgálatból aligha vonulhatnak be eredmény nélkül. Gondolniok kell arra, hogy az országutakon ezer meg ezer számban kóborolnak olyanok, akiknek a neve a járőrtáskában nyugvó Nyomozókulesban szerepel. Egymagában a balatonfüredi örs 16 egyént fogott el Nyomozókules alapján az 1936. év 3 nyári hónapjában, csupán azok közül, akiket a lakosság vagy a községi előljáróság az örsre utasított szállásigazolványért! Ezek mind az országutak vándorai voltak, de hány van ezek közül, akik messze elkerülik az örsöt! Az utakat azonban nehezen kerülhetik el. Elő tehát a Nyomozókulesot!

A szabályszerű közlekedés ellenőrzéséhez elengedhetetlen követelmény, hogy a járőrök jól ismerjék a Kódexet. Ezért minden útvonal-razzia előtt át kell nézni és felújítani, mert enélkül vagy szegenthöz okvetetlenkedéssé fajul közbelépésük, vagy pedig nem ismerik fel a szabálytalanságot.

A kerékpárosok ellenőrzése és igazoltatásának szükségessége külön is hangsúlyozásra szorul. Nemcsak azért, mert a testi épséget és a forgalom biztonságát veszélyeztető gyors, nesztelen s a közlekedés szabályait akárhányszor semmibevevő közlekedésükkel sok bajt okoznak, hanem azért is, mert igen sok a lopott kerékpár. Alig van mozgalmasabb örs, melynek kiderítetlen esetei között kerékpárlopás ne szerepelne. Ezeket nem azért lopják, hogy az istálló szénapadlásán emlékként őrizték, hanem eladják, vagy tovább használják, tehát forgalomban maradnak. Leírásuk után nem egykönnyű felismerni, mert hiszen a kerékpárok külsejében nagy eltérés alig van, a tolvaj pedig az ismertető jeleket eltünteti, megváltoztatja, sőt az egyes alkatrészeket ki is cseréli.

Télen is szórakozás... (Szakál Pál I. törm. v. — Budapest — felv.)

Célravezető eljárásként marad tehát a tulajdonjog alapos igazoltatása, amire az útvonal-razzia különösen jó alkalmat ad.

Minden olyan kerékpárost, akit a járőr nem ismer, igazoltatni kell tehát a kerékpár tulajdonjoga tekintetében is. Akinél errenézve bizonyító irat nincs, de személyazonosságát kétségtelenül igazolni tudja, annak a járőr feljegyi személyi és kerékpárjának adatait, úgyszintén a kerékpár beszerzési helyét és bevonulás után az örs írásbelileg állapítja meg a kerékpár tulajdonjogát. Amelyik kerékpáros sem magát, sem a kerékpár tulajdonjogát igazolni nem tudja, azt a járőr elővezeti az örsre s a további igazolást — távbeszélő igénybevételeivel — az örsön tartózkodó örsparancsnok végzi.

Ez az eljárás nemesak sok kerékpárlopás kiderítésére, hanem arra is igen alkalmas, hogy a kerékpárosokat igazoló irataik maguknál hordására fogja szoktatni.

Természetes, hogy a kerékpárok tulajdonjogának igazoltatását a járőrök minden szolgálatban végezhetik, sőt végezzék is! A kerékpárlopások csökkentése céljából hívják fel a járőrök a kerékpárosok figyelmét arra is, hogy utcákon, koresmaudvaron s általában nyilvános helyen ne hagyják felügyelet nélkül kerékpárjaikat, mert az ilyen elhagyott kerékpárokra vadásznak a kerékpártolvajok. Az örs is sokat használ ezzel magának, mert a legjobb megelőzés az alkalom kiküszöbölése! Ha már a lopásról nem lehet leszoktatni a tolvajt, legalább a lopási alkalmat csökkentjük az óvatosságra való neveléssel.

Igen jó szolgálatot tehet az útvonal-razzia menekülő tettesek kézrekerítésénél is, amikor az érdekelt örs távmondati jelentése alapján a felsőbb parancsnokság távmondásban közölt személyleírással rendel el ezt a szolgálatot.

Az útvonal-razziák megtartása legalkalmasabbak a tavaszi, nyári és őszi hónapok, általában az április—október közötti időszak, mert a tapasztalat szerint ekkor a legmozgalmasabbak az utak. A késő őszi, téli és kora tavaszi időszak a kis forgalmon kívül már csak azért sem alkalmas, mert ilyenkor sokkal kisebb a rejtőzési lehetőség a járőrök részére, no meg kb. 3—6 órát egy-helyben állani rossz, hideg időben nehéz. Igaz ugyan, hogy a járőrök helyzete az útvonal-razziánál sok tekintetben eltér az egy helyben végzendő, egyhangú lesből, mert hiszen a járőr gyakran

közbelép, minélfogva gyakran elhagyja a helyét, mozog, igazoltat, jegyzeteket készít.

Leginkább a kimondott nyári hónapokban van létjogosultsága az útvonal-razziáknak amikor a legtöbb csavargó jár-kelel s a legtöbb járómű közlekedik az utakon. Ilyenkor minden hónapban helye lehet egy útvonal-razziának és pedig olyan napszakban, amelyekben a csavargók éjjeli szállásukról útrakelnek s a forgalom is a legnagyobb. Ez általában 6—12 óra közé esik, de figyelembe jön a 14—20 óra közötti idő is, amelynek utolsó óráiban megkezdődik az éjjeli szállásra térés. Sötétben, amikor a helyen lévő járőr nem lát, ne tartsunk útvonal-razziát.

Fontos, hogy az útvonal-razzia olyan napra essék, amelyen országos vásár, vagy más nagyobb arányú szolgálat nem akadályozza az örsöt a járőrök kiállításában. Kisebb viszonylatban (pl. I. szárny területén) ennek figyelembevétele nehézségbe nem ütközik, viszont nagyobb területen már nehezebb. Azért így is keresztül vihető, mert egy-két örs kikapcsolódása nagyobb viszonylatban legfeljebb rövidebb útszakaszok felügyelet nélkül hagyását jelenti.

Magától értetődik, hogy az útvonal-razzia alatt még kispihenő sem tartható. A járőrök bevonulás után, az örsön pihennek.

Az útvonal-razziák eredményének ellenőrizhetése céljából az örsparancsnok minden ilyen szolgálat eredményét röviden bejelenti a szárnyparancsnokságnak.

Fejtegetéseim célja az volt, hogy a szolgálat eredményének fokozására egy újabb, minél kevesebb megterheléssel járó módszer gondolatát vessem fel. „Sok út vezet Rómába“, sok módszer szolgáltathatja a célt. Minél több utat teszünk ezek közül jól járhatóvá s minél több észszerűbb módszert alkalmazunk, annál biztosabban és könnyebben jutunk el a célhoz.

Pályázat csendőrhistoriákra.

Bizonyára emlékeznek olvasóink a csendőrhistoria-közleményeinkre, amelyekben a csendőrségi élettel kapcsolatos érdekes, vidám vagy komoly apró történeteket, eseteket tettünk közzé. Egyes bajtársaink azóta küldözgetnek ilyen apróságokat, de még nincs annyi anyag együtt, hogy ezt a derűs rovatot újból megnyithassuk. Pályázatot hirdetünk most csendőrhistoriákra. A legénységi szobákban, a gyakorlótéren, a tantermekben lépten-nyomon előfordulnak ilyen események, tréfás és ferde helyzetek, amelyeken pillanatnyilag mindenki nevet, vagy okul, de holnapra már mindenki el is felejt. Ettől akarjuk a csendőrség életének ezt a színes részét megmenteni ezzel a pályázattal is.

Pályázatot a csendőrség minden tagjától elfogadunk. Olyan esetekkel, amelyeket már közöltünk, természetesen nem lehet a pályázaton résztvenni. A legsikerültebb csendőrhistoria beküldőjét értékes bőr levéltárcával jutalmazzuk. Határidő: február 15, az eredményt a március 15-i számunkban fogjuk közölni.

CSERBA.

Irta: Dr. KIRÁLY JÓZSEF g. százados.

Nem lehet előttünk, tényleges szolgálatban álló csendőrök előtt sem ismeretlen a címszó, találkozunk kellett már vele. A multévi 13. számú Csendőrségi Közlönyhöz mellékelten különnyomatban jelent meg a 130.800/VI. b—1936. számú belügyminiszteri körrendelet, ez ismerteti a CSERBA-t. A várakozási illetményekkel szabadságoltak és az ellátást élvezők* az illetékes, illetve nyilvántartó gazdasági hivataluk útján a körrendeletet külön-külön is megkapták.

Bár a körrendelet kiterjeszkedik mindarra, amit egy hivatalos kiadványban közölni kell, mégis, mert többen felvilágosítást kértek egyes kérdésekben, továbbá javaslatokat tettek némely pont megváltoztatására és a szolgáltatások mielőbbi kiterjesztését is kérték, nem lesz talán céltalan, ha a felmerült kérdésekben magyarázó tájékoztatót adunk.

Az összefoglaló magyarázatot könnyebb áttekinthetőség szempontjából pontokba foglaltuk és az alábbiakban közöljük.

1. A CSERBA a Belügyminiszter Úr által az 1936. évi VIII. törvénycikk alapján az ellátást élvező magyar királyi csendőrlegénység és hozzátartozói részére létesített betegsegélyző alap: „Csendőrlegénységi Ellátásban Részesülők Betegsegélyző Alapja“.

2. Az alap elnevezéséből kitűnik, hogy a CSERBA-ba csak a tényleges szolgálatból kivált azon csendőrlegénységi állományú egyének és családtagjai tartoznak, akik valamilyen ellátást (nyugdíj stb.) élveznek és hogy a tényleges állományban lévő csendőregyének és családi pótlékban részesülő családtagjaik közül — a várakozási illetményekkel szabadságoltak kivételével — senki sem tartozik a CSERBA-ba.

3. A CSERBA-nak az a célja, hogy az ellátásban álló csendőrlegénységi egyének és hozzátartozóik betegellátását az egészségügyi szolgálat lehetőleg minden irányú igénybevétel útján szolgálhassa, hogy állandó orvosi felügyelettel a megbetegedések számát csökkentse és ezáltal az egész ország közegészségi állapotának javításában is hatékonyan közreműködjön.

4. A CSERBA rendeltetése, hogy igényjogosultjait ingyenes, vagy kedvezményes egészségügyi ellátásban, vagy — egyelőre addig, míg az alap által nyújtható szolgáltatások továbbfejleszthetők lesznek — segélyben részesítse és általában, hogy a megbetegedettek gyógyulását minél kielégítőbb mérvben elősegítve, célját mielőbb és a legteljesebben elérhesse.

* Ellátást élvezők alatt értjük a csendőrségi szolgálatból kivált és nyugdíj, kivételes és kedvezményes nyugdíj, vagy kegydíj élvezetében álló csendőregyéneket, valamint az özvegyi nyugdíj, kivételes és kedvezményes özvegyi nyugdíj, vagy özvegyi kegydíj élvezetében álló volt csendőrségi egyének özvegyei, valamint ezeknek azon szülőtlén árváit, hátramaradtait, akik nevelési járulékbán, árvajáradékbán vagy életjáradékban részesülnek. CSERBA szempontból ide kell sorolnunk a várakozási illetményekkel szabadságoltakat is. A várakozási illetményekkel szabadságoltakat ugyan tényleges állományban lévőeknek kell tekinteni és bár a részükre járó várakozási illetmény nem nyugellátás, de mert a nyugellátások hitelle terhére folyósítják, így a várakozási illetményből is levonnak betegsegélyző járulékot a CSERBA részére.

5. Kétféle igényjogosult van: a családfő és a családfő családtagjai. Akik a CSERBA-nak betegsegélyző járulékot fizetnek, mint családfők igényjogosultak. A szülőtlén árvák tehát és azok, akik árvanevelési járulékot, vagy árvajáradékot kapnak, a CSERBA szempontjából szintén családfőeknek számítanak. Családtag igényjogosultak pedig azok, akik után a családfő pótlékot vagy nevelési járulékot kap.

6. Az igényjogosultság attól az időponttól kezdődik, amely időponttól kezdve az ellátást (nyugdíj stb.), vagy várakozási illetményt folyósítják. Pl. ha valakit 1936. évi november hó 1-ével állandó nyugállományba helyeznek, a CSERBA szolgáltatásaira is 1936. évi november hó 1-től van igénye.

7. Az ellátás, vagy a családi pótlék, vagy a nevelési járulék stb. megszüntetésével egyidejűleg a CSERBA szolgáltatásra való igény is megszűnik.

8. A CSERBA-igényjogosultsági igazolvány, mint a neve is mutatja, arra szolgál, hogy az igényjogosultak (családfő, családtagok) igazolják vele azt, hogy a CSERBA szolgáltatásaira joguk van. Ezt az igényjogosultsági igazolványt mindig fel kell mutatni, ha a CSERBA-val kapcsolatban valamire szükség van. Ez éppen olyan fontos, hogy mindig kéznél legyen, mint pl. a vasúti utazásnál a jegy. Ha nincs jegyem, nem utazhatom. Megbírságnak. Leszállítanak a vonatról stb. Az igényjogosultsági igazolványt, ha az valamely okból már nem illetékes, vagy ha nem mindenkinek, vagy többeknek illetékes, mint akik (családtagok) abba fel vannak véve, megsemmisítés, vagy kiigazítás végett a megjelölt helyre be kell küldeni. Különben a mulasztásért büntetés jár.

9. Szolgáltatás alatt azt kell érteni, hogy a CSERBA mit ad azért a 2%-nyi összegért, melyet az ellátásból levonnak. Azokat a szolgáltatásokat adja a levont betegsegélyző-járulékért, melyek a 130.800/VI. b.—1936. számú belügyminiszteri körrendelet 7. §-ában vannak felsorolva.

10. Ki a házi orvos? Az a CSERBA által biztosított orvos, aki a CSERBA-tag lakóhelyén a házi-orvosi teendőket végzi. A házi orvos elnevezés nem jelenti azonban azt, hogy az orvost mindig a beteghez, a lakásra, a házhoz kellene hívni. A könnyebb betegekhez nem kell az orvost kihívni, hanem a beteg menjen az orvoshoz a rendelési órák alatt.

Minden családfő évenként egyszer, július 1. és a következő év május 15-ike közötti időben, a lakóhelye szerinti CSERBA házi orvosok közül szabadon választhat magának házi orvost. Ismételjük, hogy csak választhat, de nem kell okvetlenül minden évben más orvost választania. Ez sem a családfőnek, sem a CSERBA kezelésének nem jelentene előnyt, sőt kezelési munkatöbbletet okozna a CSERBA-nak, ha minden évben más orvost választanának a családfők. Az újabb orvosválasztás jogával tehát csak szükség esetén kell élni.

Amelyik községben csak egy házi orvos van, ott természetesen csak azt lehet választani, de a CSERBA-betegek ily tekintetben is előnyösebb helyzetben vannak más betegsegélyző egyesületek betegeinél, mert a betegsegélyző intézetek legtöbbjének a kisebb helyeken házi orvosa egyáltalán nincs.

11. Kik a CSERBA szakorvosai? Azok a magán szakorvosok, akik a CSERBA-tagok részére megküldött magánszakorvosi névjegyzékbe fel vannak véve.

Szakorvos (specialista, különleges orvos) az, aki a betegségek egy külön csoportjának (fajának) gyógykezelésével foglalkozik. Ezeknek az általános orvosi kiképzésen felül, egy általuk választott gyógyszakban külön képzettségük van, melyet csak külön gyakorlattal és hosszas tanulmányokkal lehet megszerezni. Szakorvoshoz rendszerint akkor fordulunk, ha valamely különlegesnek, makaesnak mutakozó betegség esete forog fenn.

A CSERBA-betegek a honvéd kórházi ingyenes szakorvosi kezelésen kívül tehát olyan nagy kedvezmény mellett vizsgálathatják meg és kezeltethetik magukat — akár a lakásukon is — polgári magán szakorvosokkal, amilyen kedvezményes igénybevétel a megbiztosító intézeteknél, vagy az ellátásban álló honvéd legénységi egyének részére intézményesen biztosítva nincs. Azt pedig tudjuk, hogy a hírneves magán szakorvosok (tanárok) többnyire magas orvosi tiszteletdíjakra tartanak igényt, amit az élettámasztotta egyéb — talán még elsőb helyre helyezendő — követelmények (megélhetés stb.) mellett sok ember megfizetni egyáltalában nem tudna.

A magán szakorvosok közül mindenki azzal gyógykezelteheti magát, akivel akarja. Bármikor mást választhat tetszése szerint. Itt tehát nincs az a megkötöttség, hogy egy költségvetési éven belül csak ugyanazt az orvost veheti igénybe, akihez első alkalommal fordult. Azon igénybevett szakorvosok nevét nem kell a családfőnek sehova sem előre bejelentenie.

12. Vannak, akik a CSERBA részére az ellátásból levont 2%-ot soknak tartják. Először is ezek most nem betegek. Azután: ez csak a százalékszerű számban látszik soknak, mert igaz ugyan, hogy egyes betegsegélyző alapok csak 1—1.5 betegsegélyjárdulék százalékot igényelnek, ezen intézetek tagjai azonban főként olyan egyének, akiknek a fizetéséből (nyugdíjából) így is csak a betegsegélyző járdulékra többet vonnak le havonta, mint amennyi a legtöbb csendőr legénységi egyén egész havi ellátása. De vannak a csendőrségi 2%-os levonásnál sokkal nagyobb százaléku betegsegélyző levonások, pedig az ezen biztosító intézetekhez utaltak közül igen sokan egészen kis összegű javadalmazást (munkabért) kapnak. Pl. egyik betegsegélyzőnél havi 20 pengő kereset után a munkavállaló havi 1 pengő 50 fillért tartozik megbiztosítási díj címén fizetni, vagyis 7.5 %-ot, ami pedig a csendőrségi 2%-os levonásnál majdnem négyszerte nagyobb.

13. Azt is mondják egyesek, hogy az ellátásban álló honvéd legénységi egyének a betegellátás szempontjából kedvezőbb helyzetben vannak mint a csendőrök. Vizsgáljuk meg a kérdést, állítsuk szembe a kétféle betegellátást.

Kétségbenvonhatatlan igazság, hogy maga a honvédkórházi ápolás az ellátásban álló honvéd legénységi egyénekre és hozzátartozóikra kedvezőbb, mint a multban volt a csendőrlegénységi ellátásban állókra. A CSERBA felállítása óta azonban a mérleg

a csendőrlegénység és hozzátartozói javára billent. Vegyünk pld. egy 100 pengős havi ellátást élvező csendőrlegénységi — és egy ugyanilyen honvédségi egyént. A 100 pengős ellátás részletezve a következő:

havizsold	54 P 60 fill.
családi pótlék a feleség után havi	5 P 50 fill.
„ „ egy gyermek „ „	11 P — fill.
lakáspénz (II. lakáspénz oszt. után)	28 P 90 fill.

Összesen: 100 P 00 fill.

A lakáspénz után betegsegélyző járdulékot nem vonnak le, tehát a fennmaradó 71 pengő 10 fillér után kell a 2%-ot fizetni, ami havi 1 pengő 40 fillért tesz ki. A csendőrlegénységi egyén, mint látjuk, havonta 1 pengő 40 fillért, tehát egész évre 16 pengő 80 fillért fizet a CSERBA-nak és ezért a 16 pengő 80 fillérért egy éven át saját magát, feleségét és gyermekét annyiszor 4, illetve 3 héten át ápolják a kórházban, — természetesen nem egy és ugyanazon betegséggel, — ahányszor ennek szükségessége fennforog. A csendőrlegénységi egyén évi 16 pengő 80 filléres befizetésével szemben a honvédlegénységi egyént ugyanazért az összegért csak egyszer 4 héttig és vagy csak a feleségét vagy csak a gyermekét legfeljebb 5 napig ápolja a honvédkórház, mert az általuk fizetett napi 50 filléres ápolási költség mellett 28 napra 14 pengőt, 5 napra pedig 2 pengő 50 fillért, vagyis együtt 16 pengő 50 fillért tesz ki a kórházi ápolási költség.

A csendőrlegénységi egyének és családjának a CSERBA a kórházi ápoláson kívül ingyenes házi-orvosi ellátást stb. is nyújt. Ilyeneket a honvédlegénységi egyén és családja csak úgy vehet igénybe, ha ezeket az orvosi szolgálatokat külön-külön megfizetik.

Az ellátásban álló honvédlegénységi egyén előnyösebb helyzetéről tehát ilyen viszonylatban csak akkor beszélhetnénk, ha családjában egyáltalában nem fordult elő semmiféle betegség. Amint azonban csak egy rövidebb ideig tartó betegség fellép a családjában és polgári orvoshoz kell fordulnia, ez sokkal több kiadást jelent részére, mint amennyire egy 100 pengőt kitevő ellátásban részesülő legénységi egyén nagyobb megerőltetés nélkül képes. Már pedig alig van család, melyet évente legalább egyszer valamilyen betegség fel nem keres. Nem áll egyeseknek az az állítása, hogy egy családból 5—6 év alatt sem menne senki sem orvoshoz egyszer sem. Az a valóság, hogy ahol nincs házi-orvos, ott a beteghez sok esetben — takarékosági szempontból is — csak akkor hívnak orvost, ha már komolyra kezd fordulni az állapota. Ilyenkor előfordulhat az-tán, hogy a későn hívott orvos sem tud már segíteni, pedig ha a betegség kezdeti állapotában orvost hívtak volna, valószínűleg megelőzhető lett volna a baj.

Az ellátásban álló csendőrlegénységi egyének stb. ilyen helyzetbe nem kerülhetnek. A CSERBA díjtalanul házi-orvost is biztosít részükre és ez nagy megnyugvást jelent a családra. Senkinek sem kell takarékosági szempontból sem az orvoshozmenést, vagy orvoshívást halasztgatnia, vagy elmulasztania, mert az orvos a rendelési órák alatt mindig felkereshető és minden komolyabbnak mutakozó betegségekben házhoz hívható. Segítségére van az egész családnak, a betegben bizalmat gerjeszt és megnyugvást önt beléje.

1895. április 17-én kelt legfelsőbb elhatározással rendszerezették a járdóvezetői jelvényt járdóvezetőikül alkalmas csendőrök számára. Aki ilyenekkel volt látva, az azt szolgálaton kívül is viselte; járdószolgálatban azonban csak akkor, ha ő volt a járdóvezető. Őrsvezetőtől felfelé a jelvényt nem viselték. A járdóvezetői jelvény olyan volt, mint a mostani.

Amikor a fák még lombosak voltak...

(Lengyel László fhdgy. felv.)

14. Téves az az állítás is, hogy a CSERBA-levonás a kis nyugdíjjal bíró egyéneket érinti legsúlyosabban. Ennek épp az ellenkezője áll. Akinek igen kicsi, pld. 34 pengő a nyugdíja, ebből orvost, kórházi ápolást stb. képtelen lenne fizetni. A havi 50 fillér betegsegélyzőjárulékot azonban, amit 23 pengő 90 fillér után levonnak, ha nehezen is, de valahogy mégis nélkülözni tudja és ezzel gyógykezeltetése minden további gond nélkül biztosítva van. Éppen az egészen kis nyugdíjasra nézve a legáldásosabb intézmény a CSERBA.

15. Az meg már nevetséges állítás, hogy a CSERBA-ban való részvétel azért nem előnyös, mert a nyugállományba való helyezés alkalmával

a betegségét mindenkinek ugyanis megállapítják és annak alapján mindenki tovább gyógykezelhető magát. Igen, hogy a kényelmes nyugalmi állapot legtöbbször enyhíti a betegséget és javulást hoz abban, de azért hiába: minél öregebb az ember, annál többet betegeskedik és nem egy és ugyanazon, hanem különböző betegségekben.

16. Felmerült az a kívánság is, hogy azokat a családtagokat is betegellátásban részesítse a CSERBA, akik után a családfő családi pótlékban nem részesül, sőt, hogy inkább csak ezek betegellátását biztosítsa és a szabályszerű életkort be nem töltöttekét ne.

Emberi szempontból sokkal inkább indokolt,

hogya a gyermekkorban lévő, nem keresőképes családtagokat vegye fokozottabb védelmébe az intézmény. A szabályszerű életkort (16, 20, 24 év) betöltött családtag vagy keresőképes már és ez alapon valószínűleg tagja is valamely megbiztosító intézetnek, vagy ha azért nem keres, mert valamely tanulmányt folytat, akkor meg egyrészt még jár utána a családi pótlék és ezzel kapcsolatban a CSERBA szolgáltatásaira is igényt tarthat, másrészt meg a családfenntartó, aki gyermekeit tudományos pályára neveli, bizonyára olyan vagyoni viszonyok között van, hogy a neveltetés, orvosi ápolás nem ütközik nagyobb akadályba.

A nem keresőképes, munkaképtelen családtag, vagy hozzátartozó szintén igényt tarthat különben a CSERBA betegellátására, ha a családfő, mint egyéb családtag után családi pótlékban részesül. Az igazán rászoruló családtagok tehát mindenesetre megkapják az orvosi gondozást.

Az a kívánság, hogy a szabályszerű életkort betöltött, családi pótlékban nem részesülő gyermek gyógykezelését is, illetve, hogy csak ezek gyógykezelését lássa el a CSERBA, a már kifejtett okokon kívül felszámítási alap (fedezet) hiányában sem teljesíthető. A családfő ellátási díjából ugyanis ezen gyermekek után semmi levonást sem eszközöl a számfejtő m. kir. Központi Igletményhivatal és így természetesen ezek révén a CSERBA sem kap semmit. Ha nem kap semmit, nem is adhat.

Valahogyan határt kellett szabni arra, hogy meddig lehet a családhoz tartozókat a CSERBA terhére gyógykezelteni. Erre pedig a legigazságosabb alapot csak a családi pótlékra, nevelési járulékra stb. való igényjogosultság fennforgása adhatta meg.

17. Vannak azután, akik ezt mondják: A kórházi gyógykezelés éppen úgy, mint eddig, ezután sem vehető igénybe anyagiak hiányában, mert a CSERBA napi 1 pengő 30 fillért, illetve 2 pengőt térít meg a kórháznak, ami a kórházi ápolási költségnek csak 1/3-át teszi és a fennmaradó 2/3-ot az érdekelt családfőnek kell megfizetnie.

A körrendeletben sem ez nincs benne, sem más olyan kitétel, hogy abból erre a képtelen beállításra csak következtetni is lehetne. Ha valakit szabályszerűen kórházba utalnak, a rendeletben megjelölt időkre, az egész kórházi ápolás teljesen ingyenes. *Ez teljes egészében a CSERBA-t terheli és abból a beteg, vagy a családfő semmit sem, egy fillért sem fizet.*

18. A CSERBA csak akkor lenne előnyös, mondják mások, ha ugyanúgy, mint a nyugállományú honvéd altisztek és azok családtagjai, a CSERBA-hoz utaltak is kedvezményesen kapnának gyógyszert és ingyenes kórházi kezelésben részesülnének.

Az ellátásban álló legénység stb. számára a gyógyszer majdnem egyformán kedvezményes, akár honvédségi, akár csendőrségi érdekeltről van szó. Mindkettőnél ugyanis az a kedvezmény, hogy a tényleges honvédorvos által kiállított, vagy általa láttamozott vénnel a gyógyszert a honvédgyógyszertárakban a beszerzési áron vásárolhatják meg. Az ellátásban álló honvéd legénységi egyének csak maguk, a saját személyükre kaphatnak a H.-20. jelzetű honvédségi gyógyszerárshabásban felsorolt kb. 450-féle gyógyszer közül kb. 100-félét ingyenesen, de

a feleség és gyermekek gyógyszeréért ők is ugyanazon összeget fizetik a katona gyógyszerért, mint az ellátást élvező csendőrségi egyének és családi pótlékban részesülő családtagjaik.

Az ingyenes kórházi ellátást illetően pedig az a valóságos helyzet, hogy éppen a honvéd fizet, a csendőr meg nem. Egyébként az ellátásban álló honvédlegénységi egyének és hozzátartozóiknak honvéd kórházi gyógykezeléséről már szóltunk. Tévédés tehát azt hinni, hogy őket ingyen ápolják. Fizetnek ők kórházi ápolási költséget, csak kevesebbet, mint amennyit a csendőrök fizettek addig, amíg a CSERBA nem volt.

19. Kórházba utalásnál mellőzni kérik egyesek a csendőrkerületi orvosfőnöknél való jelentkezést.

A csendőrkerületi orvosfőnöknél való jelentkezés értékes statisztikai adatok bejegyzése céljából is fontos és ezért elmellőzhetetlen. Több költséget ez senkinek sem okoz, mert csak a járóbetegek jelentkezését kívánják meg. Az esetben, ha a járóbeteg nem a csendőrkerületi orvosfőnök székhelyén lévő kórházba utalják be, hanem máshová, akkor a csendőrkerületi orvosfőnöknél természetesen nem kell jelentkeznie.

Ez és más írásbeli formák betartásának megkövetelése nem alakiságból történik. E rendelkezések azt célozzák, hogy akit valóban megillet valami, azt ő kapja meg és ne más, illetéktelen. Mindenki elsősorban önmagának és családjának tesz jót, ha az előírásokat pontosan betartja. Ha felületesen, a jogos igény kétségtelen megállapítása nélkül lenne a szabályzat megalkotva, kibúvók lennének alóla, amit könnyebb lelkiismeretű emberek saját jogosulatlan előnyükre használnának fel és ezzel minden más jogosultnak ártanának. Pl. az elveszett CSERBA-igazolvánnyal nem CSERBA-tag is gyógykezeltehetné magát, ha annak elvesztését nem jelentené be, vagy ha a CSERBA-igazolványon kívül a személyazonosság igazolását külön nem kívánnák meg a kórházi ápolás igénybevételénél.

20. Nem éppen gazdasági okokból történt az az intézkedés sem, hogy lehetőleg mindig a honvédkórházakat kell igénybe venni. Ennek magva inkább az a szándék, hogy bajtársi együttérzés továbbra, a nyugállományban is megfelelően ápoltság. Mint ahogy csendőrnapi alkalmával bajtársi eszmecserére összegyűlnek a nyugállományú bajtársak is, úgy betegségük iránt is érdeklődést akar mutatni a testület és a cél a honvédkórházakban inkább megvalósítható. A csendőrkerületi orvosfőnökök sűrűbb időközökben látogatják a honvédkórházakat tényleges csendőrbetegeit és e látogatásaik idején alkalmuk nyílik a CSERBA-betegek meglátogatására is. A távoli községekből a honvédkórházakba bekerült CSERBA-betegek közül lesznek többen, kiknek hozzátartozóik bizonyára nincsenek olyan vagyoni viszonyok között, hogy betegük meglátogatására sűrűbb időközökben lakóhelyükről a városba beutazhatnának. Csak jó érzést válthat ki az ilyen betegből a rendszeres csendőrorvosi látogatás. Akit komoly betegség ágyhoz kötött, már ez tudja értékelni az ilyen látogatásokat, amelyek során előadhatja a kívánságait és panaszait. Észlelnie, éreznie kell a CSERBA-betegnek, hogy a testület együtt érez vele, hogy betegségében is erős támaszként áll mellette.

21. A tényleges szolgálatban a törvényeket, szabályzatokat és rendeleteket csak akkor lehetett adandó alkalommal a szolgálat követelményeinek megfelelően alkalmazni, ha biztosan ismerte és tudta a csendőr, hogy mi van azokban és milyen eljárásokat követelnek azok. Hasonló az eset a CSERBA-nál is.

Ha valaki a CSERBA valamely betegellátását igénybevenni óhajtja, tartsa be pontosan minden esetben a rendeletben megjelölt eljárási módozatokat s akkor nem lesz semmi zökkenő, simán megy minden. Szenteljen éppen ezért mindenki megfelelő időt a rendelet alapos áttanulmányozására és pedig még mielőtt valami betegség felütné fejét a családjában, hogy akkor, amikor szüksége lesz a CSERBA-ra, ne találja őt a betegség készületlenül. A nyugállományban majdnem mindenkinek megvan ehhez a szükséges ideje, de szakítson erre időt az is, akinek van valami elfoglaltsága, hogy a maga és családjára egészségét biztosítsa. Ennek egyik alapos feltétele a CSERBA szabályainak ismerete.

22. A CSERBA szolgáltatásainak (házi orvos, szakorvos, kórházi ápolás stb.) igénybevételére az alap senkit sem kényszerít, a betegsegélyző járulékot azonban levonják mindaddig, míg valaki valamely más betegbiztosító intézetnek tagjává nem válik.

Ilyen esetben az ellátásból, nyugdíjból, kegydíjből stb. a betegsegélyző járulék levonásának beszüntetését lehet kérni a Belügyminiszter Úrtól. A más betegsegélyző intézetbe való tartozást a kérvényhez csatolt, körbélyegzővel ellátott igazolvánnyal kell igazolni. Ezt az igazolványt maga az érdekelt nem állíthatja ki, hanem csak az az intézet, hatóság vagy alap, ahol a csendőrségi ellátásban álló egyén alkalmazva van, vagy valamely ipartűző önálló mesternél az az ipartestület, melynek kebelében esetleg betegsegélyző alap is működik. Amennyiben az alap, melynek az érdekelt tagja, az 1927. évi XXI. törvényekik alapján működik, ezt az igazolványban feltétlenül fel kell tüntetni.

23. Jól tudja a vezetőség, hogy a CSERBA kitűzött céljainak elérésére még csak megalapozó lépéseket, intézkedéseket tett s hogy a felállított keretben többféle irányú megvalósítandó kérdés még megoldásra vár. A CSERBA felállításakor nem tévedésből, véletlenségből, vagy szükkeblőségből maradt ki több kérdés rendezése, hanem szándékosan és előrelátásból azért, hogy azt, amit ígért, azt valóban nyújthassa is. Egy ilyen intézmény megindításakor ugyanis nem lehet előre tudni, hogy különféle címeken milyen kiadások merülnek fel egy egész év folyamán, s hogy csak a valószínűségekre beállított költségvetési tételek a valóságban elegendők lesznek-e a kiadásokra. Ezért takarékoskodni kellett, minden garast megfogni s csak azt, olyat és annyi betegellátást ígérni, amikre nagy valószínűség szerint a CSERBA bevételei elegendőknek mutatkoznak.

Aki gondosan elolvasta a CSERBA-ra vonatkozó körrendeletet, mindjárt a legelején kivethette abból azt, hogy az egész végrehajtási utasítás ideiglenes. Csak egy évre, vagyis az 1936—37. költségvetési évre szól a rendelet s aztán, ha a CSERBA gazdasági helyzete úgy alakul, hogy a mostani szolgáltatásokon felül egyebet, többet, jobbat, célszerűbbet is nyújthat, csak az év elmúltával az egész

CSERBA-ügyet esetleg egész új rendelettel szabályozzák majd ismét.

24. A Budapesten lévő honvéd gyógyfürdőkörházba a CSERBA terhére való beutalás, vagy legalább a költségeknek a CSERBA által való részbeni megtérítése, azután gyermekágyi segélyek nyújtása, továbbá a fogesináltatáshoz szükséges anyagok árának és a fogtechnikai munkadíjak költségeinek, valamint a gyógyszerköltségek, vagy legalább egyes gyógyszerek költségének megtérítése, vagy részbeni megtérítése stb., mind olyan kérdések, melyeket szem előtt tartottak a mostani CSERBA-rendelet kiadásakor is, de éppen a vázolt okokból ezek nyújtására egyelőre vállalkozni nem lehetett.

Ami azonban nem mutatkozott, vagy nem mutatkozik most sem megvalósíthatónak, nagyon lehetséges, hogy a közeljövőben, talán már a következő költségvetési évben teljesíthető lesz. Természetesen nem egyszerre minden, hanem valószínűleg csak fokozatosan, aszerint, hogy melyik a sürgősebb és hogy milyen összegű pénz kellene majd az újabban megvalósítandó szolgáltatás céljára s hogy a valóságban erre mennyi pénzfelesleg mutatkozik majd. Hiába akarok én nagyon szép házat építeni, ha csak szűkösen állok pénz dolgában. Kis pénzből csak kisebb házat építhetek és idővel bővíthetem, szépíthetem és építhetek hozzá, vagy bele a kényelmi céloknak megfelelő drágább épületrészeket és felszereléseket, ha ismét pénzem lesz hozzá. Így van ez a CSERBA-nál is.

25. Senkinek sem célja tehát az, hogy kevesebbet nyújtson, mint amennyit lehet. Mindenki szívesebben hallja a megelégedett embereket, mint a panaszkodókat. Természetes, hogy a CSERBA tökérségéhez képest minden igyekezet oda irányul, hogy mindenki megkaphassa a CSERBA-tól azt, amit tőle várni lehet. Ne akarjunk azonban igényesebbek lenni, mint amilyenek lehetünk. Megértéssel és örömmel kell tehát fogadni azt, ami van és olyan reménnyel tekinteni a jövőbe, hogy az, ami még nincs meg, de kellene, az sem marad el, hanem adandó alkalommal megvalósul. Persze, fáj a CSERBA-levonás, amíg nincs betegség, ami azonban minden pillanatban elérhet bárkit.

A fogyasztási szövetkezetek bolti hiányáról.

Írta: Dr. vitéz Gábrriel Jenő.

A szövetkezeteknél felmerült, hiánnyal végződő elszámolásoknak csak egy töredéke kerül a csendőrség elé, mert legnagyobb része megtérül az óvadékból és a munkaadó mellőzi a további eljárást. A bűnvádi feljelentést rendszerint akkor teszik meg, ha az alkalmazott rosszindulata könnyen megállapítható, vagy ha a hiány meghaladja az óvadékot és a szövetkezetnek kára van. A szövetkezeti boltkezelők rendszerint biztosítva vannak ugyan árúhiány ellen, de a biztosítás természete szerint a biztosító is ragaszkodik ahhoz, hogy a hűtlen alkalmazott ellen a feljelentést megtegyék.

A kereskedelmi ismeretekben járatlan előtt az első pillanatban bonyolultnak és nehéznek látszik a hiány megállapítása, valójában pedig egyszerű.

Ugyanis a boltkezelők, akik között kezdő emberek is vannak, kevésbé jártasak a könyvelésben. Ezért olyan elszámolást vezettek be, hogy abból az egyszerűbb ember is kiigazodhassék és emellett bennük a biztonság érzését is keltse.

Amikor a boltkezelőt alkalmazzák, akkor leltárba foglalják mindazt az értéket, amit rábíznak, tehát: az árukészletet, hitelt és berendezési tárgyakat. A további nyilvántartás két könyvben történik: raktárkönyvben és a boltoskönyvben. A raktárkönyvet a könyvelő vezeti, a boltoskönyvet pedig a boltos.

A könyveket kétoldalasan írják. Az egyik oldalra kerül mindaz az érték, amit a boltkezelőre rábíznak (tehát amit a terhére írnak). Kezdő tétel a leltár szerint átvett árukészlet értéke és a hitelek összege, folytatólagosan pedig, valahányszor áru érkezik, azok értékét a boltkezelő fentiekhez hozzáírja, tehát a mindenkori eladási árban megterheli magát. A másik oldalra kerül mindaz, amit a rábízott értékből beszolgáltatt, tehát elsősorban készpénzbevételek, azután elhasznált áruk leírása, árleszállítások stb. (általában amit valamilyen okból a boltkezelő javára kell írni).

Elszámoláskor újból leltár szerint felveszik az értékeket és megállapítják, hogy mi van, azután a fenti két oldal egybevetéséből egyenleget vonnak, hogy megállapíthassák, hogy könyv szerint mennyinek kellene lenni. A raktárkönyvi zárlat megértése céljából megemlítjük, hogy könyvelésileg ezt úgy fejezzük ki, hogy a jóváírásokat tartalmazó oldalhoz hozzáadják a leltári értéket s azután egyenleget vonnak. Az eredmény csak kétféle lehet: vagy több az áru leltár szerint összehasonlítva, mint amit a könyvek mutatnak, ezt az eredményt többletnek nevezzük, vagy kevesebb az áru, ekkor hiány mutatkozik.

A rendes kereskedő gondossága mellett összegszerűleg többletnek kell jelentkezni, mert eladáskor az áruba, pl. paprika, bors, tea, cukor stb. a csomagolópapírt is belemérik, tehát áruértékben adják el, holott a csomagolóanyagot rendszerint ingyen kapják és azzal terhelve nincsenek. Ettől eltekintve is, a papír értéke mindig kisebb, mint annak az árunak az értéke, amit kimér. Ez az egyes esetekben néha alig pár grammot kitévő különbség elég számottevő, ha meggondoljuk, hogy a fűszeres boltokban rendszerint apróbb tételekben vásárolnak.

A könyvvezetés helyességét illetően megemlítendő, hogy a raktárkönyvbe és a boltoskönyvbe teljesen egyforma tételek kerülnek bele, azzal a különbséggel, hogy amint már említettük: a raktárkönyvet a könyvelő, a boltoskönyvet pedig a boltkezelő vezeti. Irányadó a raktárkönyv, amelyet a szövetkezet, mint közhiteles könyvet vezet, mert megtörténhetik, hogy a boltkezelő tunyaságból vagy rosszindulatból saját könyvvezetését elhanyagolja. Ha a két külön vezetett könyv egyezik, akkor nyilvánvaló, hogy a könyvelésben hiba nincs. Ha pedig nem egyezik, a hibát könnyen meg lehet találni egyszerű összeolvasással, amikor megállapítható, hogy melyikből mi maradt ki. A leltárt a szövetkezet megbízottja a boltkezelővel együtt veszi fel, de az összegszerű számítást külön végzi a boltkezelő és külön a szövetkezet. Az oldalak összeolvasásával tehát az esetleges hiba javítható.

A fentiekben rövid áttekintést adtunk a boltos elszámolásról. Az egyszerű könyvelés dacára, a hiánnyal elszámolt boltkezelő gyakran hivatkozik a könyvelésre, mint hibaforrásra anélkül, hogy közelebbi hibát meg tudna jelölni. A csendőr járőr ennek dacára nem foglalkozhatik annak megállapításával, hogy a könyvelés helyes-e vagy sem, mert a nagy könyvelési anyagra tekintettel, ideje sincs hozzá. A részletes vizsgálat felesleges is, mert a vád tárgya a hűtlen kezelés, vagy sikkasztás, nem pedig hamis könyvelés. Ugyanezen oknál fogva célszerűtlen a könyveket bűnjelként lefoglalni. Elegendő a tényeket magában foglaló raktárkönyvi zárlatról kivonatot venni, továbbá a folyószámlakönyvnek azon számlájáról, amely a boltkezelő hiányával kapcsolatos elszámolást tartalmazza. A könyveket és leltárt a szövetkezet viszi magával a tárgyalásra.

Aruhiánnyal kapcsolatos bűnvádi feljelentésnél a nyomozás főgondja azoknak a körülményeknek a felderítése legyen, amelyek a bűncselekményt igazolják, vagy legalább is valószínűsítik. Hiányos elszámolás oka gondatlanság, vagy tudatlanság is lehet! Ezért igen fontos a mellékkörülmények megállapítása, mert más elbírálásra számíthat az a boltkezelő, akiről a nyomozás is megállapítja, hogy pl. hirtelen megvagyonosodott és nem tudja igazolni miből, vagy pedig helyben, esetleg a szomszéd városban rendszeresen szórakozott, fizetését meghaladóan költekezett, a szövetkezetet illető hitelt elbocsátása után is elfogadott, sőt elköltött, közismerten vagyontalanoknak engedély nélkül számottevő hitelt adott, stb.

Központhoz tartozó szövetkezeteknél a központ minden kételkedő boltkezelő részére rendelkezésre áll abból a szempontból, hogy a hiányt felülvizsgálta. Felesleges munka elkerülése céljából azonban bizonyos költségelőleget kér, de azzal a kötelezettséggel, hogy költségmentesen hajtja végre a felülvizsgálatot és visszaadja az előleget is teljes egészében, ha a felülvizsgálat azt igazolná, hogy a hiány nem áll fenn, vagy kevesebb. A tapasztalat ennek dacára azt mutatja, hogy több ezer pengős hiánnyal elszámolt boltkezelők sem kérnek felülvizsgálatot, inkább veszni hagyják a számukra vagyont érő óvadékok, aminek nem lehet más magyarázata, mint az, hogy az elszámolást jónak találják.

A magyar katonaeszményért ne keseregjünk, hanem cselekedjünk!

Irta: vitéz RÓZSAS JÓZSEF százados,
a Ludovika Akadémia tanára.

„Fegyvert, fegyvert és igaz vitézi rezolúciót!”
(Zrínyi.)

Valami különös láz bujkál egy idő óta társadalmunk szellemi élettereiben: az esetleges háború beteges előérzete. A sajtóban, napilapokban és folyóiratokban egyaránt szinte napról-napra jelennek meg e „magyar sorskérdések”-ről különféle beállítási cikkek, amelyek azonban egyben mind meggyeznek: a kesergésben.

Legutóbb pl. egyik derékszellemtű lapunk főszerkesztője vasárnapi vezércikkében — igen megnyerő érzelmi aláfestéssel — emígyen panaszkodik: Tizenöt éve nem tudtuk magunkat rászánni az olyannyira szükséges szociális átalakulásra... Irredentánk el-

posványosodott, inkább csak a felsőbb rétegekből táplálkozik, a tömegeknek nincs semmi kapcsolatuk vele... Nincs közös ideálunk, amely a nemzeti társadalom elemeit és a milliókat életre-halálra egybefogná... Ősi faju büszkeségünk kihunyóban van, cselekvő nemzeti öntudat dolgában tanulhatnánk pl. a friss szellemű szlovákoktól... Revizionizmusunk „kegyes pacifizmussá” lágylt; a harcos akarat helyett a békés úton való megoldás elve került bele a köztudatba... Álmodozunk a „jog” győzelméről és arról, hogy „alpereseink” aranytálcán hozzák majd vissza elrabolt jussainkat, vagy pedig barátaink fegyvert fognak és vérüket hullatják értünk ingyen, „csupán a szép szemünkért”...

A cikk végül is a következő kérdés-feleletre sötétül: „Miért halunk mi meg, ha háború lesz?” Szerinte az olasz kész meghalni Mussoliniért, a német Hitlerért, a cseh a maga új államáért, a szerb a hősiességéért, stb., de nekünk nincs miért meghalunk, ha mindent a béke fegyvereire bízunk...

Távol áll tőlem, hogy a cikk nagynevű szerzőjének megállapításait a tárgyilagosság aprólékos görseve alá vonjam, sőt én is és bizonyára minden igaz magyar ember vele együtt megértéssel szenvedjük át ezt a keserves önmarcangolást, de valamit mégis meg kell kérdeznünk a végén: Ki örül mindennek? Közviszonyaink, közlelkünk ziláltságának — akármilyen meggyőző igazsággal és javítani akaró jószándékkal való, de már-már közhelynek számító — kitérgetése végeredményben nem nekünk használ, hanem azoknak, akiknek érdeke és legfőbb törekvése, hogy a mi nyomoruságunkból és elesettségünkben ne is legyen feltámadás soha!

Pedig lesz, mert bár ezer a bajunk-jajunk, de — igenis — van közös ideálunk is, amely még össze tudja dobbantani a széthúzó magyar szíveket és a koresuló öklöket: a magyar katona- (hősi) eszmény ez, melynek mai, nagyon pozitív céljáért, országunk visszaszerzéséért kész minden igaz magyar életét is áldozni.

De békeszolgálatunk mindnyájunkra kötelességeket, szürke terheket ró. A teendők legfontosabbja: a magyar katonaeszmény korszerű megfogalmazása, intézményes védelme és terjesztése. Vagyis tudatosítani kell a magyar lélek mélyére húzódtott ősi alap tulajdonságainkat, minők: az elszántság, a bátorság, a becsület, a harc szellem és a közösségi érzés. Azután gátat kell vetni minden katona- (harc)-ellenes megnyilatkozásnak a sajtó, az irodalom, a színház és film, a társadalmi élet, stb. területén egyaránt. Meg kell teremteni a katonaeszmény szolgálatára alkalmas művelődési és nevelési eszközöket. Ki kell fejleszteni az elődök tiszteletét, az elcsúszott hősök és a vitézi erények kultuszát, stb., stb.

Ezekből a feladatokból — a tétlen kesergés helyett — mindenki már most azonnal kiveheti a maga részét. Ha valakinek többre, nagyobbra nincs módja és alkama, csekélységekkel is szolgálhatja a magyar katonaeszmény ügyét, pl. már a jó példa kedvéért is leveszi a kalapját a hősi emlékművek, a kivonuló csapatok zászlói előtt; az ifjú emberkének elmond egy-két vitézi tettet és megtanítja őket a háborút járt férfiak és kitüntetései tiszteletére: nem olvassa és nem terjeszti a pacifista-defetista szellemi termékeket, az ilyen megnyilatkozásokat mindenütt bátran megbélyegzi; nem látogatja és nem pártolja azokat a színdarabokat és filmeket,

amelyekben a katona csak mellékes, torz szereplő, mókás operettfigura vagy esetleg a „közröhej” tárgya; ellenben minden erejével támogatja a valóban hazafias és katonás szellemű vállalkozásokat, stb., stb.

A magyar katonaeszmény ezer éve itt jár, örökös felettünk, mint őseink hadai felett a turulmadár. Csak meg kell látnunk fáradozó szemmel is, hogy itt van, magunkba kell fogadnunk megtartó és megújító szellemét és hűséggel szolgálunk kell neki.

Mindez pedig nem pusztán „szép szólam”, hanem ellenőrizhető valóság. Hiszen százezrével vannak még itt a világháború és az ellenforradalmak szereplői, akik fegyverrel a kézben bizonyították be, hogy nincs szükségük nemzeti öntudatot a szlovákoktól és hősiességet a szerbektől tanulniok! De itt van az új magyar ifjúság tettekre kész serege is, amely szintén nem bíz „mindent a béke fegyvereire” és szintén nem kétségeskedik: „Miért halunk mi meg?” Mert mi mindnyájan tudjuk, valljuk és hirdetjük, hogy van és lesz miért meghalunk: Hazánk jobb sorsáért, Legfőbb Hadurunkért, a katonaeszményünkért!

De a virtuosus meghalni-tudáson kívül szemügyre kell vennünk az okos élni-tudást is. E végből igen alkalmasnak kínálkozik egy másik cikk felemlítése, amely ugyanezen a napon, ugyancsak igen előkelő lap hasábjain jelent meg ezzel a vészjósló címmel: „Mi vár reánk?”

A hozzáértőnek látszó cikkíró a cseh példát állítja elé: Lég- és gázvédelmi dolgokban ott már sok-sok minden jó történt, de nálunk 100 közül 99 ember zavart „nem tudom”-mal felel arra a kérdésre, hogy mit kell tennie adott esetben. Mit érnek a kiváló szakközlemények, az elméleti előadások, ha csak minden tízezredik embernek van gázálarcja? Pedig ma már ezerféle (?) harcigáz van, sőt a baktériumháború eshetőségeivel is számolnunk kell, tehát: haladéktalanul fel kell készülnünk a lég- és gázvédelemre.

Igy a cikkíró. Természetesen nem vitatom, hogy sokban — sajnos — igaza van, de módszerét nem helyeslem. Mert ha már pl. ráijesztünk az olvasóra, hogy az egyes harcigázoknak ilyen szörnyű hatásuk van, egy fáradsággal azt is megmondhatnók, hogy mi a védekezés az ezer közül legalább egyféle gáz esetében. A baktérium-háború emlegetése közben pedig nem lenne szabad elhallgatni ennek az új „harcigáz”-nak a veszélyes kétélűségét. Még a laikus is beláthatja ugyanis, hogy igen meg kell gondolni a pestis, kolera, stb. bacillusok alkalmazását, hiszen e járványok nem állanak meg az országhatároknál és hatásukat lehetetlen csupán az egyes hadművelési területekre korlátozni, hiszen ezek gyorsan változók lehetnek.

Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy ne foglalkozzunk e kérdésekkel. Sőt örülnünk kell, hogy egyes katonai kérdések immár a közérdeklődésbe kerülnek. Azonban: ne vigyük a nagy nyilvánosság elé az indokolt vagy legtöbbször indokolatlan kesergéseinket, mert ezzel — minden jószándék ellenére is — csak ártunk, vagyis a gyengeség látszatát és érzését keltjük fel. Megoldásra váró szakkérdésekben jó gondolatainkat, javaslatainkat pedig közvetlenül — és ne lapok útján — juttassuk el az illetékes helyekre.

Végeredményben: ilyen kérdések érintése közben sohse feledjük a haditudományt az azt a józan tanítását, hogy a háború (hare) sikeres megvívásához az anyagi felkészültségen és a jó vezetésen kívül erkölcsi erők is szükségesek.

Éppen ezért nem nézhetjük tétlenül a katonai (hősi) eszménnyel ellentétes jelenségeket. A részleges csüggedés és csüggesztés lázas állapotát mielőbb meg kell szüntetnünk, vagyis a kesergés, az ördög-festés, a gyászmagyarkodás helyett cselekednünk kell, mert megmaradásunk alapja továbbra is: „a fegyver és az igaz vitézi rezolúció!” Ez utóbbi pedig az egészséges, bizakodó harci szellem nagyra-növelését követeli meg, tehát sehogysem fér össze a lemondó kesergéssel.

A női kalap őskorából.

Írta: KARAP FERENC ny. tiszthelyettes.

A *-i új női kalapszalonn tulajdonosnője Weisz Regina kisasszony, negyvenes, magas, sovány, fekete arcú nő volt. Arcán két szőrpamacs éktelenkedett, szemöldökei ujnyi vastagok voltak s össze értek. Minden nőiességet hozzáadva sem volt vonzó egyénisége az akkori fiatalságra, mert az akkor még a telt idomokban, rengő csípőkben, dús keblekben látta az ő női ideálját. (Hej Istenem, de meg is változott azóta a fiatalság izlése!)

De megnyerő modorával, behízsgáló, lágy hangjával és ügyes kezei közül kikerülő kalapcsodákkal be tudta magát hízelegni a kisváros intelligensebb asszonyai szívébe. Megrendelése volt elég, üzlete napról-napra jobban fellendült, úgyannyira, hogy már három tanulóleányt is felfogadott, kikkel együtt alig győzte a „kundsaftokat” kielégíteni.

Megrendelése pedig azért akadt bőven, mert Regina kisasszony szakmáját illetően olyan Isten-áldotta beszélő tehetséggel volt felruházva, hogy az általa készített kalapcsodákat azokra a hiúbb természetű asszonyokra is képes volt rábeszélni, kik azelőtt sohasem viseltek kalapot.

Ő azonban ki tudta szimatolni az olyan asszonyokat, akik férjük hivatása, vagy foglalkozása következtében egy kicsit jobb módban éltek és szerinte őket a kalap-viselés megillette.

Az ilyen asszonyokat lakásaikon felkereste, ott előttük — mindig a karján lógó kalapdobozból — elővett egy-egy állítása szerint remekbe készült kalapcsodát, azt előbb a kezén forgatta, mutogatta nekik, majd fel is próbáltatta velük.

Ha pedig az asszonyok egy kalapot már felpróbáltak, ha nem is vették meg mindjárt, de már meg voltak fogva. A hiúság ördöge már elkezdett bennük dolgozni. Nem vehetjük tőlük zokon, mindannyian Éva anyánk leányai. Addig-addig gondolkoztak róla, míg egyszer azután meghódoltak Regina kisasszonynak és megvették az általuk megszeretett kalapot.

Regina kisasszony e téren valóságos csodát tett. Pár hónap eltelté után a kisváros összes iparosnéi, szatócsnéi, kisebb hivatalnokok feleségei, kik azelőtt, míg Regina kisasszony a községben le nem telepedett, megelégedtek különböző mintájú, alakú és minőségű fejkendőkkel is, most már mindnek kalapja lett. Így kalaposan mentek aztán barátnőikhez látogatóba.

Ezzel is Regina kisasszonynak csináltak reklámot, mert a meglátogatott barátnő, ha még neki ez ideig nem volt kalapja, azonnal magához hívatta Regina kisasszonyt, attól aztán ő is megrendelt egyet. Ne mondja azt senki öreá, hogy ő milyen elmaradott.

Hogy erre a kalaplázra a polgári férfiak mit mondtak, azt mi nem tudjuk biztosan, csak elgondoljuk, mert a már akkor is létezett besúgóktól a csendőrök sokkal több családi perpatvart, családi összekocsnást és civakodást tudtak meg azóta, hogy Regina felkalapozta az asszonynépet.

A csendőrök sok, máskülönben békés természetű férjről meghallották, hogy ez is, az is eldöngötte kedves életpárját. Bár e családi jelenetek csendőri beavatkozást egyelőre nem igényeltek, mégis jó tudni, hogy mi történik körülöttünk?

Simon Benjámin, akkori őrmester és őrsparancsnok Mátyás Miklós csendőrrel éppen bevonulóban voltak rendes szolgálatból, amidőn a község szélén egy ilyen besúgóval találkoztak. A besúgó érdeklődésükre más, fontosabb újságot mondani nem tudott, mint azt, hogy a besúgó szomszédjában lakó pékmester aznap reggel valami kalapvásárlás miatt megverte feleségét. A pékné sírt, a pék kiabált, szitkozódott, de utóbb elcsendesedtek mindketten.

Az esetet tudomásul vették, azután a besúgótól elkészönve, lovagoltak az utca közepén a laktanya felé. Simon őrmester mosolyogva gondolt az ismerős pék és felesége között lefolyt családi jelenetre, midőn Mátyás csendőr felhívta a figyelmét, hogy előttük, vagy 30—40 lépésnyire a járdán, megy a felesége a laktanya felé.

Simon őrmester azonban nem ismerte fel azon asszony személyében a feleségét és többször is megkérdezte Mátyás csendőrt, hogy hol és melyik asszonyt véli felismerni a feleségének? Midőn Mátyás csendőr a fejével mutatott az előttük haladó kalapos asszony felé, mondván, hogy ott megy zöld ruhában, zöld kalappal a fején! Erre a szín szerinti leírásra már Simon őrmester is felismerte a feleségét, de azon csudálkozott el magában legjobban, hogy bár a zöld ruhát felismerte a felesége tulajdonának, de a kalapját nem. Hisz ő nem is tudta, hogy feleségének is van már kalapja. Pedig volt! Csak ő nem tudta! És ez a zöld kalap nagy veszedelmet hozott úgy órá, mint az őrs legénységére.

Lovaikat sarkantyú közé kapták, míg a laktanyához értek, megelőzték Simonné asszonyt, ki már csak akkor érkezett haza, midőn férje a lováról leszállt s az istállóba bevezette.

Valami dülhatott a lelkében, mióta feleségét kalaposan meglátta az utcán hazafelé jönni, mert azonnal ott hagyta felnyergelt lovát a lóápolóknál, maga pedig felindultan sietett be a lakására és ott a tudtán kívül beszerzett zöld kalapról kérdőre vonta a feleségét.

Hogy mi történhetett közöttük, azt nem nehéz elgondolni. Na, de ne gondoljunk semmi rosszra! Elintézték ők azt ketten egymás között, mint ahogy ilyen fogas kérdést férj és feleség el szokott intézni.

Ne adjunk mi semmit az általunk annyira kismert vén, fogatlan, pletykázó szakácsnéra sem, aki Mátyás csendőr „közügyvezető” úrnak megsúgta másnap, hogy benn volt a ténsasszonynál, a

hátára hidegvizes ruhát rakott, mert hát nagyon kékfoltos lett a háta egy darabon.

De annyi szent, hogy ettől a naptól kezdve nagyon megváltozott az örs belélete. Simon örmester mindig komor, kedvetlen volt, az pedig át szokott ragadni az egész örsre. Simon örmester főlösen érzékeny volt, semmi sem volt jó neki, végül mindenki elvadult körülötte és tele lett a laktanya gorombasággal. Mindez egyetlen női kalap miatt, hogy Weisz Regina boltja gyarapodjék!

És ez az állapot pontosan addig tartott, amíg benn az örsparancsnok lakásán nem enyhült a helyzet a férj és feleség között, mert Simon örmester előbb ember volt és csak azután örsparancsnok.

Mint ember, pár nap mulva kifújta magából a legénységre az indulatot. Szerette is a feleségét, gyenge szívé is volt vele szemben, egyszóval úgynevezett „jó” férj volt, de rossz örsparancsnok. Mert a legénységével úgy bánt, amilyen hangulatra az asszony „stimmolta”.

Simonné asszony pedig nem azért volt asszony, hogy ki ne tudta volna tapogatni férje-ura gyengéit. Mint asszony, ő is beismerte magának, hogy azzal, hogy Regina kisasszony rábeszelésének engedett és tőle a kalapot megvette anélkül, hogy férje előzetes engedélyt erre megnyerte volna, hibát követett el. De, Istenem! Mikor az a zöld kalap olyan remek volt és neki olyan jól állott az új, zöld ruhájához? Mikor meglátta és felpróbálta, nem volt szíve többé attól megválni. Gondolta, hogy majd apránként megpuhítja a férjét és remélte, hogy az majd engedni fog a merevségéből.

A titokban vett kalapot pár napig dugdosta férje elől. Míg legutóbbi szolgálatba indulása férjének meghozta neki a várva-várt alkalmat, hogy felöltözzön és az új kalapban meglátogathatta legkedvesebb barátnőjét, a főmolnárnét. Az el is ámult, mikor meglátta kalaposan, irigy is lett érte nagyon, mert neki még nem volt kalapja.

Ez az irigység pedig Simonnénak mindent megért. Emiatt eltűrt mindent. Boldog volt. Boldogította az a tudat is, hogy férje már meglátta a kalapot, bosszúját ki is töltötte rajta, tehát már mintegy befejezett dolog a kalapvásárlás és viselés.

Elővette az örök asszonyi taktikát. Pár napig duzzogott, férjét elhanyagolta, szóval sztrájkolt. Majd, midőn férje szemeiből kiolvasta, hogy itt az ideje, apróbb kedveskedésekkel, odavetett mosolygásokkal, egy-két becéző szóval az amúgy is már békülésre hajlandó férjét teljesen levette a lábáról. Megbocsátottak egymásnak mindent, szent lett közöttük a béke.

Ez a béke pedig egyelőre bearanyozta az örs legénységét is. Jókedvű lett az örsparancsnok, jókedvű lett a legénység is. De Simonné asszony is értette ám a módját, hogy akkor kell a vasat ütni, míg meleg. Ütötte is!

Nagyváradoon megtiltották, hogy a temetkezési vállalatok alkalmazottjai a temetéseknél kucsmát, zsinóros attilát és csizmát viseljenek, mert ez az öltözet a magyar egyenruhára emlékeztet. Igen, a magyar egyenruhához a románoknak tényleg kellemtelen emlékei fűződnek...

Pár hét mulva szerelmes mosolygással meg egyezett férjével, hogy az egy fekete pantalló nadrágot készíttethet magának. Ennek ellenébe beleegyezését adta, hogy az asszony a szekrényben évek óta fekvő piros bársonyból új kalapot készíttethet magának Regina kisasszonnyal a piros bársony ruhájához. A jó ember mindenben a felesége kedvében járt, csakhogy meglegyen a családi békeség.

Regina kisasszony örömmel vállalta a piros bársonyból a kalap elkészítését. Mikor kész lett és hazavitte, visszaadta a maradék anyagot is. Hogy a kalap jól sikerült, mi több: nagyon jól állott az archoz, örömeikben megse nézték, hogy mennyi hiányzik a bársonyból. Ez pedig nagy baj volt.

Simonné asszony a két kalapjával azonnal haza utazott szülei meglátogatására. A kis faluban lakó rokonaik és ismerőseik körében általános tetszést váltott ki a megjelenésével.

— Beh elcsudálkozunk rajtad kedves, hogy felvitte Isten a dolgodat, milyen szép kalapjaid vannak — bókoltak neki a falujabeli ismerős asszonyok. Ő, meg annál büszkébben hordozta kalappal ékesített fejét, hadd lássák leánypajtásai, hogy milyen uriaszony lett belőle!

Mikor visszaérkezett a férjéhez, napokig volt mit beszélnie a falujában elért sikereiről. Mi társatagadás, férje keble is dagadozott örömeiben a felesége által elért sikereken.

Ez az általános öröm azonban nem tartott sokáig. Hiába, meg kell szenvedni minden élvezetért többször is. Mert ezekkel a kalapkészítésekkel felkevert fekete fellegek teljesen beborították az amúgy csendes örs felett az eget.

Pár nap mulva ugyanis, hogy Simonné falujából megjött, látogatója érkezett. Legkedvesebb barátnője, a főmolnárné látogatta meg, aki a mult-kori látogatást jött visszaadni.

Simonné is visszakapta a kölesönt, amit mult-kori látogatásával adott a főmolnárnénak, sőt még jobban ette őt az irigység, mert a főmolnárné fején ugyan-olyan anyagból való piros bársonykalap volt, mint amit az ő részére készített Regina kisasszony. Sőt több annál is, mert Simonné vizsgálódása közben megállapította, hogy a főmolnárnénak a kalapja anyaga ugyanabból a darab piros bársonyból való, amelyikből az övé?

Ez a megállapítás azután végképp elvette a kedvét, haragra gyúlt és azután, hogy látogatója elment, mint a fúria rohant Regina kisasszony boltjába s a bársony eltulajdonítása miatt kérdőre vont.

Regina kisasszony azonban tiltakozott a gyanúsítás ellen, de Simonné abban a bizonyos tudatban, hogy ő meg lett károsítva, követelte magának az elégtételt. Követelése az volt, hogy Regina kisasszony kérje vissza a főmolnárnétól a kalapot és semmisítse meg.

Persze ezt az elégtételt nem kapta meg. Ezért „majd megtáncoltatom én magát a csendőrökkel” szavakkal otthagya és visszazaladt a laktanyába.

Itthon azután férjét elkezdte Regina kisasszony ellen ingerelni. Gyúrta, izgatta, lovalta napokon keresztül. Családi életét pokollá tette. Hiába ment el Simon örmester szolgálatba, hogy már tisztuljon a feje egy kicsit attól az örökös kalapügytől, mikor hazaérkezett a felesége újból elől-

lott vele. Asszonyi taktikájával végre elérte azt, hogy Simon őrmester végre beadta a derekát és megígérte, hogy a bársonylopás miatt Regina kisasszony ellen nyomozást indít.

Hiszen, ha meggondoljuk, nem is az a 30–40 cm nagyságú 2 korona 20 fillér értékű bársony eltulajdonítása fájt Simonné asszonynak, nem! Hanem fájt neki az a törszúrás, amit legkedvesebb barátnőjétől kapott, mikor meglátta, hogy annak is éppen olyan kalapja lett, mint az övé. Méghozzá az ő bársonyából.

Simon őrmester pedig ahelyett, hogy ezt a megsértett hiúságot egy általa titokban megrendelt hupikék színű kalappal lecsendesítette volna, vagy ő maga elment volna Regina kisasszonyhoz és minden feltűnés nélkül elintézte volna ezt a bársony ügyet, mást cselekedett.

Egy nap helyiügyeleti szolgálatba vezényelte az őrs erős, de durva oszlopát: Furkó csendőrt, mellé pedig járőrtársnak Máty György próbaesendőrt. Meghagyta nekik, hogy a bársonylopásban a nyomozást vezessék le, a bűnjelt biztosítsák.

Hát Furkó csendőr aztán ezt az ügyet furkómódra intézte el. Hiszen ő is erősen fel volt már lovalva. Hogy helyreállítva lássa már az őrs békéjét, ő is örömmel kapott a parancson.

Ugyannyira, hogy mikor elinduláskor a laktanya kapujában találkozott Simonnéval, ki megkérte Furkó csendőrt, hogy „de azután bánjon el ám azzal a kígyó kalaposnéval alaposan“, Furkó csendőr kalapját megigazította s úgy felelte, hogy „bizza csak reám a ténsasszony, biztosan megemlegeti majd öreg napjaiban is, hogy csendőrnével akadt egyszer baja“.

A járőr első útja a községházához vezetett, ott két kisbíróvát vett maga mellé bizalmi egyéneknek. Így négyen megindultak a főmolnárné lakására. Itt a kérdéses pirosbársony kalapot őrizetbe vették. A főmolnárnét pedig kikérdezés végett a községházára idézték. Innen a bűnjel felismerése végett visszamentek a laktanyába, ahol az őrizetbe vett kalap anyagát a Simonné asszony pirosbársony darabjával összehasonlították. A két bársony egyezett, tehát a lopás nyilvánvaló.

A laktanyából a járőr a két bizalmi egyénnel visszaindult a községházára. Persze a kisbírók mindenütt magukkal hurcolták a bársony kalapot is, hisz az volt a bűnjel.

A községházától Furkó csendőr egy kisbíróvát elküldött Regina kisasszonyért, hogy kikérdezése végett jelenjék meg. A kisbíró azonban visszatért, hogy a kisasszony nem hajlandó felmenni a községházára, mert sürgős dolga van, majd estefelé, ha elvégzi, akkor felmegy.

Furkó csendőr és járőrtársa erre a kisbírókkal együtt elment a Regina kisasszony üzletébe s már ott találta a főmolnárnét is.

Ekkor kellett volna Furkó csendőrnek uralkodni magán, mert ott a helyszínen mindkét asszonyt kikérdezhetette volna és elintézhette volna az egész ügyet.

De ő furkóember volt. Sértette önérzetét, hogy hívására a kisasszony nem jelent meg. Ezért felelősségre vonta, vitatkozni kezdett. A vitatkozásba beleszólt a főmolnárné is, ki Furkótól tapintatosabb eljárást kért, hisz ő, mint mondta, „tudta, honnan

fúj a szél?“ Furkó csendőr erre a főmolnárnét megütötte.

Ezután a szóváltás a két asszony és Furkó csendőr között annyira elfajult, hogy Furkó csendőr kijelentette az elfogásukat. A két asszony ezután sem volt hajlandó felmenni a községházára, ezért azokat összebilincselte és a jelenlevő három sivalkodó tanulóleányt az üzletből kizavarta. Ezután a szintén jajgató és sivalkodó két összebilincselt asszonyt az üzletből kihúzta az utcára s úgy kísérte azokat a községháza felé. A három tanulóleány kezükben a félig kész női kalapokkal az összeverődött kíváncsiakkal együtt ment a járőr után. Mire a járőr a községházához ért, már egész tömeg követte.

Ilyen díszes menetet tudom, azóta sem látott városra. Elöl egy nagybajuszú kisbíró, kezében egy piros bársony női kalap. Utána két asszony, megbilincsel kézzel, sivalkodnak, jajgatnak. A két asszony után két állig felfegyverkezett csendőr, akik a mellettük menetelő kisbíróval alig bírják már visszatartani a mind nagyobbra nőtt kíváncsi tömeget.

A tömeg nevet, de nem tudjuk kivenni, hogy kit nevet? Biztosan azt a két sivalkodó összebilincselte asszonyt. Vagy a csendőröket? Vagy azt a három tanulóleányt, kik egy-egy félig kész női kalappal hadonásznak?

De az akkori debreceni szárnyparancsnok úr ott volt. Láta a felvonulást. Láta azt is, hogy kiket nevetett ki az utca népe.

A szárnyparancsnok úr azután érkezett meg szemlére, midőn a járőr a női kalappal a laktanyából eltávozott. Simon őrmester jelentéséből megtudta, hogy egy járőr helyben „nyomoz“, ezért elhatározta, hogy legelőbb kisétál a járőrt ellenőrizni.

Simon őrmesterrel együtt elindultak a községháza felé és látták a ribiliót, a menetet, amint éppen a községháza felé kanyarodott.

Azt tudom, hogy a menetet meglátva, a százados úr egyelőre csak a fejét csóválta.

Hogy Simon őrmester mit mondott vagy mit értett, erről feljegyzés nincs a krónikában. De elgondolhatjuk, hogy szíhatta a fogát.

Szemle után Simon őrmesterrel együtt indultak el Debrecenbe, hol utóbbi 30 napig maradt. Majd Furkó csendőr is bekerült, ő 28 napig maradt Debrecenben egy kis levegőváltáson.

Simon őrmester hazatérte után azonnal csomagolni kezdett, menni kellett más őrsre.

Athelyezéséről a hasonló sorsú férjek szomorúan vettek tudomást. A fellendült női kalapdivat mártírjának tekintették. Az is volt. De az asszonyok örültek az áthelyezésnek. Csak Simonné nem, mert az új őrsön ugyan nem volt kinek mutogassa a kalapját, amit különben úgymint lerántott a fejéről Simon őrmester, aki ettől az időtől fogva úgy nézett mindenféle piros bársonyra, mint bika a vörösposztóra.

Amíg a gyalogsági tiszteknek partisanja (rövid alabárd) volt, ezeket a partisanokat menetek alatt a dobos, meg a sípos vitték. Ők voltak az alantas tiszték kiszolgálására is hivatva, azonban — mint a szabályzat mondta — „nem volt szabad magukat *udvari bolondul* használtatni.“ A tiszt halálakor kardját a dobos, botját a sípos örökölte.

CSENDŐR LEKSZIKON.

1. kérdés. *A Szut. 448. pontja szerint a bűnjeljegyzék egy példányát a csendőr, egy példányát az a hatóság, amely a bűnjeleket átvette, egy példányát pedig az érdekelt személy kapja meg. Kit kell érdekelt személynek tekinteni? Kinek kell a jegyzéket legalul jobbról aláírnia: a tulajdonosnak-e, vagy annak, akitől a járőr a bűnjelet őrizetbe vette?*

Válasz. Az 1931. évi 193. számú lekszikonválaszunkban (930. oldal) részletesen kifejtettük, hogy bűnjelek őrizetbevétele alkalmával kit kell „érdekelt”-nek tekinteni. Mindig azt, akitől a bűnjelet közvetlenül őrizetbe vettük. Ha tulajdonostól vettük őrizetbe, akkor ő az érdekelt. Ilyen eset lehet pl. amikor a gyanúsított vadászpuskát kér kölcsön, azzal bűncselekményt követ el és utána visszaadja a puskát a tulajdonosnak. Vagy: a gyanúsított betörés alkalmával megfogott egy fényezett dobozt és az ujjnyoma rajta maradt. Ebben az esetben a puskát, a dobozt a tulajdonostól vesszük őrizetbe, tehát a jegyzéket is vele iratjuk alá, nem a gyanúsítottal, a jegyzék 4. függélyes rovatába pedig az őrizetbe vett tárgy tulajdonosaként is azt tüntetjük fel, akitől a tárgyat őrizetbe vettük. Ebben az esetben a jegyzék egy példányát is a tulajdonos kapja, mert ő az érdekelt.

Ha a bűnjelet a gyanúsítottól vesszük őrizetbe, akkor a jegyzék 4. függélyes rovatába azt írjuk be, hogy a bűnjelnek ki a tulajdonosa. Természetes, hogy a tulajdonosnak nem kell a jegyzék kiállításánál jelen lennie, sőt lehetséges, hogy a tulajdonos nem is tud a bűnjel megkerüléséről és őrizetbeviteléről. A tulajdonos nevét azért kell beírni, hogy a bíróságnak annak idején módja legyen intézkedni, hogy a bűnjel kinek adassék ki. Ha a tulajdonos nem ismeretes (pl. a gyanúsítottnál lopott dolgot találunk, de nem tudjuk megállapítani, hogy kitől lopta) akkor a 4. függélyes rovatba azt írjuk, hogy „Tulajdonosa ismeretlen”. Vagy „Tulajdonosa ismeretlen vásári kereskedő”, vagy: „Tulajdonosa ismeretlen, a gyanúsított Kecskeméten lopta”. A jegyzéket azonban legalul jobbról ilyen esetben nem a tulajdonossal, hanem a gyanúsítottal kell aláírni és a jegyzék egyik példányát is a gyanúsított kapja meg, mert ebben az esetben ő az érdekelt.

Ha a gyanúsított a tőle őrizetbe vett tárgynak egyúttal tulajdonosa is, akkor a 4. függélyes rovatba is az ő nevét kell beírni.

Előfordulhat végül az is, hogy a tárgyat sem a tulajdonostól, sem a gyanúsítottól, hanem harmadik személytől vesszük őrizetbe. Ilyen eset pl. ha a gyanúsított az általa ellopt tárgyat harmadik személynek ajándékozza, aki azonban nem tud arról, hogy a tárgy bűncselekmény következtében jutott a gyanúsított birtokába. Vagy: a gyanúsított a tárgyat megőrzés végett harmadik személynek adja át, aki a megőrzésre jóhiszeműen vállalkozik, vagy pedig a gyanúsított a

lopott tárgyat jóhiszemű harmadik személynek eladja. Ebben az esetben a jegyzék 4. rovatába az őrizetbe vett tárgy eredeti tulajdonosának a nevét írjuk, elegendően a jegyzéket azzal a harmadik személlyel iratjuk alá, akitől a tárgyat őrizetbe vettük. A jegyzék egy példányát is ő kapja, mert a bűnjel őrizetbevétele szempontjából ő az érdekelt, jóllehet a tárgynak ő nem tulajdonosa és a bűncselekménynek sem gyanúsítottja.

Hasonlóan járunk el, ha a bűnjelet hatóságtól vagy hivaltól vesszük át. Pl. a községi jegyző egy hamis járületot visszatart és a járőrnek átadja. A járőr őrizetbe veszi és kiállítja a jegyzéket. Ki ebben az esetben az érdekelt? A községi jegyző, aki a hamis járületot a járőrnek átadta, pedig neki talán az egész ügyhöz nincs semmi köze. A jegyzéket tehát ebben az esetben mint a járület birtalója a községi jegyző írja alá és egyik példányát is ő kapja. Ebben az esetben a 4. függélyes rovatba azt írjuk be, hogy a járületnek ki a tulajdonosa, vagyis, hogy a jegyző kitől vette azt el?

Ugyanez az eset, amikor valaki talált tárgyat mással küld el a csendőrnek. A küldőnek átadja a talált tárgyat. Ki az érdekelt ebben az esetben: az-e, aki a tárgyat találta és beküldötte, vagy pedig a küldőnek, aki csak elhozta és átadja? Az elmondottakból következik, hogy ebben az esetben a küldőnek az érdekelt, a jegyzéket neki kell aláírnia, egy példányát is ő kapja, a 4. függélyes rovatba azonban a tulajdonos neve helyett azt írjuk be, hogy az őrizetbe vett tárgyat X. Y. ekkor és akkor itt és ott találta.

Általában: a jegyzéket úgy kell felfogni, mint egy átvételi elismervényt. Amint az átvételi elismervényt is mindig annak a nevére állítjuk ki és annak adjuk át, akitől az elismert tárgyat átvettük, a jegyzéket is mindig annak a nevére kell kiállítani, annak kell átadni és az őrizetbevitelt azzal kell igazoltatni, akitől a tárgyat kézből-kézbe a valószínűségben átvettük.

2. kérdés. *Mily intézkedéseket tartalmaznak a helyhatósági szabályrendeletek a borfogyasztási adóval kapcsolatos bejelentő kötelezettség tárgyában, ha a fogyasztási adó alá eső bort vasúton kapja a címzett?*

Válasz. A fennálló jogszabályok szerint a vasúton fuvarozott borról a vasúti hivatal pontos adatokat köteles adni a pénzügyi hatóságoknak. A pénzügyi hatóságoknak ilyképp módjuk lévén a fogyasztási adó kirovására, magától értetődőleg felesleges is lett volna a félnek bejelentése, hiszen minden valószínűség szerint a fél bejelentésének a vasúti hivatal értesítésével szemben semmi súlyt sem tulajdonítottak volna.

Az 1923:XXXIII. t.-c. értelmében azonban az állami boritaladó megszünt s a borfogyasztás után a városok (községek) önálló alapon adót vehetnek ki. E törvény végrehajtása tárgyában jelent meg a 121.100. P. M. 1923. sz. rendelet, amely arra kötelezte a városokat (községeket), hogy az általuk beszedhető bor- (hús-, sör- és szesz-) fogyasztási adók és pótlékok kivétele, beszedése, ellenőrzése és kezelése tekintetében szabályrendeleteket alkossanak. E szabályrendelet mintáját a m. kir. pénzügyminiszter meghatározván, megállapítható, hogy a szabályrendelet értelmében mindenki, aki több mint 2 liter adó alá eső bort a városba (községbe) behoz (vagy bortermelőtől beszerzi), ezt szóval vagy írásban 24 óra alatt a borfogyasztási adók beszedésére vagy az ily bejelentés átvételére feljogosított közegnél bejelenteni köteles. Az idézett pénzügyminiszteri rendelet pedig kimondja, hogy mindaz a mulasztás vagy cselekmény, amely a városok és a községek által szedhető fogyasztási adókat (adó pótlékokat) megrövidíti vagy a megrövidítés veszélyének teszi ki, jövedéki kihágás. Ez a kihágás a megrövidített, vagy a megrövidítés veszélyének kitétt adó (adó pótlék) négyszeres összegétől annak nyolcszo-

Cipőt

megbízható minőségben,
elsőrendű kivitelben,
mértányos áron vásároljunk

Pollák

cipő-
áruházában

Pécs

Irgalmasok-utca

A „Takarékosság” tagja

Vásá-
roljunk

BÚTORT Seiner és Franknál

KAPOSVAR, FŐ-UTCA 12

Kedvező fizetési feltételek!

A legegyszerűbb és legdíszesebb kivitel elsőrendű minőségben. Jutányos árak.

Triumph írógépek

a legmegbízhatóbbak, elküldjük postán kipróbálásra.

Vezérképviselő: Budapest, VI., Podmaniczky-utca 1.

ros összegéig terjedő pénzbüntetéssel büntethető. Egyéb, a fennálló jogszabályokba ütköző mulasztás, mint egyszerű szabályellenesség, pénzbüntetéssel büntetendő. A büntető eljárás a pénzügyi bíraskodás jogával felruházott kir. törvényszék hatáskörébe tartozik, a vizsgálat a pénzügyi hatóságok hatáskörébe tartozik, a pénzügyigazgatóságnak ahhoz is joga van, hogy a kihágási eljárást mellőzze. A városi (községi) közegek tényleírás felvételére jogosultak.

Az itt ismertetett rendelkezések nem helyetkék hatályon kívül azokat a jogszabályokat, amelyek a vasúton szállított s valamely címzett részére kézbesített borra vonatkoznak. Jogosult tehát az a magyarázat, hogy ily esetben bejelentő kötelezettség nincs, a bejelentés elmulasztása miatt kihágási, vagy egyéb büntető eljárásnak helye nincs. Minthogy azonban az ismertetett szabály rendeleti rendelkezés, feltétlenül jogosult az a magyarázat is, hogy a bejelentő köteleesség minden esetben fennáll.

Felmerült esetből tudjuk, hogy a fogyasztási adót kezelő városi (községi) hatóságok a bejelentő kötelezettséget így is magyarázzák s a bejelentést elmulasztó fél ellen eljárást indítanak.

A jóhiszeműséget érző fél a pénzügyigazgatósághoz folyamodhatik bélyegtelen kérvényben a kihágási eljárás mellőzése végett. Ha egyébként a városi (községi) közegek ellen panasz van, ezt kérvényben szintén ide kell bejelenteni. Erre a kérvényre azonban már 2 P-s bélyeget kell ragasztani.

3. kérdés. *Annak az iparigazolványnak alapján, amelyet meghatározott község területére adott ki az elsőfokú iparhatóság, gyakorolhatja-e iparát az iparigazolvány tulajdonosa más község területén is? Joga van-e nevezetesen az iparosnak bármely országos vásáron árusítania iparcikkait? Joga van-e az iparosnak megbízottak útján árusítania? Joga van-e mások ipari készítményeit árusítani?*

Válasz. Az iparigazolvány meghatározott község területére szól, mert az iparos az iparigazolvány kérelmezésekor köteles megjelölni a helységet, ahol iparát gyakorolni kívánja. Az iparigazolvány kiadásakor az iparajstromba ez a helység kerül bele, mint az ipar gyakorlásának helye.

Ebből következik, hogy az iparos más község területén nem gyakorolhatja iparát, mint amelyet az ipar gyakorlásának helyéül bejelentett.

Minden iparosnak joga van azonban iparcikkait, ipari készítményeit forgalomba hoznia, árusítania is. Az iparos ipari készítményeinek árusítása végett lakhelyén is, de azon kívül is felállíthat üzleteket, illetve fióküzleteket; ily módon lehetséges, hogy az ország egész területén, sőt esetleg külföldön is, közvetlenül vagy megbízottjai útján árusíthassa iparának termékeit.

Az iparosnak joga az iparcikkak árusítása tekintetében tehát nem szorítkozik üzlethelyiségeire, hanem saját, sőt mások készítményeit is jogosult üzlethelyiségén kívül is árusítani. Megrendelt munkát is vállalhat más község területén, joga van ezt személyesen vagy megbízottjai útján elvégeztetnie.

Országos vásárokon az iparosnak jogában van saját és mások készítményeit (It. 50. §.) személyesen is, megbízottjai útján is árusítani az ország egész területén. Hetivásárokon azonban rendszerint csak helybenlakó iparos jogosult árusítani. A törvényhatóság a kereskedelmi és iparkamara javaslata alapján megengedheti a községi képviselőtestületek meghallgatása után, hogy ipari készítményeket hetivásárokon a nem helybeli is jogosult legyen eladni; erről szabályrendelet szól.

Helybenlakó iparos az, akinek fő- vagy fióküzlete van és aki az ipart ott tényleg gyakorolja. Nem helybenlakó iparos, illetve kereskedő is árusíthat hetivásárokon élelmiszereket, kerti- és mezeti veteményeket; ennek az a célja, hogy ezeket

az elsőrendű életszükségleti cikkeket minél többen hozzák forgalomba, mert a fogyasztásnak az az érdeke, hogy minél nagyobb kielégítésre találjon. Nincs tovább a helybeli iparosokra korlátozva a háziipari cikkek árusítása, aminek célja a háziipar támogatása és ezzel a lakosság gazdasági helyzetének előbbrevittele.

A vásároknak külön faja az ü. n. búcsúvásár, amelyen rendszerint csak helybeliek szoktak búcsúcikket árusítani. Erre vonatkozólag a helyhatósági szabályrendeletek adnak útbaigazítást.

A vásárokon megjelenő iparos iparjogosítványát előmutatni tartozik, különben a vásári árusítástól eltiltható. Kihágást azonban nem követ el. Amennyiben továbbá a község a vásártér fenntartási költségeire helypénzt szed, az iparos ezt a helypénzt is köteles megfizetni.

4. kérdés. *Az a kereskedő, akinek üveg-, porcellán- és egyesárukkal kereskedésre van iparigazolványa, árusíthat-e üveg alá bekeretezett képeket?*

Válasz. Véleményünk szerint igen, mert a nem művészi becsű, üveg alá bekeretezett képek az üvegáru fogalma alá vonhatók. Az ilyen áruknál a keret vagy az üveg ugyanis rendszerint többet ér, mint a kép maga.

5. kérdés. *A járőr éjjeli időben megállít egy személyszállító gépkocsit azért, mert a rendelkezéseknek megfelelő megvilágítása nincs. A gépkocsivezető azzal védekezik, hogy a kocsit világító berendezése ütközben elromlott, azt ütközben megjavítani módjában nincs s így a járőr ama felhívásának, hogy a megvilágítást hozza rendbe, eleget nem tehet. Elfogható-e a gépkocsivezető azon az alapon, hogy a csendőr figyelmeztetése ellenére is folytatja a közlekedési kihágást?*

Válasz. A gépkocsivezetőnek a védekezése alapos lehet s így nem gyanúsítható azzal a szándékkal, hogy a kihágást rosszhiszeműen, a hatósági közeg figyelmeztetése ellenére is folytatni kívánja; elfogására ok tehát nincsen. A csendőr tehát inkább azzal a figyelmeztetéssel bocsássa útjára ilyen helyzetben a gépkocsivezetőt, hogy a hiányos megvilágítás miatt kettőzött éberséggel ügyeljen a balesetek elkerülésére; az elkövetett kihágás miatt a feljelentést természetesen meg kell tennie.

6. kérdés. *A járőr az országúton élősertésekkel megterhelt teherszállító gépkocsival találkozik, amelynek rendetlen közlekedését már messziről észleli. Megállítja, hogy a gépkocsivezető ittas. Mi a járőr helyes eljárása?*

Válasz. Bár a közúti közlekedés rendjéről és a közrendről alkotott egységes szabályzat 250.000 B. M. 1929. sz. rendelet különleges intézkedést erre vonatkozólag nem tartalmaz, a járőrnek ilyen esetben úgy kell eljárnia, mint amikor közveszélyt észlel s azt meg kell akadályoznia. A gépkocsivezetőt tehát azonnal el kell távolítani a gépkocsiról. A gépkocsit természetesen forgalmon kívül kell helyezni s intézkednie kell, hogy a magára maradt gépkocsi a közlekedés akadályos ne lehessen. Helyesen jár el, a méltányosság is megkívánja ezt, hogy a gépkocsi tulajdonosát, de a legközelebbi közigazgatási hatóságot mindenesetre értesítse a történetkről. A keletkező károkról a magánjogi felelősséget annak kell viselnie, aki ittas gépkocsivezetőt ültetett a kormánykerék mellé; a csendőrnek azonban első kötelessége a forgalom biztonságának megóvása s megakadályozása annak, hogy ittas gépkocsivezető sorozatos szerencsétlenségeket idézzen elő, mások vagyonában, testi épségében és életében kárt tegyen.

7. kérdés. *A sértett 150 pengő értékű kerékpárját az utcán egy fa mellé láncolja s a láncot kis lakattal elzárja. A gyanúsított leveri a lakatot és a kerékpárt ellopja. Mily büncselekményt követett el a gyanúsított?*

Válasz. A cselekmény a Btk. 336. §-ának 3. pontja szerint az értékre tekintet nélkül büntetendő minősülő lopás. A gyanúsított ugyanis a lopás céljából megőrzésre szolgáló készüléket feltört.

Magyar gyártmány!

Cipők, csizmák, szijazatok, nyergek, tölténytáskák, pisztolytáskák fényesítésére és ápolására.

ELŐLEGNÉLKÜLI KÉSZLETFIZETÉSRE
SEZLONOK TAKARÓVAL P 65-161
EBÉDLŐSZÖNYGEK P 28-161
 Fotelagyak, paplanok, vasbútorok, futószőnyegek, fehérneműváznak, ruhaszövetek. „Baross” Szőnyeg- és Kárpitosüzlet
Budapest, VIII., Baross-utca 74. sz.
 A m. kir. csendőrség tagjainak árengedmény!

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

I.

Rablás kiderítése.

Irta: SZÉKELY JÓZSEF törzsőrmester v. (Balatonfüred).

1933 április 2-án Lovas községben az örs járőre, amelynek tagjai e sorok írója és Halmos István törzsőrmester voltak, özv. Simon Györgyné* lovasi lakostól arról értesült, hogy a lakása utcafelőli ablakát 1933 április 1-én 22 óra 45 perckor két ismeretlen egyén betörte és az ablakon át neki beszóltak, hogy a pénzét adja ki, mert különben elbánnak vele. Simonné ahelyett, hogy a pénzét kiadta volna, a lakása hátsó ablakán kiugrott és a szomszédba menekült. Az ismeretlenek ezt észrevették és mivel sejtették, hogy segítségért szaladt, Alsóörs község irányába elmenekültek. A tetteseket nem ismerte fel, csupán annyit tudott róluk mondani, hogy az egyik katonasapkát, a másik tányérsapkát viselt.

Ugyancsak 1933 április 2-án Alsóörs községben özv. Kerekes Sándorné alsóörsi lakos a járőrnek bejelentette, hogy 1933 április 2-án 1 óra tájban megjelent a lakásán két ismeretlen egyén, akik hozzá bezörgettek és bebocsátásukat kérték. Ő abban a tudatban, hogy Sándor nevű fia jött haza, az ajtót kinyitotta, fia helyett azonban a két idegen lépett a lakásba. Az idegenek azt mondták, hogy ők nyomozó esendőrök és felszólították, hogy a pénzét vegye elő és adja át nekik. Ő a pénzt nem akarta átadni, mire azok kést kértek tőle és azt egyikük a mellének szegezve kényszerítette őt a kb. 3 pengő váltópénzének átadására. A pénz átvétele után még bort és a lakásban levő gramofont is követelték. Amikor közölte velük, hogy bora nincs, a gramofonnak pedig a belső szerkezete hiányzik, az egyik tettes a konyhába ment és ott egy papírdobozban elhelyezett hús tojást, fél kgr. füstölt sertéshúst és 1 kilogramnyi házikenyeret magához vett. Majd meghagyták neki,

hogy a lakása ajtaját eltávozásuk után zárja be és azután eltűntek.

A sértett, kikérdezése alkalmával, a gyanúsítottak személyadataira vonatkozólag csak annyit tudott mondani, hogy mindketten 25—30 év körüliek voltak, egyikük katonasapkát, huszármentét, kopott fekete pantallót és rossz fűzős bakancsot, a másik khaki köpenyt, sujtásos rövid kabátot, ugyanolyan nadrágot, szegestalpú cipőt és barna tányérsapkát viselt.

A járőr a helyszínen 1933 április 2-án megjelent, de ott a leg gondosabb kutatás után sem talált olyan tárgyat, vagy nyomot, amiből a gyanúsítottak kilétére következtetni tudott volna. Ezután a járőr arra határozta el magát, hogy a környéken levő összes nyilvános helyiségeket és minden egyéb olyan helyet sora jár, amelyekről feltehető, hogy ott munkát kereső idegenek megfordulnak és itt mindenütt puhatol a gyanúsítottak kiléte után. A puhatolás eredménnyel járt, mert Felsőörs községben a járőr megállapította, hogy az idegenek Kőrmös Simon felsőörsi lakosnál 1933 március 31-én megfordultak és ott egy éjjel aludtak. Kőrmös a gyanúsítottakról a járőrnek pontos személyleírást tudott adni, mert igazolványaikat átvizsgálta és az adatokat feljegyezte.

E megállapítás alapján a Nyomozati Értesítő útján Kis Bálint gyanúsítottat 1933 július 28-án a szeghalmi örs, Gerő István gyanúsítottat pedig 1934 január 10-én a budapesti rendőrfőkapitányság elfogta.

A veszprémi kir. törvényszék 1934 április 10-én kelt B. 677—1934. számú ítéletével rablás miatt Kist 6 évi szigorított dologházra, Gerőt pedig 2 évi fogházra ítélte.

A siker ennél a nyomozásnál elsősorban Kőrmös Simonnak köszönhető, aki volt annyira óvatos, hogy a nála megháló csavargók igazolványait átvizsgálta és az adatokat feljegyezte. Az örsöknek a lakosságot tervszerűen nevelni kell az ilyen okos, óvatos, körültekintő eljárásra. A csavargókérdés komoly veszélyt jelent a közbiztonság számára. A falusi bűnözés nagy százaléka a munkakeresés ürügye alatt ország-szerte vándorló kétes elemek rovására esik. A legszigorúbb ellenőrzésük, ezáltal kirostálásuk és a csavargás általános apasztása elsőrendű közbiztonsági érdek. A csavargók legsebezhetőbb pontja — különösen téli időben — az éjjeli szállás kérdése. Itt kell megfogni őket. Törekedni kell arra, hogy a községi előljáróságok által kijelölt vándorszállás ország-szerte mielőbb megvalósuljon és a lakosság ne adjon szállást a csavargóknak. A községi előljáróság viszont csak annak nyújtson fedelet, akit az illetékes örs ellenőrzött.

Pusztákon, uradalmakban legalább azt kell elérni, hogy azokat, akiknek szállást nyújtanak, igazoltassák és adataikat jegyezzék fel rendszeresen.

**Hegedű, Harmonika, Fúrogató,
Gramofon, Rádió**

és az összes hangszerek legjobbak
itt a magyar gyárban kaphatók
csendőröknek részletre is

MOGYORÓSSY HANGSZERMESTER

Budapest, VIII., Rákóczi-út 71. Árjegyzék ingyen.

**Alku nélküli bútor
szabott áron:**

**NAGY ZSIGMOND
VI., Lázár ucca 3.**

Árak a bútoron.

Ezek a feljegyzések a portyázó járőröknek sokszor nagyon értékes támpontokat szolgáltatnak.

II.

Eszköznyomok.

Irta: BECZE BALINT ny. tiszthelyettes.
(Pestújhely).

1.

A Háromszék-megyei berecki örs egyik járőrének, amelynek Becze Sándor csendőr járőrvezető és Biró Imre csendőr voltak a tagjai, 1899. évi augusztus hó 15-én Vörös Ferenc lemhenyi lakos, a Lemheny-patak mellett levő vízimalom tulajdonosa panasolta, hogy előző nap a déli órákban, amíg ő családjával munkán volt, a fa-toló-zárral bezárt malmából 1 darab V. F. monogrammal ellátott zsákját és az abban volt 40 kilogramnyi búzalisztjét ismeretlen tettes ellopta. A járőr a helyszínen semmi olyan körülményt nem fedezett fel, ami a nyomozás kiinduló pontjául szolgálhatott volna. A malom a községtől 2 kilométer távolságra volt, környékét szántóföldek és kaszálók alkották, amelyek a község törpebirtokosainak tulajdonai voltak. A törpebirtokosok a termény betakarítása után lovaikat vagy marháikat nappal valamelyik családtagjukkal itt szokták őriztetni, vagy pedig azokat szomszédjuk felügyeletére bízzák. A járőr ezek közül igen sokat kikérdezett. A kikérdezettek elmondták, hogy előző nap is ott legeltették a marháikat s e közben néha a malom közelében is tartózkodtak, de

a lopásra vonatkozólag egyikük sem tudott valamelyes támponttal szolgálni. Előadásait egymáshoz viszonyítva, ellentétek mutatkoztak s ebből a járőr azt a benyomást nyerte, hogy valamit takargatnak. A járőr cselhez folyamodott és azt mondta az illetőknek, hogy hallomása szerint a felügyeletükre bízott állatok között idegen vidékről odatévedt ló és ökör is van. Ezeket a járőr ki akarja választani és el akarja hajtani, tehát az összes állatokat csoportosítsák külön-külön tulajdonosaikként. A járőr felszólításának a törpebirtokosok eleget tettek, gazdátlan jószág természetesen nem akadt, de az állatok között ott volt a mindenfajta büneselkmény elkövetésére hajlamos, veszedelmes közártalmú Biró Péter lemhenyi lakos tulajdonát képező két ló is és az is kiderült, hogy előző nap Biró maga legeltette ott lovait a malom körül. Erről a kikérdezettek eddig nem tettek említést, a járőr tehát most már tudta, hogy mit óhajtottak takargatni. Biróról nem mert senki sem beszélni, mert félték a bosszújától.

A járőr meg volt győződve arról, hogy most már nyomon van, ezért Biró lakásán házkutatást tartott. A lakásban a járőr zsákokban többféle és a keresetnél nagyobb mennyiségű lisztet talált. A keresett zsák üresen a ház padlásán volt elrejtve. A járőrt ez az eredmény nem elégítette ki, hanem a kutatást tovább folytatta. A szobában levő ládában, több iromány között, 2 darab a község pecsétjével ellátott kitöltetlen marhalevelet talált. Ezekről Biró azt állította, hogy az utcán találta őket. A

Igen tisztelt csendőr vevőinknek **BOLDOG UJÉVET** kívánunk.

CONTINENTAL ÍRÓGÉP
tökéletes!

WANDERER GYÁRTJA : Csak jó lehet!

A magyar csendőr megbízható munkatársa, méltó is hozzá, mert a CONTINENTAL is megbízható jó munkát végez; tökéletes, tehát olcsó!

Nemcsak az embernél, de

ÍRÓGÉPNÉL

**minőség
a fontos!**

A jó minőséghez mértén hallatlanul olcsó árak! Rendkívül kedvező fizetési feltételek 6—18 óra.

Vezér-
képviselőt

GOYÉS KOVALSZKY

Budapest, V., Nádor-u. 11.

Telefonok: 12-69-33, 12-45-80

lisztet jogos szerzeményének mondta, míg a padláson elrejtett zsákról tudni sem akart. A többféle liszt közül a lopott liszt nem volt kiválasztható. A zsákot és a marhalevelet a járőr őrizetbe vette és a járlatok kezelésével megbízott községi bíróhoz ment. Az üres marhaleveleket egyelőre nem mutatta neki, hanem a hasonló számú járlatok holléte felől érdeklődött. A bíró a nyilvántartásról vezetett könyvben megmutatta a vonatkozó tételeket. Ezek szerint a kérdéses számú járlatokat két különböző egyén tulajdonát képező 1—1 állatra állították és adták ki. Midőn ezeketán a járőr a nála levő lepecsételt, de kitöltetlen üres marhaleveleket a bírónak felmutatta, a bíró sápadtan rogyott vissza a székébe. A nyilvántartásról vezetett könyvet a járőr őrizetbe vette. Kiderült, hogy Bíró a lebélyegzett ürlapokat az általa lopott lovak értékesítésénél akarta felhasználni olyképen, hogy az ürlapokat a lopott lovaknak megfelelően kitöltötte volna, hogy azokat vásárokon vagy bárhol is akadálytalanul eladhassa. A szóbanforgó könyvet és ürlapokat a járőr megfelelő jelentéssel illetékes helyre juttatta.

Faluhelyen gyakori, hogy a tanuk, a bosszútól félvén, nem mernek nyilatkozni, elhallgatnak. A nyomozó csendőr erre mindig gondoljon és ezért az egyszerű „nem tudom“, „nem láttam“ stb. kijelentésekkel ne érje be.

Közértalmúaknál, ha házkutatást tartunk, sohasé érijük be az éppen szóbanforgó bűncselekményekkel kapcsolatos bűnjelek feltalálásával, mert ilyen helyen mindig van remény arra, hogy egyéb törvénybeütköző cselekmények nyomaira is bukkanhatunk.

2.

Krizsán Miklós kézdimartonosi lakos 1900 július 3-án a berecki őrön panaszolta, hogy megelőző éjjel a község közelében felügyelet nélkül legelő két lovát 300 korona értékben ismeretlen tettes ellopta. Az őrsparancsnok a nyomozásra Beeze Sándor csendőr járőrvezetőt és Taizs Sámuel csendőrt vezényelte ki. A járőr a lovak legelőhelyét a káros közreműködésével nagy köralakban részletesen átkutatta és a két lónak a területről távolodó nyomát fedezte fel. A nyomokat igen nehéz volt felismerni, mert később erdővel borított területen vezettek. A járőrnek a nehéz terep ellenére is sikerült a nyomokat a kiindulási helytől mintegy 15 kilométernyi távolságig, az Ojtoz patakon át, az oláh határ felé követni, itt azonban a Kárpátok végtelen erdőterületeire érve, a nyomok teljesen eltűntek s több napi keresés után sem voltak többé feltalálhatók. A járőr eredmény nélkül vonult be. Az ügyben az őr minden járőre mind a rendes, mind az egyéb

szolgálatok alkalmával állandóan puhatolt, nyomozott, de eredményt nem sikerült elérni.

Az a járőr, amely a nyomozást eredetileg teljesítette, az eset megtörténte után 15 nappal, a lopás színhelyétől mintegy 25 kilométernyire, attól a helytől pedig, ahol az első nyomozáskor a nyomokat már nem lehetett követni, mintegy 10 kilométer távolságra, közel az akkori oláh határhoz, az úgynevezett Lipse-havas részén, rendes szolgálat alkalmával, az ott levő juhász-esztináknál (szállás) járt. Érdeklődött a juhászoknál az ügy iránt, de eredmény nélkül. Az egyik esztinában a járőr éjjeli nagypihenőt tartott, ahol hallgatta a juhászok egymásközötti beszélgetését. Az egyik juhász a társainak bizonyos távolesét erdőrezs megnevezése mellett azt mondotta, hogy néhány nap óta legeltetés közben az összes kutyáik (6 darab) szaglálva eltűnnek a közelfekvő erdőben, ott ugatva szaladgálnak s onnan láthatóan fáradtan térnek vissza. Az okot nem tudja, mert a kutyák más alkalommal is akadnak valamely vadra s azt nagy távolságra elüldözik, de jelen esetben mindig egy helyen ugatnak és küzködnek valamivel. A járőr az előadottakat élénk figyelemmel kísérve, felkérte a juhászok vezetőjét, hogy az elbeszélő juhászt egy másik juhással és a kutyákkal együtt engedje el vele a szóbanforgó helyre, a különleges esemény felkutatására. A juhász a felhívásnak eleget tett. Másnap reggel a járőr kíséretével elindult. Az illető erdőszelvény közelébe érve, a kutyák szaglászni és szaladgálni, majd valamennyien egyirányba futni kezdtek. Nyomon követték őket és hamarosan rábukkantak a 18 nappal azelőtt ellopott két ló hullájára.

A lovakat egy szakadék szélére állították s miután azok a fejükre mért fejszefok ütésektől elszédültek, a mélységbe zuhantak és ott kimultak. A tettes a parton levő kisebb-nagyobb fenyőfákból oly nagy mennyiséget vágott ki és dobott a lovak hullájára, hogy teljesen el voltak fedve és a kutyák segítsége nélkül sohasem lehetett volna őket megtalálni. A tettes személyére utaló nyomot ez a helyszín sem nyújtott. A járőr más adat híjján a levágott fákon hátramaradt fejszenyomokat vette alapos vizsgálat alá s megállapította, hogy a használt fejszén három hajszálvastagságú csorba van: kettő az él közepe táján, közel egymáshoz, egy pedig ezektől távolabb, az él vége felé. E fából a járőr a jelenlevő juhászokkal néhány darabot fejszével levágatott. A levágott fadarabokat a járőr becsomagolta és az esztinákat sorra járva a fejszét feltűnés nélkül megvizsgálta. Mivel a keresett fejszét itt nem találta, a nyomozás folytatása céljából Kézdimartonos községbe ment, ahol házkutatást tartott három olyan családnál, amelyet annak idején a sértett a lólopással gyanúsított, de ellenük az eddigi nyomozás során nem lehetett bizonyítékot beszerezni. Az egyik családnál, Popu János házában, a járőr több olyan fadarabot talált, amelyeket a rajtuk levő fejszenyomok tanúsága szerint

Ujpesti Fém-és Lószerszámvereték Gyár

Lőrincz-utca 21-23.

Telefon :
2-954-38.

Előírással sarkantyúk és az összes hadfelszerelési csatok
állandóan raktáron!

DUKESZ FERENC SZOMBATHELY (FŐTÉR)

Ekszerei a legszébbek. Orál Doxa, Alpine Omega stb. a legr pontosabbak. Arál a legr pontosabbak. Arál a legr megbízhatóbbak. A választéka Dunántúiban a legnagyobb. Valódi ezüst és alpaka evőeszköz készletek és dísz tárgyak gyári árban. Speciális órajavitó műhely.
A m. kir. csendőrség tarjának kedvezményes fiz. feltételek.

ugyanazzal a fejszével vágta, mint a járőr birtokában levő bűnjelfákat.

De Popu a lovak ellopását, illetőleg a lovak agyonverését tagadta. Beismerte, hogy az udvarán talált fákat saját fejszéjével vágta az erdőn és ő is szállította azokat haza az udvarára. A bűnjel-fejsze nem volt megtalálható, de megállapította a járőr, hogy Popu fejszét négy nappal azelőtt köszörülte. A csorbák akkor tűntek el. E körülményt később a köszörülést végző kovácsmester is igazolta. A kutatásnál jelen volt tanuk előtt, a Popu házában talált fákból néhány darabot a járőr levágott és úgy ezeket, mint az erdőből hozott fadarabokat és az újonnan köszörült fejszét jelentéssel együtt a kézdivásárhelyi kir. járásbírósnak küldötte be. A kir. járásbírósnak a mindvégig tagadásban levő vádlottat a bűnjelek súlya alatt elítélte.

A csendőr sohasem tudja, hogy a nyomozásoknál minek, mikor veheti hasznát. Néha egy gyermek fecsegése, máskor valami pletyka stb. szolgáltatja az útbaigazító adatot. Az egyenesen feltett kérdésekre a csendőr gyakran negatív választ kap, mert a tanuk fogalma sincs arról, hogy az, amit ő tud, összefüggésben áll a nyomozás tárgyát képező bűneselkéménnyel.

A leírt eset rámutat az eszköznyomok fontosságára és használhatóságára. Ezek a nyomok megérdemlik, hogy az eddiginél jobban felkarolják őket.

A karácsonyi ünnepek és az újesztendő alkalmával nekünk juttatott bajtársi jókívánatokat ezen az úton köszönjük meg és boldog újévet kívánunk minden olvasónknak.

A csendőrség 1936. évi III. negyedévi közbiztonsági tevékenységi statisztikája. 1936. évi július, augusztus és szeptember hónapokban a csendőrség — működési területén — összesen 33.032 (32.981) büntett és vétség, valamint 66.052 (64.093) kihágási esetekben folytatott nyomozást. A lefolytatott nyomozások a büntetteknel és vétségeknél 32.572, a kihágásoknál 65.892 esetben vezettek eredményre. 460 büntett és vétség, továbbá 140 kihágási esetben a nyomozás még folyamatban

van. A nyomozásokkal kapcsolatosan a csendőrség összesen 3462 (3710) egyént fogott el és vett őrizetbe s 109.169 (109.892) egyént jelentett fel különböző törvénytörés miatt. Az elkövetett büntettek és vétségek közül 7764 (8570) lopás, 7545 (7579) rágalmazás és becsületsértés, 5137 (5145) testisértés, 2490 (1843) csalás, 1080 (1135) orgazdaság és bűnpártolás, 1756 (1463) sikkasztás, zártörés és hűtlen kezelés, 955 (986) vagyonrongálás, 1739 (2071) gyújtogatás és tüzeset, 679 (650) magánlakásértés, 465 (449) rablás és zsarolás, 431 (180) okirathamisítás és 103 (103) pénzhamisítás. A még fennmaradó számok az egyéb büntettek és vétségek között oszlanak meg. A zárójelben lévő számok az előző év III. negyedének statisztikáját mutatják.

Csendőrségi Közlöny 24. szám. Személyes ügyek. Legfelsőbb elhatározások. *A Kormányzó Úr Ó Főméltósága* legfelsőbb elhatározásával vitéz *Sáray Ferenc* ezredes 1936. évi november hó 1-ével a m. kir. budapesti I. csendőrkerület parancsnokává kinevezni méltóztatott. *Nemesi névváltoztatás: A Kormányzó Úr Ó Főméltósága* legfelsőbb elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy nemes *Babics Kálmán* György, a szombathelyi III. kerület állományába tartozó százados, valamint *György, Imre, László és Ildikó, Mária, Judit* nevű gyermekei családi nevüket, magyar nemességüknek érintetlenül hagyása mellett, „*Czoborczy*”-ra változtassák. Miniszteri rendeletek. *A tényleges szolgálati állományba felvételik: Vajás János* szegedi V. kerületbeli várakozási illetményekkel szabadságolt tiszthelyettes, a megejtett újabb felülvizsgálat eredményéhez képest, csendőrségi szolgálatra alkalmas. — *Allandó nyugállományba helyeztetnek: Kerényi József, Németh Pál I.* székesfehérvári II. kerületbeli, *Lőrincz Ferenc, Várközi Mihály* szombathelyi III. kerületbeli, *Fonyódi Mihály, Török Sándor* szegedi V. kerületbeli, *Tóth János I. és Balázs István I.* miskolci VII. kerületbeli tiszthelyettesek. — *Névváltoztatások: Jákl Adolf* próbacsendőr családnévét „*Józsa*”-ra, *Zalkó József* próbacsendőr „*Záonyi*”-ra, *Sírmer János* próbacsendőr „*Saskó*”-re, *Toplek József* próbacsendőr „*Tölgyesi*”-re és *Véber Antal* próbacsendőr „*Agoston*”-ra változtatta belügyminiszteri rendelettel. — Beosztási időpont módosítása: *Várbiro György* főhadnagy beosztási időpontjának módosítása. — Pályázati hirdetmény Budapest székesfővárosnál megüresedett kezelői állásokra.

Baleset. A solymári különítmény állományába tartozó *Hajdó Márton* törzsőrmester december 12-én *Solyvár* községben az utcán. szolgálaton kívül, elcsúszott, hanyatt esett és koponyázódást szenvedett. Sérülése, orvosi vélemény szerint, hét nap alatt gyógyul. Lakásán gyógykezelik. A kivizsgálás folyamatban van.

Fegyverhasználat. A szentgyörgyvölgyi őrs állományába tartozó *Nagy József I.* és *Gyertyános János* csendőr alkotta járőrre december 17-én 2 óraker ismeretlen tettesek két eredménytelen lövést tettek. A járőr tagjai a támadásra lövésekkel válaszoltak, szintén eredménytelenül. Haláleset vagy sérülés egyik részről sem történt. A kivizsgálás folyamatban van.

Öngyilkosság. *Darabos Lajos* tiszthelyettes, szakályi őrsparancsnok december 15-én 17 óra 30 perckor az őrs-irodában fölbélte magát és meghalt. A kivizsgálás folyik.

A csendőr-levelezőlapok szépek, művésziek. Magunkat becsüljük meg, a magunk népszerűségét és tekintélyét emeljük, ha izléstelen cifraságok helyett a magunk levelező-lapjain üdvözljük rokonainkat és ismerőseinket.

**IRÓGÉPET
VÖRÖSVÁRY-TÓL.
MUZEUM-KÖRÚT 13. TELEFON.**

A csendőrség tagjainak
kedvező fizetési
feltételek.
1-877-37.

IRÓGÉPEK, VARRÓGÉPEK, GRAMOFÓKOK, LEMEZEK
RADIÓK, CSILLÁROK, VILÁMOSVÁSÁROK, STB. VILÁMOS-
MOSÁGI CIKKEK LEGOLCSÓBB BESZERZÉSI FORRÁSA.
Szakszerű javító-műhely. Kedvező fizetési feltételek.

MOLNÁR ARTUR

villanyserelő és
műszeresmester **Pécs, Széchenyi-tér 15.**
TAKARÉKOSÁGI HITELKÖNYVECSKÉRE
VÁSÁROLHATÓ. A csopordás megjelölésű bevételek, források

A m. kir. csendőrség
kedvelt bevásárlási helye

B. U. É. K.

VÉRIES ÉS TÁRSA BARTA
CSENDŐRSÉGI SZAKÜZLET
BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 93. SZ.
TELEFON: 1-436-51.

Kedvező fizetési feltételek! Minőségben elsőrangú. Mintacsomagot
bérmentve vételkötelezettség nélkül küldünk.

Agyúszó mellett gyűjtötték földet a lengyelek a budapesti Bathory-szobor talapzata alá. *Báthory* István lengyel király halálának 350-ik évfordulója alkalmából *Grodno* városa fényes ünnepséget rendezett. A katonai és a polgári hatóságok képviselői előtt agyúszó és dobpergés mellett gyűjtötték össze a budapesti *Báthory-szobor* talapzata alá szánt földet. Az ünnepség második napján *Moscicki* Henrik városi tanár tartott ünnepi beszédet, méltatva a nagy erdélyi fejedelem és lengyel király hervadhatatlan érdemeit.

A Székely Hadosztály Egyesület legutóbbi értesítőjében olvassuk, hogy még mindig sokan vannak, akik a székelyek hadosztályában harcoltak Erdélyért, de az egyesületnek nem tagjai. Tagsági díjak: rendes tagoknak évi 5 P, pártoló tagoknak 3.50 P, legénységi rendes tagoknak 2 P. Az egyesület az előző értesítő megjelenése óta 35 tagtársat és más erdélyit segélyezett. A *Szepvizi Balás Béla* szerkesztésében (Gödöllő, postafiók 20) megjelenő „*Székelység*” és *Csikszentgyörgyi Jósza* János szerkesztésében Szegeden (Csemegi-utca 4.) megjelenő „*Hargitaváralja*” székely folyóiratok évi előfizetési ára: előbbi 10 P, utóbbi 8 P. Az egyesületi titkárság hivatalos órái: szombat, vasárnap és ünnepnek kivételével minden nap 16–18 óra között Budapesten, Rákóczi-út 15. II. emelet. Az egyesületi értesítő mellett olvassuk *Szentkereszthegyi Kراتochvill* Károly ny. altábornagy „*Székelyek az ellenforradalomban*” c. tanulmányát.

A „*Na Posterunku*”, a lengyel rendőrség szaklapjának a 48. száma vezetőhelyen emlékezik meg a magyar küldöttség lengyelországi látogatásáról, amelyről mi a múltévi december 1-1 számban írtunk. A 16. hasábnos, meleghangú, gazdagon illusztrált cikk részletesen beszámol a magyar küldöttség lengyelországi tartózkodásának minden mozzanatáról. Ugyanez a lap 49. számában szintén vezetőhelyen, részletesen ismerteti a *Csendőrségi Lapok* múltévi 19. számában közölt cikket, amelyben annakidején *Zamorski* Kordján lengyel dandártábornok és kísérőinek szeptemberi magyarországi tanulmányújáról számoltunk be. A lap közli mindazokat a fényképeket is, amelyek a *Csendőrségi Lapokban* megjelentek. Nekünk nem tulságosan kenyerünk ilyen események kiszínezése, de ez a magyar-lengyel kapcsolat, amely ezeknek a látogatásoknak a során kialakult, minden figyelmet megérdemel, mert tartalmilag is messze fölötte áll a szokásos vendéglátásoknak. Igazi, bensőséges barátság ez, ami számunkra rendkívül értékes. Különleges öröm számunkra, hogy lengyel bajtársaink szak-sajtójában is ennyire mely nyomait találjuk ennek a baráti kapcsolatnak és érzésnek.

Komáromi János: A nagy háború anekdotái. Azt írja a szerző előszavában, hogy ennek a könyvnek az összeállításában legelsősorban ez a cél vezette: ismerjük meg, milyen volt az ember igazi arca a háborúban. Hónapokig gyűjtötte, válogatta a beküldött anyagot s amit a könyv részére kiválogatott, azt egytől-egyig a jóízű katonahistóriák legjáva közé sorolhatjuk. Különben mindenki ismeri *Komáromi János* sajátos, egészen egyéni írásmódját, amely ezeknek az anekdotáknak a kiesztelésében, megformálásában is érvényre jut. Kétszáz kisebb-nagyobb történet vonul fel a könyvben s talpraesett magyar katonák jóízű tréfái, mókái derítik fel az olvasót. Becsülni és támogatni kell azokat az írókat, akik nem körüti vécikkel, hanem a magyar lélekből fakadó humorral próbálják felvidítani ezeket a mostani túlkomoly napjainkat. A könyv ára 4.80 P, kapható minden könyvkereskedésben.

Az érelmeszesedés természetes megelőzése, gyógyítása és kezelése II. javított és bővített kiadás. Írta: *Dr. Bucsányi Gyula* egészségügyi tanácsos. Az érelmeszesedés egészségünk lassú hanyatlását és korai halált jelent. Okai legelsősorban

természetellenes oktan életmódunk, melyhez járulnak még a mai nehéz életküzdéssel járó gondok. Egészségtelen és természetellenes életmóddal, táplálkozásunkkal nap-nap után újabb bűnöket követünk el egészségünk ellen. A szerző egyszerű, világos és mindenki számára érthető módon adja meg a helyes életmód és táplálkozásra vonatkozó útbaigazításait, melynek követése biztos mód arra, hogy e gyakori és minden a negyvenedik életév felé közeledő embert fenyegető veszélyes betegséget elkerülhetjük. A mű ára 1.50 pengő. Kiadja *Novák Rudolf és Társa Könyvkiadóvállalat* (Budapest, VIII., Baross-utca 21). Kapható minden könyvkereskedésben.

Gyümölestermesztők Naptára 1937. A Gyümölestermesztők Országos Egyesülete (Gy. O. E.) egyik taggyejelete kiadásában jelent meg a naptár. A mezőgazdasági, kertészeti vonatkozású törvények és rendeletek ellenőrzésénél a naptárnak az őrsök is hasznát vehetik s mivel a csendőrségnek számos tagja maga is gyümölestermesztő, felhívjuk olvasóink figyelmét erre a szaktanácsadó kézikönyvre, amelynek az a főértéke, hogy a naptári rész a gyümölestermesztő teendőit minden egyes hónapban részletesen ismerteti és számos keppel szemléltetve mutatja be és megmondja: 1. mi időszerű ebben a hónapban, 2. mit végezhetünk el még a múlt hónap teendőiből, 3. milyen munkák kezdhetők már meg a jövő hónap teendőiből. Ezen felül szakcikk foglalkozik a csemegezőlő termesztésével, a gyümölcs szállításával és értékesítésével, a házi permetezőszerek készítésével, a hulladékgyümölcs feldolgozásával, a talajműveléssel és szerszámokkal. Az üzemtani rész értékes táblázatokat tartalmaz a permetezésről, a talaj és egyéb munkák kiszámításáról, stb. A naptár megrendelhető a *Gyümölestermesztők Országos Egyesületénél* (Budapest, IV., Gerlóczy-utca II. III.) Ára P 1.—, levélbélyegben is beküldhető, vagy a 38.286. számú postatakarékpénztári folyószámlára fizethető be.

SZEMÉLYI HIREK.

Uj szakasparancsnokok. A budapesti I. kerületben: *Péter János, Várnagy Sándor, Bőjthe Albert, Takács Szilveszter, Szombath Márton, Bórai János, Fodor Ferenc II., Bagi János* alldgy.; a székesfehérvári II. kerületben: *Almási Sándor, Bolla István* thts.

Uj őrsparancsnokok. A budapesti I. kerületben: *Pintér Ferenc, Hollán Lajos* tórm. v.; a szombathelyi III. kerületben: *Magyar Sándor, Főlnagy Sándor, Szentirmay János* tórm. v.; a szegedi V. kerületben: *Madaras Gábor* thts.; a miskolci VII. kerületben: *Kiss Ferenc* tórm. v.

Házasságot kötöttek. A budapesti I. kerületben: *Sütő István* tórm. v. *Mocsári Mária*val Drégelypálánkon, *Jegenyész Pál* tórm. v. *Kovács Arankával* Esztergomban, *Nagy Mihály* tórm. v. *Kovács Mária*val Dunaharasztn, *Szalai József I.* tórm. *Kárász Julián*val Budapesten, *Magyar Miklós* őrm. *Lázár Margittal* Mezőkövesden. A szombathelyi III. kerületben: *Lóránt Gyula* tórm. *Köcsi Erzsébet*tel Középszikszon. A szegedi V. kerületben: vitéz *Kovács Gyula* II. tórm. *Biró Etelkával* Makón, *Kovács Lajos* II. tórm. *Kiss Annával* Kun-szentmártonban. A debreceni VI. kerületben: *Szatmári Lajos* tórm. *Lukács Rózával* Debrecenben. A miskolci VII. kerületben: *Darvas József* thts. *Nagy Mária*val Szihalmon, *Ujvári Imre* tórm. v. *Antal Jolán*nal Füzesabonyban és *Mártha Béla* tórm. *Dobó Margittal* Hajduböszörményben.

Családi hírek. Született a budapesti I. kerületben: *Dr. Zódor Antal* thts-nek *Agnes-Adél Terézia* nevű leánya, *Flórián Gyula* thts-nek *Tibor-Gyula* nevű fia, *Dede Márton* thts-nek *Miklós-Géza* nevű fia, *Barabás Zsigmond* tórm. v.-nak *Árpád-Zsigmond* nevű fia. A székesfehérvári II. kerületben: *Váradi Zsigmond* thts-nek *Zsigmond* nevű fia, *Márkus Ferenc* thts-nek *Miklós-József* nevű fia, *Kuti József I.* tórm. v.-nak *József-Ferenc* nevű fia, *Gere Gábor* tórm.-nek *Tibor* nevű fia. A szombathelyi III. kerületben: *Lőrincz László* tórm.-nek *László-György* nevű fia, *Várfi Mihály* tórm.-

A vidéki csendőrség előnyösen ismert szállítója

SÁNDOR REZSŐ

ÓRÁSMESTER, ÉKSZERÉSZ

NYIREGYHAZA

TEL.: 229

Elsőrendű márkás órák 5 évi jótállással, szebbnél-szebb ékszerek, ébresztő és fali órák, a csendőrség részére részletre is. Választékot portómentesen küldök. Javításokat szakszerűen végzek. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

TELEPES ÉS HALOZATI RADIÓK GRAMOFONGÉPEK ÉS LEMEZEK

CSILLÁROK Részletre is legolcsóbban. Csereakció.

Reich Miklós cégnél

Budapest, VI., Vilmos császár-út 45. szám. Nagymező-utca sarok.

Kérje a legújabb árjegyzékét!

A m. kir. csendőrség és rendőrség tagjainak árengedmény.

nek Anna-Katalin nevű leánya, Horváth Antal törm.-nek Katalin-Terézia nevű leánya, Kardos József III. törm.-nek József-Vince nevű fia, Tiborcz Ferenc örm.-nek Eva nevű leánya. A szegedi V. kerületben: Telep Ferenc thts.-nek Mária nevű leánya, Füzesi Márton thts.-nek Margit-Erzsébet nevű leánya, Hajdu Sándor törm.-nek István-Ferenc nevű fia. A miskolci VII. kerületben: Kürti Dezső törm.-nek László-István nevű fia. — *Meghalt:* Simon József szombathelyi III. kerületbeli örm. felesége, szül. Hatvani Matild Budapest; Nemes János pécsi IV. kerületbeli törm. János nevű fia Vajszlón; Bari József miskolci VII. kerületbeli törm. Valéria-Veronika nevű leánya Zemplénagárdon.

Varga Imrét — aki a csendőrség tagja — s aki Nagykágyán (Bihar megye) született, keresi rokona Major Gyula. Címe: Tapolca (Keszthelyi-út 2.).

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kéziratos hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. A közlemények fogalmazási dícsiszolásának és ha szükséges, tartalmi módosításának, valamint a törlés és kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak. Aki azt akarja, hogy közleményét változtatás nélkül közöljük, írja reá a kézirat oldalára piros irónnal: „Szó szerinti közlését kérem!” A kéziratot kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, trógeppel, kettes sortávolságra, kézírással pedig jól olvashatóan és nem túlsűrű sorokban írni. Olvashatatlannal nem foglalkozunk. A kéziratokban semmiféle rövidítést nem szabad használni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megemelt és válasz-bélyeggel ellátott borítékot mellékel. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ. Fényképfelvételek beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének írásbeli nyilatkozatát, hogy a felvételnek a szokásos tiszteletdíj ellenében való közléséhez hozzájárul. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnyomatni. A nyomdai korrektúrát mi végezzük, korrektúralevonatot csak kivételes esetben adunk. Szerzőink különnyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgató-ságától (Budapest, V., Honvéd-utca 10.) szíveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének írszabása szerint köteles elkészíteni. Minden hozzánk intézett levélre válaszolunk, de csak szerkesztői üzenetekben; magánleveleket akkor sem írunk, ha a beküldő válaszbellyegyet mellékel. Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Névtelen levélre nem válaszolunk. Hozzánk intézett levelet szolgálati útra nem terelünk, azok tartalma vagy beküldőik kiléte felől senkinek sem adunk felvilágosítást. Jeligét legcélszerűbb kisebb helység nevével vagy öljegyű számot választani. Annak, aki jeligét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. Közérdekű kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőrllekszikon” rovatban válaszolunk. Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bír-

ságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységének egyénei az előfizetési díj felét fizetik. Előfizetni csak legalább félévre lehet. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert felszólítást nem küldünk. A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. számú postatakarékpénztári csekk-számlájára befizetni. Címünk: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám.”

Memento. Megpróbálhatja visszavételét kérelmezni, de semmi reménye sem lehet a kedvező elintézésre. Minden kérelmet örskihallgatáson kell előadni.

1879. A budakeszi m. kir. honvéd és közrendészeti József főherceg szanatóriumba való beutalása a CSERBA terhére nem engedélyezhető, mert a tüdőbetegszanatóriumokban történő ápolás egyelőre nem tartozik a CSERBA szolgáltatásai közé. A kedvezményes gyógy- és étellemezési költségek fizetése mellett azonban igénye van a fenti szanatóriumban való ápolásra. Ápolási költség a családfő részére napi 2 pengő, a családi pótlékban részesülő családtagjai részére pedig napi 3 pengő. A felvételt orvosi bizonyítvány csatolása és az igényjogosultság igazolása mellett a nyilvántartó gazdasági hivatala és a területileg illetékes vegyesdandárparancsnokság útján kell kérni. Az orvosi bizonyítvány tüntesse fel a betegség természetét és a tüdőbetegszanatóriumban való kezelés szükségességét.

R. R. R. R. R. Mint ideiglenesen vezényelt, a „Cs.—20.” Határozványok 26. b) pontja szerint 20 szazalékkal felemelt napibetétet köteles fizetni. Ennek ellenében ugyanazon ellátás illeti meg, mint a közzagdálkodás rendes tagjait, tehát a közzagdálkodás táskaelelemmel is köteles önt ellátni.

Orgonanyílás, Tengelic. Az előléptetésre vonatkozó rendelkezések szerint 8 betöltött év az előléptetési feltétel, tehát novemberben kerül sorra.

Férfiszabó. Nincs ilyen rendelet, de oktatási, nevelési célból esetenként meg lehet bízni a járőrtársat a szolgálati lap vezetésével. A felelős természetesen így is a járőrvezető marad.

Vitás. Lekszikonban kap választ.

Pénzbírság. Lekszikonban kap választ.

Felsőreg. Nagyon sok nehéz, eredményes nyomozás marad az érdekelték köszönete nélkül. Természetesen nekünk nem közömbös, hogy a lakosság meg van-e elégedve a munkánkkal, de a köszönetet nem külön-külön az egyesektől várjuk, hanem a köztudattól, meg a vezetőinktől. Így például az jólesett, amikor a belügyminiszter úr a parlament színe előtt mondotta meg, hogy munkánkat értékesnek és kifogástalannak látja s az is jólesik, amikor az előljárók dícsérő okirataival díszíthetjük a falakat. Így kell felfogni az elismerést s akkor természetesnek találja, hogy a levelet nem közölhetjük, ami viszont nem jelenti azt, hogy az önk szűkebb körében ennek is ne lenne meg a maga értéke. A levelet visszaküldtük.

KÉZIRATOK.

Az Országzászlóhoz. Nyomatásban másutt megjelent cikkeket és költeményeket nem közlünk.

November 30. Egyik jobb, mint a másik. Nincs benne semmi túlzás, ha ismételt gratulálunk, de kérünk is egyet: érdemes volna többet dolgozni. A csendőrnapi számra ígért kéziratot okvetlenül várjuk. A mostani közlemény tördelés után érkezett, a karácsonyi számban nem közölhetjük.

Ön által megszabott időre terjedő előlegnélküli hitel a m. kir. csendőrség m. t. tagjai részére.

Bátorok, szőnyegek, matracok és sodronyok, szőnyegárak, tute- és ebédülőszőnyegok, dísztárcyák és az összes vászonárak, abroszok, ágyneműdmasztok.

Vidékre árajánlatot minálunka küldünk.

Lakásberendező vállalat, VI. Andrássy út 66

Prágai sonkát fillérékért

készíthet az ügyes házlásszony házilag, ha a nyers sonkákát 3 sonka védjegyű sonkapáccal pácojja. Henteses gráts megfűstöl. Ára 50 f és P 1.50 Kaoható fő-zerűzetekben, gyógyszer-tárakban és drogeriákban. Ha nem kapja, forduljon CZAICH drogeriához, Budapest, VIII József-utca 81. Mátyás-tér sarok. Nyúl- és vadhúspác 24 fill. Vidékre postán szállítás.

Bűnöző nők.

Írta: ERNST ENGELBRECHT bűnügyi rendőrbiztos
(Berlin). (1)

Brinvillier márkinő.

Amennyire az emberi történelemben visszapillantunk, az idők folyását mindig olyan történések kísérték, amelyek súlypontjukon tökéletes jót, vagy tökéletes rosszat képviselnek. Az emberi bűnözés története éppen annyi idős, mint az emberi nagy tettek és éppen olyan járuléka a népek kultúr-történetének, mint a történelmi események fejlődése.

A történelem nagy bűnözői között a nőt egészen különleges hely illeti meg. Ha alább néhány olyan nevezetes és szörnyű bűncselekményt göngyölítünk fel, amelyek középpontjában női bűnözők állanak, ezzel nem a szenzációéhséget akarom kielégíteni, csupán általános toldalékok szeretnék adni a nő lélektani és kultúr-történelmi megismeréséhez. A példák borzalmasak és mai szemmel nézve szinte érthetetlen, hogy előfordulhattak, de éppen ez mutatja a történelem egyes korszakai között tátongó különbségeket, szakadékokat. Egy azonban soha nem változik: a bűnöző ember. Csak az eszközök mások ma.

Mert minden államformának és az erkölcsökről alkotott fel-fogásnak döntő befolyása szokott lenni a kortársakra minden téren, tehát a bűnözésben is. Az alább felsorolandó esetekből világosan látni fogjuk, milyen mélyen gyökeredzik a bűnözés nemcsak a bűnöző lelkében, hanem a mindenkori társadalmi szervezetben is.

XIV. Lajos francia király udvarában Ausztriai Anna és Mazarin bíbornok laza uralkodása alatt erkölestelen, kicsapongó élet tombolt. Az udvari eselszövvényeknek, gánésoknak és intrikáknak ebben az idejében történtek Brinvillier Anna Margareta Marquise (márkinő, hercegnő) szörnyű bűntettei. Cselekedetei aligha maradtak Messalina (Claudius római császár hírhedt erkölestelen életű neje) és a mérge-keveréséről híres Borgia (Bordza) nemzetség tettei mögött.

A márkinő szép, szellemes, ünnepelt, minden vonatkozásban kedves és bájos. A párisi társaságban fontos szerepet játszott. Felesége volt Brinvillier márkinak, a Normandie ezred parancsnokának, egy feslett életű pazarlónak, akinél annakidején a tekintélyes hozomány több szerepet játszott, mint felségének egyéb vonzó tulajdonságai.

Minden tekintetben világfi volt és mint férj sem különbözött hasonló gondolkozású kortársaitól, akiknek az volt a legfőbb céljuk, hogy az élvezetek kelyhét fenéig kiürítsék és vagyonukat könnyelműen elpredálják.

Az a delejes vonzóerő, amelyet a márkinő szépségével a férfivilágra gyakorolt, házat valósággal a szerelmesek tábo-

rává változtatta át és dacára, hogy erre semmi szükség nem volt, mesterien játszotta a megközelíthetetlen nőt.

Magasabb céljai voltak, mint hogy például olyan elegáns lovat részesítsen kegyeiben, kinek vagyonát nagyszabású háztartása hamarosan felemészlette volna. A feléje tóduló férfiak hódolatát kevésnek tartotta és a sorsnak valami egészen különös megnyilvánulását, kegyét remélte. Szinte olt-hatalan vágyat érzett, hogy még vagyonosabb legyen és részese lehessen a legmagasabb életmódnak, úgy, hogy végül semmi eszközt sem itélt rossznak arra, hogy becsyágyó céljait elérhesse. Erkölestelen környezetének és háztartásának segítségével mérgeflolákban találta meg azokat az eszközöket, amelyek hivatva voltak mértéktelen luxusszükségleteinek kellekeit előteremtteni.

Ezek a mérgeflolák tíz évig végeztek nyom nélküli borzalmas munkát.

A mérge az asszony gyilkoló eszköze. Az asszony gyilkolási hajlama adott esetben majdnem nagyobb a férfénál, mert lelki élete nagyobb magasságokat és mélységeket rejt. A végső pusztítási vágyban, a gyűlöletben, a bosszúban, az irigységben és a haragban az asszony szenvedélye erősebben nyilvánul a férfénál. Szervezetének esekélyebb ellenálló képessége és gyengébb testi ereje alkalmatlanná teszik nyílt merényletre. Csúnya vértócsák nélkül dolgozik a mérge, hangtalanul, hibátlanul tisztán és az akkori fogalmak szerint nyomtalanul.

Mialatt a férj világát élte és felesége jóhírnevével nem törődött, a márkinő remekül értette, hogyan kell gavallérjai előtt a hű feleség szerepét játszani, bár ez számtalan kalandjával szöges ellentétben állt.

Széjjelmezett abban a körben, mely állandó társaságát szokta tenni és gyakorlott szeme egy fiatal tisztet akadt meg.

Gondin de St. Croix fiatal gazdag tiszt volt. Királyok különös kegyével díszelkedhetett. Őt szemelte ki a márkinő további tervei eszközeül. Ez a St. Croix asszonyoktól elkényeztetett, elpuhult gavallér volt, ki az akaratérős márkinő kezében játékszerré változott. Teljesen a befolyása alá került elannyira, hogy megesküdött, megszabadítja az urától. A márkinő azonban sokkal elővigyázatosabb volt, mintsem hogy jövőjét ilyen bizonytalan szalmalángra bizza. St. Croixt előbb még jobban magához kellett bilincselnie. Hamarosan megtalálta ennek is a módját. A nyilvánosság előtt levetette alárcát és úgy kompromittálta magát gavallérjával, hogy még a vastagbőrű párisiak is felhördültek. Bármennyire nem volt inyére, végül a hercegnek mégis erélyesen fel kellett lépnie, hogy háza becsületének roncsait megmentse. Apósának és fáradozásainak sikerült végre a királytól olyan okiratot kapni, mellyel St. Croixt házasságtörés miatt a Bastilleba zárták. Öreg jogászok azon a nézetben voltak, hogy Brinvillier hercegnő St. Croixt a kezdet kezdetétől fogva izzóan szerette és elfogatása után mint mártírt tisztelte, tehát akkor mégis ő volt az elesábitott és csak később, az ő befolyására lett gyilkossá. A valóságban azonban mégis ő volt a mozgó rugója az eseményeknek; jellemének gondos tanulmányozásával bebizonyosodott, hogy gonosz ösztöne sodorta a rossz útra a bűnre amúgy is hajlamos St. Croix grófot.

Mialatt a márkinő kedvesének elfogatása után a világ előtt az ártatlanul elesábitott és bűnbánó asszonyt játszotta s ezáltal lassan újra visszaemléskedett magát a társaság és a nép rokonszenvébe, a Bastilleba küldött levelekben képmutatón a legmélyebb fájdalommal esetelte sorsát az elvesztett gavallérnak, akit most már a kedvese iránt érzett részvét is teljesen elvakulttá s így a márki ellenségévé tett.

A márkinő, aki biztosan tartotta kezében az ügy intrikáinak bonyolult szálait és bábuít tetszése szerint rángatta

Új és újjépitett hordozható és nagy irodai írógépek

HUNGÁRIA és RHEINMETALL

hordozható írógépek tökéletes kivitelben, messzemenő jótállással

FORBÁTH és RÉVÉSZ

Budapest, V., Bálvány-u. 26.

Tel.: 1-102-19

A m. kir. csendőrség tagjainak árongdemény és kedvező fizetési feltételek

Különleges fizetési kedvezmény a m. kir. csendőrség tagjai részére.

Egyes bútorok és teljes berendezések. Szőnyegforrás. Ebéd- és futószőnyegek, szelönök, paplanok stb. Ágynemű és fehérnemű vásznak. Női és férfi divatszövetek.

12, 18, 24 havi előleg nélküli részletfizetésre

LAKÁSBERENDEZŐ-nél Budapest, VI. Liszt Ferenc-

tér 5. sz. Telefon: 1-271-77.

Minta-árjegyzéket és modell-árjegyzéket küldünk huzat mintákkal.

titkos játszmáiban, belső énjében lelke legmélyén arra is számított, hogy lovagja a kiszabadulás után végleg megszabadítja férjétől.

Terveinek megvalósítására a végzet egy Exili nevű Bastille-beli foglyot sodort útjába, aki a mérgekverés mestere volt és különösen a Tofana-vízhez (aqua Tofana) hasonló mérges folyadék elkészítését értette.

A XVII. század eme borzalmas mérgeanyagát már a Mediciek és a Borgiák is használták. Nevét minden idők legnagyobb mérgekverőjétől, Monna Tofanától nyerte, aki a középkor receptjét újra össze tudta állítani.

Exili valóban az egyedüli volt, aki abban az időben a borzalmas mérgek elkészítéséhez értett. A mérget állítólag a XII. században szicíliai rablók készítették először, akik annak anyagát a halálra csiklandozott és agyonkínzott emberek véres verejtékéből kapták. Azonnal ölt anélkül, hogy a mérgezett testében a legesekélyebb nyom is visszamaradt volna. A Tofana-víz a forgalomból évszázadok óta eltűnt és még a mai tudomány sem tudja anyagát és összetételét megmagyarázni. Vasco de Gama szerint a kínaiak, akik a mérgekverést magas művészetté fejlesztették, előkelő politikai bűnösöket tettek el láb alól a Tofana-vízhez hasonló készítmény segítségével.

Ez az Exili, mielőtt lefejezték volna, megismertette St. Croixt borzalmas titkával. A márkinő teljes erejével támogatta az oktatást, amely a legszebb reményekkel kecségtette. Ha megkaparinthatja a titkos receptet, azontúl már senki emberfia nem állhat útjába, mert a lovag hamarosan kiszabadul és tetszés szerinti mennyiségben elláthatja mérgegel. Az ügyről fennmaradt számos törvényszéki irat nyomtákkal hangsúlyozza, hogy a márkinő barátja mérgezésvédelemnek lett az áldozata. A hercegnő tehát arra is gondolt, hogy még halála után se szerepeljen vádlottként.

A márkinő állandóan szorgalmazta lovagja szabadonbocsátását, ami eredménnyel is járt. St. Croix a mérgek birtokában mindenekelőtt játékos kedvet érzett arra a gondolatra, hogy élet és halál ura, de a márkinőnek ez kevés volt, állandóan sarkalta, hogy ismereteit gyarapítsa. Biztatására a férfi lakásán nagyszabású mérgegyógyintézet létesült. A készítmény hatását először kisebb állatokon, majd koldusokon és csavargókon próbálta ki, akiknek az elmúlásával ügysem törődött senki. Hogy a világ szemébe port hintsenek, ezentúl a nyilvánosság előtt nem is érintkeztek egymással és csak titokban találkoztak. Később talált levél szerint Brinvillier márkinő azzal a fenyegetéssel, hogy magát is megmérgezi, arra kényszerítette St. Croixt, hogy állandóan újabb és hatásosabb mérgeanyagokat juttasson hozzá. Sátáni ravaszsággal könnyen el tudta hitetni gvallójával, hogy férjén feltétlenül bosszút kell állnia. Ugyanakkor azonban lovagja előtt a szerencsétlen asszony szerepét játszotta, aki biztosította bűnös szerelmesét, hogy a tettestárs sohasem fogja elhagyni.

St. Croix egyik nap egy új üveg mérget hozott s azt a márkinő, hogy egész biztos legyen a dolgában, először szemérmélyzetén próbálta ki. Többen meghaltak s a márkinő egészen vigasztalhatatlannak látszott és magát okolta, azt hangoztatva, hogy bizonyára romlott ételeket adtak a szemérmélyzetnek. Egyedül a komorna menekült meg s a márkinő olyan példás gyengédséggel ápolta, hogy ennek híre Párisban szinte közmondásossá vált.

Legközelebbi áldozatul koros édesatyját szemelte ki, akinek elhalálózásával a hatalmas vagyon örökségéhez vélt jutni. Atya és leánya a márkinő feslett magatartása miatt haragban voltak. A hercegnő azonban megtalálta a kibékülés módját és

ezentúl még visszavonultabb életet élt, mint eddig. Minden nyilvános ünnepélyt, színházat és társaságot került s idejének legnagyobb részét kórházak látogatásának szentelte, ahol borzalmas kísérleteire bő alkalom nyílt. Betegek, akiknek szeretetadományait megmérgezte, meghaltak, anélkül, hogy akár a legesekélyebb gyanú merült volna fel. Végül a márkinő öt védeni minden esetleges szóbeszéd és rágalom ellen, mely őt esetleg atyja halála után érhetné. Most tehát öreg atyját ápolta áldozatkész szeretettel, úgy, hogy az öreg D'Ambray végrendeletében fényesen gondoskodott róla. Azután a mit sem sejtő betegnek néhány eszébe erőlevest nyújtott, amittől az aggastyán hamarosan jobblétre szenderült.

Egész Páris mélyen megrendülve nézte a fájdalomában látszólag megtört márkinőt. Annál jobb hangulatban volt a márkinő, ha egyedül lehetett és tudta, hogy nem figyelik, mert nem remélt összegű örökséghez jutott. De a kapzsisága nem hagyta nyugton. Az örökségen két fivérével és egy leány testvérével kellett osztzkodnia, azon törte tehát a fejét, hogyan lehetne ezt a három embert láb alól eltenni. A márkinő gyilkosságához egy Hamelin nevű szolgálóját használta segítségül, akivel elhitette, hogy St. Croix az ő tudomása és akaratára ellenére mérgezte meg atyját. Az előkelő hölgy bizalma és egyéb kedvezései annyira leverték az egyszerű embert lábáról, hogy teljesen melléje állt. Ettől kezdve Hamelin különféle fenyegetésekkel újabb és újabb méregadagokat préselt ki a lovagtól. A márkinő felkészült, hogy testvéreit eltegye láb alól. A két herceg nővérük ajánlatára Hamelint komornyiknak szerződtette, aki azután a mérget olyan ügyesen tudta beadni, hogy egyik fivére három, a másik négy hónap múlva meghalt. Miután két haláleset egyforma tünetei gyanúra szolgáltatottak okot, a holttesteket felboncolták, de olyan nyomot melyekből mérgezésre lehetett volna következtetni, nem sikerült felfedezni.

A hercegnőre és az új komornyikra senki sem gyanakodott. De az örökség utáni kapzsi vágy még mindig nem talált kielégítésre, még mindig maradt egy nővér, akivel osztzkodni kellett, így tehát elkészítették a mérgeppoharat. Három egymás után következő haláleset azonban ezt a hölgyet elővigyázatossá tette. Az étkesze előtt minden falatot külön megvizsgált s miután különféle jelekből azt látta, hogy az áldozatok sorában ő következne, kolostorba menekült.

(Folytatjuk)

Ki a legszorgalmasabb?

(Pályázat)

Nem ideálunk a mindenáron óraszaporító esendőr, de a mostani szolgálati viszonyok elkerülhetlenné teszik, hogy igen sok bajtársunk lényegesen több időt töltsön szolgálatban, mint amennyi elő van írva. Annak a három pályázónak, aki a múltév második felében a legtöbb szolgálati órát teljesítette, emléktárgyat adunk jutalmul.

Határidő: február 1., az eredményt a csendőrnapi számunkban fogjuk közölni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

MOHÁCSY LAJOS százados.

Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest,
V., Honvéd-utca 10. — Felelős: Györy Aladár igazgató.

SÁGI GYULA és FIAI

divatnagyáruháza

Székesfehérvár

Alapítva 1853-ban

hála-mas takaró, lenyemés, szövet, vászon, szőnyeg, női kelengye, stb ajánlja a m. kir. csendőrség tagjainak

Kedvező fizetési feltételek

Ha órára, ékszerre, alpakka evőkészletre van szüksége, kérjen költségmentes bemutatást. Óráimért, ékszereimért legmeszszebbmenő jótállást vállalok.

Alapítotott
1875.

NEUBART SÁNDOR

órás és ékszerész. Oklevéllel kitüntetett órás-mester

SZÉKESFEHÉRVÁR, NÁDOR-U. 23.